

Gazeta
1991-yil
21-martdan
chiqa boshlagan

O'zbekiston kasaba uyushmalari Federatsiyasining nashri • 2013-yil 28-fevral, payshanba № 25-26 (3219)

Замин узра янгиланиш ва яшариш фасли бўлмиш баҳор таширф буюраяпти. Эртага кўкларнинг илк кунини қарши оламиз. Ҳали-ҳануз қаҳратон қиш нафаси уфуриб турганига қарамай табиат жонланиши ҳар лаҳза ва ҳар гўшада сезилмоқда. Юртимизнинг жануби

Сурхон воҳасида дарахтлар гулга кириб, атроф яшилликка бурканаётир.

— Бу йил саксон биринчи баҳор билан юзлашайман, — дейди сурхонлик Жаъфар бобо Сайриддинов. — Ҳар сафар бодом гулга кирганда кўнглимни ажиб ҳаяжон чулғайди. Унга боқиб,

яна бир янгиланиш айёмига етказгани учун Аллоҳга чексиз шукрона айтаман. Истиқлолнинг дориломон кунларида яшайпмиз. Юртимиз тинч, осмонимиз мусаффо. Бундай жаннатмонанд ўлкага ҳеч қачон кўз тегмасин.

Икром ҲАСАНОВ олган сурат

Биз ҳам бир ёндан

ОБОДЛИК — МАҲАЛЛА КЎРКИ

«Обод турмуш йили» Давлат дастури ижросини таъминлаш мақсадида жойларда қизгин саяё-ҳаракатлар бошлаб юборилган. Давлат дастурида белгиланган вазифалардан бири ҳар бир вилоят, туманда энг намунали маҳалла фуқаролар йиғинини ташкил этиш бўлиб, бу борада жамоат ташкилотлари зиммасига ҳам қатор вазифалар юклатилган. Шундан келиб чиққан ҳолда, касаба уюшма ташкилотлари ҳудудлардаги кўкаламзорлаштириш, ободонлаштириш ишларида фаол иштирок этапти.

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши раиси Танзила Нарбаева ҳамда Республика Хотин-қизлар кўмитаси раиси ўринбосари Нилуфар Тожибоева Андижон вилояти Марҳамат туманидаги Қорабоғиш маҳалла фуқаролар йиғинида бўлиб, маҳалла аҳли билан юзма-юз учрашув ташкил этилди.

Даставвал, меҳмонлар Андижон шаҳрида жойлашган Н-ҳарбий қисмда ҳарбий хизматчиларга яратилган шароитлар билан яқиндан таниш-

дилар. ЎзКУФК раиси ҳарбий қисмга касаба уюшмалари совғаси — компьютер жамланмасини топширди.

Кўннинг иккинчи ярмида Марҳамат туманидаги Қорабоғиш маҳалласига таширф буюрган меҳмонлар МФЙ идораси ва маҳалла кўчаларини айланиб, амалга оширилиши лозим бўлган вазифаларни белгилаб олишди. Маҳалла фаоллари, туман ҳокимияти, касаба уюшма ташкилотлари ва хотин-қизлар кўмитаси вакиллари иштирокида ўтган йиғилишда ҳудудни янада обод

этиш масаласи атрофлича муҳокама этилди.

— Президентимиз ташаббуси билан ҳар бир йилга алоҳида ном берилиб, унга доир Давлат дастурларининг белгиланиши натижасида мамлакатимизда улкан бунёдкорлик ишлари амалга оширилаётганига барчамиз гувоҳ бўлиб турибмиз, — деди Федерация Кенгаши раиси Т.Нарбаева. — Обод турмуш йилида энг намунали маҳалла фуқаролар йиғинини ташкил этишдан асосий мақсад — юртимизни янада ободонлаштириш, маҳаллада яшовчи фуқароларнинг меҳнат ва дам олиш шароитини ҳар қачонгидан яхшилаш. Ўз ўзидан тушунарлики, намунали маҳалладан ибрат сифатида фойдаланиб, кейинчалик барча маҳаллаларимизни гўзал гўшага айлантириш, аҳоли турмуш даражасини

ошириш, инфратузилмани шакллантиришга эътибор қаратилади.

Қорабоғиш маҳалласида 364 та хонадон бўлиб, 1924 нафар аҳоли истиқомат қилади.

— Давлат дастури шарофати билан маҳалламизда бошланган ободонлаштириш ишлари бизни ғоят қувонтирди, — дейди МФЙ раиси Зайнабхон Темирова. — Режага мувофиқ маҳалламизда болалар боғчаси, МФЙ идораси қурилади, аҳолини тоза ичимлик суви, ёшлар ва хотин-қизларни иш билан таъминлашга эътибор кучайтирилади.

Маҳалла аҳлининг бир ёқадан бош чиқариб, уюшқоқлик билан ҳаракат қилиши бу борада катта аҳамиятга эга. Яхши ният билан бошланган иш, албатта, ўз самарасини беради.

Абдулхай ЮНУСОВ,
«Ishonch» мухбири

Инсон қўли гул

Қарасанг...
боғ

5-саҳифа ▶

Ҳаёт ва қонун

Пулнинг
йиртилгани
ҳам...Пул

7-саҳифа ▶

Асрлар садоси

Қадимги
Чоч
маданияти

8-саҳифа ▶

1 март — Зулфия
таваллуд топган кун

Ёдимизда,
ёнимизда

9-саҳифа ▶

Газета ва газетхон

Тил билган —
эл билади

10-11-саҳифалар ▶

Дунёнинг ишлари

Кўнгил
кўнмайди

12-саҳифа ▶

Саломатлик сабоқлари

Грипп —
шамоллаш
эмас

13-саҳифа ▶

Олам ва одам

Кўмакчи
робот

15-саҳифа ▶

■ Давра суҳбати

Муаммоларга ўрин қолмасин

Жиззах вилоятида «Меҳнат соҳасидаги муҳим аҳамиятга молик масалалар» мавзuida давра суҳбати бўлиб ўтди. Унда вилоят ҳокимлиги, халқ депутатлари вилоят Кенгашининг ижтимоий-маданий ривожланиш масалалари бўйича доимий комиссияси, вилоят ташкилотлари ва муассасалари ходимлари, вилоят касаба уюшма фаоллари иштирок этди.

Анжуманни вилоят касаба уюшма ташкилотлари бирлашмаси кенгаши раиси Н.Пардаев очар экан, жумладан, шундай деди:

— Меҳнаткашларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатлари ва меҳнат соҳасидаги ҳуқуқларини ҳимоялаш фаолиятнинг устувор йўналишлари этиб белгиланган касаба уюшмалари ҳаётида 2011-2013 йиллар учун имзоланган ижтимоий-иқтисодий масалаларга оид уч томонлама Бош келишув муҳим аҳамият касб этмоқда. Ижтимоий мулоқот ва иж-

тимоий шерикликни ривожлантириш натижасида вилоят бўйича 13 та минтақавий, битта ҳудудий, 10 та тармоқ келишуви амал қилмоқда. Олти мингдан ортиқ бошланғич касаба уюшма ташкилотларининг 98,4 фоизи жамоа шартномалари билан қамраб олинган.

Вилоят ҳокимлиги иқтисодиёт бошқармаси бошлиғи Т.Абдуназаров таъкидлаганидек, вилоятда жорий йили ялпи ички маҳсулотда саноат улуши икки баробарга ортиди. Шунингдек, 2100 дан зиёд

янги лойиҳаларни ўзлаштириш режалаштирилган. Айниқса, «Жиззах индустриал ҳудуди» дастури доирасида экспорт ҳажми янада салмоқ касб этади. Вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришга 500 млрд. сўм йўналтирилиб, шундан 385 млрд. сўми банк кредитлари ҳисобидан амалга оширилади. Булардан қўзланган мақсад аҳоли реал даромадларини ошириб, турмуш фаровонлигини юксалтиришдан иборат.

Шунингдек, вилоят меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш Бош бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Б.Яхшибоев «Иш билан таъминлаш, иш ҳақи ва меҳнат муҳофазаси масалаларида ижтимоий ҳимояни янада кучайтириш», Марказий банк

вилоят бошқармаси бўлим бошлиғи Ж.Лапасов «Ижтимоий соҳани ривожлантириш, иш ҳақи ва ижтимоий нафақалар ўз вақтида тўланишини таъминлаш борасида банк тизими олдида турган вазифалар», вилоят молия бошқармаси бўлим мудири А.Эшмуродов «Давлат бюджетидан молиялаштирилладиган корхона, ташкилот ва муассасаларда ижтимоий ҳимоя ҳамда меҳнат муҳофазаси ишларини молиялаштириш» мавзуларида чиқишлар қилишди.

Шундан сўнг меҳнат соҳасига оид саволларга мутахассислар томонидан атрофлича жавоб берилди. Қатор тақлифлар ўртага ташланди.

— Яқинда Жиззах туманидан фермер хўжалиги ишчиси шикоят қилиб қолди. Маълум

бўлишича, йигирма йилдан буён хўжаликда ишлаб, пенсияга чиқиш вақтида меҳнат стажини тасдиқлата олмай овори. Яъни, фермер хўжалигида унга меҳнат дафтарчаси юритилмаган. Бу ягона ҳол эмас, — деди вилоят касаба уюшма ташкилотлари бирлашмаси кенгаши раисининг ўринбосари А.Ихтиёров. — Таклифим, ушбу долзарб масалани халқ депутатлари вилоят Кенгашининг доимий комиссияси қўриб чиқиб, тегишли қарор қабул қилса, вилоят солиқ ва меҳнат идоралари томонидан савдо ҳамда умумий овқатланиш шохобчаларида иш ўрни меъёрининг шартлиги белгилаб қўйилиши юқоридаги каби муаммолар келиб чиқишининг олдини олган бўларди.

Давра суҳбатида ЎзКУФК меҳнаткашларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилиш бўлими мудири М.Исаев қатнашди.

Абдуманноп АЗИМОВ, «Ishonch» мухбири

■ Фаолият

Андижон вилоят касаба уюшма ташкилотлари бирлашмаси меҳнатни муҳофаза қилиш ва юридик бўлимлари томонидан саноат корхоналари ва фермер хўжаликларида ишловчи хотин-қизлар меҳнат ҳуқуқларининг таъминланганлик ҳолатини ўрганиш ва назоратга олиш ишлари амалга оширилмоқда.

Хотин-қизларга имтиёзлар

«ЎзКодЖи» Ўзбекистон-Корея қўшма корхонасида 1372 нафар ишловчи бўлиб, шундан 809 нафарини хотин-қизлар ташкил этади. Қўшма корхонада 2011-2012 йиллар учун жамоа шартномаси тузилган. Ушбу муҳим ҳужжатнинг 13-бўлимида «Аёллар меҳнатини тартибга солиш. Аёллар ва оилавий вазифаларни бажариш билан машғул шахсларга берилладиган қўшимча имтиёз ва кафолатлар» назарда тутилган бўлиб, амалдаги қонун талаблари асосида ўз тасдиғини топмоқда.

Қўшма корхонада аёллар ва ёшлар учун дам олиш, санитария-гигиена хоналари ташкил этилган.

Бирлашма ходимлари томонидан корхонада ишловчи хотин-қизларнинг ҳуқуқий саводхонлиги ва маданиятини юксалтиришга қаратилган давра суҳбатлари ва мулоқотлар уюштирилиши ўз самарасини бераётир.

Абдулхай ЮНУСОВ, «Ishonch» мухбири

Сулола анъанасини давом эттириб...

Бухоролик Содиқ Муҳсинов ота-боболари анъанасини давом эттириб келаётган номдор кандакор усталардан.

У оила аъзоларига ҳам ушбу ҳунарнинг сирасорларини ўргатган. Ака-укалар оила томонидан моҳирона, юсак дид билан ишланган

миллий ҳунарамандчилик намуналари кўпчилигининг, жумладан, хорижлик сайёҳларнинг ҳам эътиборини тортмоқда.

Суратда: Содиқ Муҳсинов ўғиллари Акмал ва Иброҳим билан.

Тоҳир ИСТАТОВ (ЎЗА) олган сурат

■ Бошланғичлар ҳаётидан

Хайрли ишлар

Жиззах политехника институти касаба уюшма кўмитаси раиси Қ.Такабоев газетамизнинг вилоятдаги мухбирлар пунктига қуйидагиларни хабар қилди:

— Касаба уюшма туризми доирасида тўрт юз нафар ўқитувчи ва талабанинг пойтахтимизга саёҳатини уюштирдик. Ватанимиз юраги саналган шаҳарнинг диққатга сазовор жойлари, истиқлол йилларида қурилган иншоотлар уларда катта таассурот қолдирди. Бу хайрли ишга касаба уюшма маблағидан 1,5 млн. сарфланди.

Обод турмуш йили муносабати билан талабаларимиз ўртасида «Ўзбегим ўғлонлари» деб номланган кўрик-танлов ўтказдик. «Сомса ёпиш», «Улоқ-кўпқари», «Автоуловда йўл қондасини нечоғлик биласиз?» мавзуларидаги беллашувларда Саноат технологияси ва қурилиш факултети талабаси Зафар Холбоев ғолиб бўлди.

Шу билан бирга, маъмурият томонидан Жиззах шаҳридаги 29-Меҳрибонлик уйи тарбияланувчиларидан етти нафарига 350 минг сўмлик кийим-бош инъом қилинди.

Ўз мухбиримиз

■ Учрашув

Фаол фахрийлар

«Нуроний» жамғармасининг Марғилон шаҳар бўлими ёшларни Ватанга садоқат руҳида тарбиялаш, уларни «оммавий маданият»нинг турли иллатлари ва зарарли таъсиридан ҳимоя қилиш мақсадида умумтаълим мактаблари, коллеж ва лицейларда «Боболаримиз жасорати ёшларга намуна», «Шу Ватанга бордир керагим», «Диний экстремизм ва ақидапарастлик — қабоҳат» каби мавзуларда учрашув ва давра суҳбатлари ташкил этмоқда.

Қуролли Кучларга навбатдаги чақирув ишларида ҳам фахрийлар жонбозлик кўрсатишаётир. Жумладан, Баннобжон Мўминов, Нейматжон Раҳимов, Муҳаммаджон Абдураҳимов, Эргаш Юсупов кабилар армия сафларига муносиб ўғлонларни саралаб олишда фаол иштирок этишмоқда.

Муҳаммаджон МАҲМУДОВ

■ Оталикдаги соҳа

Айни пайтда қорамол ва қўйларни ҳар хил ичак касалликларидан сақлаш мақсадида эмлашга зарурат сезилмоқда. Масалан, «Оқсил» юкумли бўлиб, унга чалинган жонивор қаттиқ азоб чекиши, бу касаллик ҳатто инсонга ҳам ўқиши мумкин. Демак, бундай хасталикларнинг олдини олиш долзарб вазифалардан биридир.

Касалликнинг олди олинди

Шунга қўра, жойлардаги вакилларимиз диагностика текширувлар ўтказишяпти. Ўтган январ ойида туманимизда 10477 бош қорамол, 1034 бош майда шохли моллар бруцеллёз, 42100 бош қорамол ва 40656 бош майда шохли жонивор куйдирги касалликларига қарши эмланди.

Бундан ташқари, қорамолларни сунъий уруғлантириш орқали зотдор бузоқ олиш ишлари ҳам яхши йўлга қўйилган. Бу борада Ғалаба ММТПда Эрназар Тиллаев, Охунбобоев номли хўжаликда Норбўта Сувонов, Ўзбекистон ММТПда Баҳодир Хурамов каби зооветеринария шохобча мудирлари бошқаларга ўрнак бўлишяпти.

Мойли ХАЙДАВОЛОВ, Чироқчи туман давлат ветеринария бўлими бошлиғи

Обод турмуш тушунчаси азалдан, авваламбор, тинчлик-осойишталик, фаровонлик, кут-барака деган маънони англатади. Истиқлол йилларида бу тушунчалар янада чуқур маъно-мазмун билан бойиб, Ватан равнақи, юрт тинчлиги, биз учун энг азиз ҳамда муқаддас бўлган қадриятларни асраб-авайлашни ҳам ўзида мужассам этмоқда.

Буларнинг барчаси давлат ва жамият ўртасидаги муносабатларни мустахкамлаш, фуқароларнинг мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш бўйича қарорлар қабул қилишдаги иштирокини, давлат органлари фаолиятининг ошқоралигини таъминлаш, белгиланган вазифалар ижроси бўйича уларнинг масъулиятини оширишга хизмат қилади.

Ижтимоий-иқтисодий ривожланиш

қонун лойиҳаси долзарб аҳамият касб этади. Унда бундай мурожаатлар, чунончи, юридик шахслар мурожаатлари билан боғлиқ ижтимоий муносабатларни ҳуқуқий тартибга солишга салбий таъсир кўрсатаётган зиддиятларни бартараф этиш ҳамда ушбу соҳада тегишли жавобгарликни белгилашга алоҳида эътибор қаратилади.

Ўрта махсус, касб-хунар ва олий таълим муассасаларини битирган

Мамлакатимизни демократик ривожлантиришнинг ҳуқуқий асослари такомиллашмоқда

2013 йил 14 февралда Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Обод турмуш йили» Давлат дастурини тасдиқлаш тўғрисида»ги қарори қабул қилинди.

Давлат дастурининг биринчи бўлимида мамлакатимизда барқарорлик ва осойишталик, хавфсизлик, фуқаролар ва миллатларaro тотувлики янада мустахкамлаш, инсон ҳуқуқлари, эркинликлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш, жамият фаровонлигини изчил юксалтириш устувор вазифалар сифатида белгиланган. Уларни амалга ошириш учун миллий қонунчилигимизни янада такомиллаштириш бўйича аниқ чора-тадбирлар белгиланган.

Бу борада фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ролини ошириш, фуқаролик институтларини янада ривожлантириш, давлат ва жамият ишларини бошқаришда фуқароларнинг иштирокига доир конституциявий ҳуқуқини амалга ошириш, оила институтини мустахкамлаш, мамлакатимизда бутун жамият ишига айланиши лозим бўлган экологик аҳволни янада яхшилашга қаратилган саккизта қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш ва қабул қилиш назарда тутилган.

Давлат дастурини амалга ошириш доирасида қабул қилиниши режалаштирилган аксарият қонунлар лойиҳалари Президентимиз Ислам Каримов томонидан Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясида илгари сурилган.

Янги таҳрирдаги «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида» ва «Фуқаролар йиғини раиси (оқсоқоли) ва унинг маслаҳатчилари сайлови тўғрисида», «Ўзбекистон Республикасида жамоатчилик назорати тўғрисида» ҳамда «Ижтимоий шериклик тўғрисида»ги қонун лойиҳалари шулар жумласидандир.

Халқимизга хос яшаш тарзи — маҳалла каби фуқароларнинг ўзини ўзи бошқаришнинг ноёб тизимини мустахкамлаш, ривожлантириш ва қўллаб-қувватлашга мамлакатимизда истиқлол йилларида алоҳида эътибор қаратилмоқда. Халқимиз маънавиятини, унинг миллий ўзлигини англаш туйғусини юксалтириш, ёшларни Ватанга муҳаббат, миллий истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялаш, жамиятимиз олдида турган ижтимоий-иқтисодий вазифаларни амалга оширишда маҳалланинг роли ҳамда ўрни бекиёсдир.

Давлат дастурида кўзда тутилган янги таҳрирдаги «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги қонун лойиҳаси фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятининг ташкилий асосларини янада такомиллаштириш, маҳаллани аҳолини манзилли ижтимоий қўллаб-қувватлаш, хусусий тадбиркорлик ва оилавий бизнесни ривожлантириш марказига айлантириш, шунингдек, давлат бошқарув органлари фаолияти устидан жамоатчилик назоратини амалга ошириш тизимида унинг функцияларини янада кен-

гайтиришга қаратилган.

Шу мақсадда лойиҳада фуқаролар йиғинларининг бандликка кўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш марказлари билан ҳамкорликда кам таъминланган оилалар, ижтимоий ёрдамга муҳтож ёлғиз қариялар, пенсионер ҳамда ногиронларни аниқлаш, тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйишни исталган шахсларни ўқитиш бўйича масала ҳаёт марказларида қилиниши таъминлаш, илм-фан, таълим, ахборотлаш-риш, спорт ва маданият, маънавий-ахлоқий тарбия ва ёшларга оид сиёсатни ривожлантириш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, ижтимоий турмуш шароитларини яхшилаш, аҳоли турли қатламларининг ҳуқуқлари, эркинликлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш масалаларида фуқаролик жамияти институтларининг иштирок этиш механизмлари очиб берилади.

Бундай янгича ёндашув мамлакатимиз тараққиётини таъминлашда фуқаролик жамияти институтларининг масъулиятини янада оширади. Қонун лойиҳасида таклиф этилаётган ижтимоий шерикликда тадбиркорлик субъектларининг иштирок этиш механизми бизнеснинг ижтимоий масъулиятини оширишга хизмат қилади. Ушбу қонуннинг қабул қилиниши жойларда ва умуман, бутун мамлакатимиз бўйлаб ривожланишга оид вазифаларни амалга ошириш учун жамият ресурсларини сафарбар этиш имконини беради. Уларнинг аниқ йўналтирилгани ва самарадорлигини, шунингдек, қабул қилинаётган қарорлар сифатини ошириш борасида янги имкониятлар очади.

Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари, эркинлиги ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида фуқаролар мурожаатларига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу соҳада тўқсондан ортиқ бошқа қонунлар ва икки юзта қонуности ҳужжатларидан иборат самарали қонунчилик базаси шакллантирилган. Фуқароларнинг мурожаат қилиш ҳуқуқлари тегишли қонун билан мустахкамланган бўлиб, мазкур ҳужжат ушбу мурожаатларнинг давлат органлари томонидан кўриб чиқиш тартибини ҳам белгилайди. Шу билан бирга, айтилганча юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида алоҳида қонуннинг йўқлиги уларни кўриб чиқишда турли ёндашувларга сабаб бўлмоқда.

Бундай янгича ёндашув мамлакатимиз тараққиётини таъминлашда фуқаролик жамияти институтларининг масъулиятини янада оширади. Қонун лойиҳасида таклиф этилаётган ижтимоий шерикликда тадбиркорлик субъектларининг иштирок этиш механизми бизнеснинг ижтимоий масъулиятини оширишга хизмат қилади. Ушбу қонуннинг қабул қилиниши жойларда ва умуман, бутун мамлакатимиз бўйлаб ривожланишга оид вазифаларни амалга ошириш учун жамият ресурсларини сафарбар этиш имконини беради. Уларнинг аниқ йўналтирилгани ва самарадорлигини, шунингдек, қабул қилинаётган қарорлар сифатини ошириш борасида янги имкониятлар очади.

Ўзбекистон Республикасида жамоатчилик назорати тўғрисида»ги қонуннинг қабул қилиниши давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари томонидан қонун ҳужжатларининг ижро этилиши устидан жамоатчилик, фуқаролик институтлари назоратини амалга оширишнинг тизимли ва самарали ҳуқуқий механизминини яратишга хизмат қилади. Унда жамоатчилик назоратининг турлари, шакллари ва субъектлари, предмети, шунингдек, уни амалга оширишнинг ҳуқуқий механизмлари, жамотчилик назоратини амалга ошириш асослари, унинг субъектлари, давлат органлари мансабдор шахслари ва бошқа хизматчиларнинг ҳуқуқ ҳамда мажбуриятлари белгиланади.

нинг долзарб масалаларини ҳал қилиш, тегишли давлат дастурларини амалга ошириш мақсадида «Ижтимоий шериклик тўғрисида»ги қонунни қабул қилиш кўзда тутилмоқда. Унда фуқаролик жамияти институтларининг давлат органлари билан ўзаро ҳамкорлик принциплари, шакллари ва йўналишлари, аҳоли бандлигини таъминлаш, соғлиқни сақлаш, илм-фан, таълим, ахборотлаш-риш, спорт ва маданият, маънавий-ахлоқий тарбия ва ёшларга оид сиёсатни ривожлантириш, атроф-муҳитни муҳо-

фаза қилиш, ижтимоий турмуш шароитларини яхшилаш, аҳоли турли қатламларининг ҳуқуқлари, эркинликлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш масалаларида фуқаролик жамияти институтларининг иштирок этиш механизмлари очиб берилади.

Бундай янгича ёндашув мамлакатимиз тараққиётини таъминлашда фуқаролик жамияти институтларининг масъулиятини янада оширади. Қонун лойиҳасида таклиф этилаётган ижтимоий шерикликда тадбиркорлик субъектларининг иштирок этиш механизми бизнеснинг ижтимоий масъулиятини оширишга хизмат қилади. Ушбу қонуннинг қабул қилиниши жойларда ва умуман, бутун мамлакатимиз бўйлаб ривожланишга оид вазифаларни амалга ошириш учун жамият ресурсларини сафарбар этиш имконини беради. Уларнинг аниқ йўналтирилгани ва самарадорлигини, шунингдек, қабул қилинаётган қарорлар сифатини ошириш борасида янги имкониятлар очади.

Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари, эркинлиги ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида фуқаролар мурожаатларига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу соҳада тўқсондан ортиқ бошқа қонунлар ва икки юзта қонуности ҳужжатларидан иборат самарали қонунчилик базаси шакллантирилган. Фуқароларнинг мурожаат қилиш ҳуқуқлари тегишли қонун билан мустахкамланган бўлиб, мазкур ҳужжат ушбу мурожаатларнинг давлат органлари томонидан кўриб чиқиш тартибини ҳам белгилайди. Шу билан бирга, айтилганча юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида алоҳида қонуннинг йўқлиги уларни кўриб чиқишда турли ёндашувларга сабаб бўлмоқда.

Бундай янгича ёндашув мамлакатимиз тараққиётини таъминлашда фуқаролик жамияти институтларининг масъулиятини янада оширади. Қонун лойиҳасида таклиф этилаётган ижтимоий шерикликда тадбиркорлик субъектларининг иштирок этиш механизми бизнеснинг ижтимоий масъулиятини оширишга хизмат қилади. Ушбу қонуннинг қабул қилиниши жойларда ва умуман, бутун мамлакатимиз бўйлаб ривожланишга оид вазифаларни амалга ошириш учун жамият ресурсларини сафарбар этиш имконини беради. Уларнинг аниқ йўналтирилгани ва самарадорлигини, шунингдек, қабул қилинаётган қарорлар сифатини ошириш борасида янги имкониятлар очади.

Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари, эркинлиги ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида фуқаролар мурожаатларига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу соҳада тўқсондан ортиқ бошқа қонунлар ва икки юзта қонуности ҳужжатларидан иборат самарали қонунчилик базаси шакллантирилган. Фуқароларнинг мурожаат қилиш ҳуқуқлари тегишли қонун билан мустахкамланган бўлиб, мазкур ҳужжат ушбу мурожаатларнинг давлат органлари томонидан кўриб чиқиш тартибини ҳам белгилайди. Шу билан бирга, айтилганча юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида алоҳида қонуннинг йўқлиги уларни кўриб чиқишда турли ёндашувларга сабаб бўлмоқда.

Бу борада Давлат дастурида кўзда тутилган «Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги

ҳамда давлат грантлари асосида ўқиган ёшларнинг ишга жойлаштиришда қўшимча кафолатлар яратиш, шунингдек, ходимларнинг ҳуқуқларини самарали ҳимоя қилиш мақсадида «Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги қонунни қабул қилиш белгиланган. Унда ишга жойлаштириш жараёнига тижорат ташкилотларини ҳам жалб этиш кўзда тутилмоқда. Мазкур қонуннинг қабул қилиниши ходимлар ва иш берувчилар ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатларини ҳимоялашга хизмат қилади.

Ўзбекистонда оила институтини мустахкамлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Масалан, «Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик процессуал кодекси ва Ўзбекистон Республикасининг Оила кодексига оила институтини такомиллаштиришга қаратилган ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги қонун қабул қилинади. Айтилганча ушбу ҳужжат Олий Мажлис Қонунчилик палатасида муҳокама этилмоқда.

Судларда ишлар ҳар томонлама кўриб чиқиши ва бундай масалаларни ҳал этиш учун ҳуқуқий билим зарурлиги муҳим аҳамият касб этиши инobatга олинган ҳолда, фарзандликка олиш тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиш ваколатларини судларга бериш таклиф этилмоқда.

Таклиф этилаётган янгилек болалар ва фарзандликка олувчилар ҳуқуқларини судда ҳимоя қилиш, фарзандликка олиш сир сақланишига риоя этиш ва ушбу соҳадаги қонунчилик бузилишларининг олдини олишга хизмат қилади.

Айтилганча ушбу ҳужжат экологик назоратни ташкил этиш ва амалга ошириш, шунингдек, табиатни муҳофаза қилишга доир қонун ҳужжатлари талабларига риоя этилиши устидан назоратнинг ҳуқуқий механизмларини такомиллаштириш соҳасида жамоатчилик муносабатларини тартибга солади. Қонунда экологик назоратнинг 4 тури — давлат, идоравий, ишлаб чиқариш ва жамоат экологик назорати белгиланган. Бунда илк бор нодавлат нотижорат ташкилотлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини жамоатчилик экологик назоратининг субъектлари сифатида белгилаш таклиф этилмоқда.

Муҳтасар айтганда, «Обод турмуш йили» Давлат дастурида кўзда тутилган миллий қонунчилигимизни такомиллаштириш Президентимиз раҳнамолигида барча соҳаларда инсон манфаатлари, ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш мақсадида амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотларни янада чуқурлаштиришга хизмат қилади.

Истиқлолнинг дастлабки йилларидан аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш, баркамол авлодни шакллантириш давлатимиз сиёсатининг муҳим йўналишларига айланди. Президентимиз Ислон Каримов раҳнамолигида амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотлар доирасида яратилган соғлиқни сақлашнинг ноёб миллий модели юксак самаралар бераётгани жаҳон ҳам-жамияти томонидан кенг эътироф этилмоқда.

«Обод турмуш йили» Давлат дастурининг учинчи бўлимида аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш тизимини янада ривожлантириш, жумладан, тиббиёт муассасалари моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, уларни замонавий ташхис қўйиш ва даволаш ускуналари билан жиҳозлаш, касалликларнинг олдини олиш, илғор тиббиёт технологиялари ҳамда даволаш усуллари татбиқ этишни кенгайтириш, тиббиёт ходимлари меҳнатини моддий ва маънавий рағбатлантиришга доир ком-

ри хотин-қизлар ҳамда болаларни даволайди ва маслаҳатлар беради. Ўзбекистонда туғма ва ирсий нуқсонларни эрта аниқлашга ёрдам бериш бўйича йўлга қўйилган аёллар ва чақалоқлар скрининг тизимини такомиллаштириш давом эттирилади.

2013 йилда Ижтимоий ташаббусларни қўллаб-қувватлаш жамоат фонди томонидан Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан ҳамкорликда «Соғлом она — соғлом бола» ва «Соғлом ёшлар» лойиҳалари амалга оширила-

лойиҳалари ҳам ҳаётга татбиқ этилади. Буларнинг барчаси мамлакатимизда оналар ва чақалоқлар ўлимининг янада камайиши бўйича Мингйиллик ривожланиш мақсадларига эришишга хизмат қилади.

Жорий йилда касалликларнинг 70 фоизидан ортигини ташкил қиладиган инфекция билан боғлиқ бўлмаган сурункали хас-

доир чора-тадбирлар ҳам белгиланган. Масалан, 2012 йилда кардиожаррохлик бўлими ташкил этилган В.Воҳидов

қилиш, кунига 10145 кишини қабул қиладиган амбулатория-поликлиника муассасаларини фойдаланишга топши-

Тиббий хизмат сифати ошиб, аҳоли саломатлиги янада мустаҳкамланмоқда

плекс чора-тадбирлар белгиланган.

Республика ихтисослаштирилган педиатрия илмий-амалий тиббиёт маркази, Тошкент педиатрия тиббиёт институти клиникаси ва вилоятлардаги кўп тармоқли болалар тиббиёт марказларини қуриш ҳамда реконструкция қилиш режалаштирилган. Ушбу муассасаларда ўрнатилган янги асбоб-ускуналар негизида илғор ташхис қўйиш ва даволаш технологиялари жорий этилади. Бу эса болаларга жаҳон стандартларига мос юқори технологик ва ихтисослашган тиббий ёрдам кўрсатиш имконини беради.

Маълумки, соғлом бола туғилиши ва унинг нормал ривожланишида оналар ва болаларнинг тўғри овқатланиши фоят муҳим ўрин тутди. Шу мақсадда Ўзбекистонда микронутриент танқислигининг олдини олиш ва бартараф этиш, яъни истеъмол тузини йодлаш, унни тўйинтириш, темир, фолий кислотаси ва А витаминини саплементация қилиш бўйича дастурлар амалга оширилмоқда. Ҳар йили поливитамин комплексларини харид қилиш учун бюджет маблағларини ажратишни кўзда тутадиган Давлат дастурини амалга ошириш доирасида 2013 йилда 400 минг нафардан зиёд ҳомиладор аёлнинг соғлиғи мустаҳкамланади. Кўкрак сутини эмизиш амалиётини янада кенгайтириш, соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш ва қарор топтириш чора-тадбирлари амалга оширилади.

Аҳолининг репродуктив саломатлигини мустаҳкамлаш, соғлом болалар туғилишига қаратилган ишлар самарадорлигини янада ошириш мақсадида жорий йилда туғиш ёшидаги аёллар, болалар ва ўсмир қизларни «Соғломлаштириш ҳафталиклари»ни ҳар ойда ўтказишни давом эттириш кўзда тутилмоқда. Ушбу тадбирлар давомида барча ҳудудлар, айниқса, чекка ва бориш қийин бўлган туманларда мамлакатимиздаги етакчи ихтисослаштирилган марказлар, илмий-текшириш институтлари ҳамда тиббиёт олий ўқув юрларининг юқори малакали мутахассислари ва профессорла-

ди. Биринчи лойиҳанинг мақсади ўсмир қизларга тўғри овқатланиш, гигиена ва камқонликнинг олдини олиш соҳасида тиббий маълумотлар бериш, шунингдек, ҳомиладор ва туғиш ёшидаги аёлларни репродуктив саломатлиқни сақлаш, туғруққа тайёрланиш ва бир ёшгача бўлган болани парваришлаш масалалари бўйича хабардор қилишдан иборат. «Соғлом ёшлар» лойиҳаси эса ОИВ/ОИТС, гиёҳвандлик, жинсий йўл билан юқадиган инфекциялар ва сил касаллигининг олдини олишга доир таълим услублари ҳамда дастурларини ишлаб чиқиш ва жорий этишга йўналтирилган. 15 ёшдан 25 ёшгача бўлган ўғил-қизлар «Соғлом ёшлар» ҳаракатига тренинг-семинарлар, маслаҳатлар бериш ва ёшлар ижтимоий акцияларини, жумладан, «Биз — соғлом ҳаёт тарзи тарафдоримиз!» республика ижодий танловини ўтказиш орқали кенг жалб этилади.

«Ҳаёт учун!» ассоциацияси ва «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамғармаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан биргаликда мамлакатимизнинг барча ҳудудларида хотин-қизлар ўртасида онкологик касалликларнинг олдини олиш бўйича комплекс чора-тадбирлар, шу жумладан, «Ҳаёт учун!» хайрия форум-марафонини ва бошқа ижтимоий акцияларни ўтказиши режалаштирилган.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва Европа Иттифоқи/ЮНИСЕФнинг «Оналик ва болаларни муҳофаза қилиш хизматларини такомиллаштириш. II-босқич» қўшма лойиҳаси, ЮНФПА, Глобал фонд, KfW банки каби халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлик доирасида оналар ва болалар саломатлигини муҳофаза қилиш соҳасида меҳнат қилаётган 18 минг нафар тиббиёт ходими ўз малакасини оширади. 2013 йилда тиббий ёрдам кўрсатишнинг барча босқичларида болаларга ташхис қўйиш ва уларни даволаш бўйича ЖССТ/ЮНИСЕФнинг замонавий технологиялари ҳамда жаҳон стандартларини жорий этиш

таликларнинг олдини олишга қаратилган профилактика чора-тадбирларини кучайтириш соғлиқни сақлаш тизимини ривожлантиришнинг яна бир муҳим йўналишидир. Биринчи навбатда, бу чора-тадбирлар юрак касалликлари, инсульт, саратон, сурункали респиратор хасталиклар ва диабетни келтириб чиқарадиган сабаблар — спиртли ичимликлар ҳамда тамаки маҳсулотларини истеъмол қилиш, кам ҳаракатланиш ҳаёт тарзи ва нотўғри овқатланишга қарши курашишга қаратилади.

Соғлиқни сақлаш тизимининг бирламчи бўлини — амбулатория-поликлиника хизмати ва 3200 кишлоқ врачлик пунктларидан (ҚВП) таркиб топган тармоқни мустаҳкамлашга, уларнинг фаолиятида профилактика ишлари устуворлигига алоҳида эътибор қаратилади. «Обод турмуш йили» Давлат дастурида аҳолига маслаҳат бериш ва ташхис қўйиш, профилактика ҳамда тиббий ёрдам кўрсатиш бўйича ҚВПлар фаолиятини янада такомиллаштиришга доир бир қатор чора-тадбирлар кўзда тутилган. Мисол учун, «Саломатлик-3» лойиҳасини амалга ошириш доирасида ҚВП, оилавий поликлиникалар ва туман тиббиёт бирлашмаларининг 5100 нафар шифокори ва 12500 нафар ходимини сайёр курсларда ўқитиш режалаштирилган.

Мамлакатимиздаги энг яхши клиникалар мутахассислари иштирокида «Ҳеч ким меҳр ва эътибордан четда қолмайди» лойиҳасини амалга ошириш орқали энг чекка кишлоқ туманларида яшаётган аҳолини чуқур тиббий кўриқдан ўтказиш режалаштирилган. Бу жараёнда 146 минг киши, шу жумладан, ёлғиз қариялар, ногиронлар ва пенсионерлар қамраб олинади. Бундан ташқари, йил давомида ҳар бир ҳудудда 200 мингдан ортиқ киши оммавий равишда чуқур тиббий кўриқдан ўтказилади.

Шунингдек, дастурда аҳолининг юқори технологик ихтисослашган тиббий ёрдамдан фойдаланиш имкониятларини кенгайтиришга

номидаги Республика ихтисослаштирилган хирургия маркази, Республика ихтисослаштирилган кардиология маркази, кўз микрохирургияси ва урология марказида ўта мураккаб ва технологик даражадаги операцияларни ўтказиш қўламини янада кенгайтирилади. Ваҳоланки, бундай операциялар бугун дунёнинг ҳамма давлатларида ҳам амалга оширилаётгани йўқ.

Соҳа мутахассисларининг касбга оид билимларини янада оширишга катта эътибор қаратилмоқда. Шу мақсадда Германия, Италия, Франция, Австрия, Корея Республикаси, Япония, Малайзия, Сингапур, АҚШ, Исроил ва бошқа мамлакатларнинг етакчи клиника ҳамда тиббиёт марказларида мутахассисларимизнинг тажриба ошириши ташкил этилади.

Ўзбекистонда санитария-эпидемиологик барқарорликни таъминлаш бўйича изчил ишлар амалга оширилаётгани туфайли мустақиллик йилларида мамлакатимиз ҳудудида карантин қилинадиган ва ўта хавфли инфекциялар кириб келиши ҳамда тарқалишига йўл қўйилмади. Аҳолини, айниқса, болаларни эмлашга алоҳида эътибор берилмоқда. 2013 йилда Миллий эмлаш тақвимида мувофиқ 2,5 миллион болани профилактик эмлаш режалаштирилмоқда. Вакциналарни сотиб олиш учун давлат бюджетидан маблағ ажратилади.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги бошқа вазирлик ва идоралар билан ҳамкорликда Атроф-муҳит гигиенаси бўйича миллий ҳаракат режасини, биринчи навбатда, экологик жиҳатдан ноқулай ҳудудларда амалга оширишда фаол иштирок этмоқда. Бундан ташқари, ичимлик суви ва очиқ сув ҳавзаларидаги сув сифатини мониторинг қилиш ҳамда уларнинг лаборатория назорати қучайтирилади, ичимлик суви сифатининг кимёвий ва микробиологик кўрсаткичлар бўйича санитария назорати тизими жорий этилади.

2013 йилга мўлжалланган Инвестиция дастурида 143 тиббиёт объектини барпо этиш ва реконструкция

риш режалаштирилган. Уларни ташхис қўйиш ва даволаш бўйича жаҳон стандартларига мувофиқ жиҳозлаш ҳамда қайта жиҳозлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Жорий йилда Инвестиция дастурига киритилган бешта инвестиция лойиҳаси асосида умумий қиймати 40,5 миллион АҚШ долларига тенг тиббиёт асбоб-ускуналарини харид қилиш ва етказиб бериш режалаштирилган. Шу мақсадда хорижий шериклар билан ҳамкорликда амалга оширилаётган қатор лойиҳалар ва дастурларни рўйбга чиқариш давом эттирилади.

Ўзбекистон Касаба уюмлари федерацияси кенгаши ҳам аҳоли саломатлигини ҳимоя қилишни такомиллаштиришда фаол иштирок этмоқда. Ушбу тизимда фаолият кўрсатаётган санатория муассасаларида жорий йилда минглаб фуқаролар — фермерлар, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик соҳасида иш билан банд ходимлар, кам таъминланган оилалардан хотин-қизлар, ёш оналар, ёш оилалар ўз соғлигини мустаҳкамлайди. Бу муассасаларни замонавий тиббиёт ускуналари билан жиҳозлаш ва уларда кўрсатилаётган соғломлаштириш хизматларини яхшилаш, айримларида эса капитал таъмирлаш ишларини бажариш чора-тадбирлари белгиланган.

Болаларнинг дам олишини ташкил этиш ҳам алоҳида диққат марказида бўлади. Масалан, еттита болалар соғломлаштириш оромгоҳларида капитал таъмирлаш ишлари амалга оширилади, қўшимча 3200 га яқин ўринлар ташкил этилади.

Шундай қилиб, «Обод турмуш йили» Давлат дастури соғлиқни сақлаш миллий тизими ва унинг барча йўналишларини янада ривожлантиришга доир кенг қўламли чора-тадбирларни ўз ичига олган. Уларнинг амалга оширилиши эса аҳоли саломатлиги ва фаровонлигини, демек, мамлакатимиз раънақини таъминлаш Ўзбекистонда амалга оширилаётган давлат сиёсатининг устувор йўналиши эканлигининг яна бир ёрқин далилидир.

Карасанг... Боғ

(Ул на гумбаздур: эшиги, туйнугидин йўқ нишон...)

Ёшлигимда мухбир бўлиб, қўлимда қаламу қоғоз олиб қишлоқларни кезсам, меҳнаткаш, фидойи одамлар ҳақида мақолалар ёзсам, деб орзу қилардим. Бу истак «Қишлоқдаги тенгдошим» кўрсатувини кўргандан сўнг янада мустаҳкамлангандир, эҳтимол...

Бугун орзум ушалиб, Сирдарё вилояти бўйича мухбир сифатида фаолият кўрсатаёпман. Чўл худудида бунёд этилган ҳар бир бино тарихи, содда, самимий меҳнаткаш халқи заҳматлари туфайли чирой очган боғ-роғлар, ёшларнинг шижоати қалбимга илҳом бағишлайди. Мирзаобод туманидаги анорзорлар эса ҳайратимга ҳайрат қўшди.

Бир пайтлар бийдай чўл бўлган, инсон иродаси билан гулшанга айланган Мирза-чўлнинг маҳаллаларига аллақачон баҳор дарахчлари ташриф буюриб улгурибди. Ариқ бўйларида сабза урган ялпизнинг нозик баргчаларида, дала-дашларни яшнатаётган ўт-ўланларда, хонадонларда тайёрланаётган кўклам таомларида баҳор нафасини ҳис қиласан киши. Чўл лочинлари монанд сергайрат мирза-чўлликлар баҳорги ҳаракатларни бошлаб юборишибди.

Дўнгарик деб номланадиган маҳаллани кўпчилик «Анор қишлоқ» деб атайди. Сабаби, аҳоли томорқаларида асосан анор парваришланади. Анорлар гулга кирганда қишлоқ нақ жаннатмананд бўларкан. Айниқса, пишиб етилган палла — кузда тўкинлик ва файз-баракадан нафақат вилоят аҳли, балки ушбу худуддан пойтахтга бораётган аҳоли ҳам баҳраманд бўлади. Ҳосилини кўтаролмай ерга эгилган анорзорлар қишлоқ аҳлининг меҳнатсеварлигидан нишонадир.

Дехқон, соҳибкор борки, хирмон бошида ҳеч қачон нарх талашмаган. Бориға барака, деб ишини юрийтиб кетаверган. Дўнгарикликлар ҳам шундай. Йўл бўйига анорларини чиқариб сотаверишади. Эрта тонгдан ярим кечагача харидорнинг кети узилмайди.

Маҳаллада хонадон кўп,

лекин биз ташрифни энг тажрибали, каттагина анорзор соҳиби Аҳмад ота Эшонкулов ҳовлисидан бошлашни лозим топдик.

Кўрган манзарамиз тезроқ суҳбатни бошлашга «иштаҳа» очди: ҳовли ўртасига гилам тўшаб, жой ясаган Аҳмад ота ўтирган кўйи набираларининг дарахт шохларига арғумчоқ солиб учишларини томоша қилиш билан бирга, ўғли Акмалнинг томорқадаги ишларини кузатиб ўтирарди.

Дуои фотиҳадан сўнг отахон ўзбекнинг танишиш урфини қилиб, насл-насаб сўрай бошлади. Ёши улуглар шу саволлари билан биз ёшларга ўзликни англашни ўргатиб борадилар-да, ахир! Кўпроқ уларга қизиқаётганимни фахмлаб, отахон ўзи ҳақида маълумот берди.

Аҳмад отанинг келиб чиқиши Зомин адирларидаги ўзбекнинг парчаюзларидан бўлиб, болалигида чўллар ўзлаштирилаётган кезларда бу ерларга кўчиб келишган экан.

Аҳмад отанинг томорқаси Анорқишлоқнинг энг кўп анор ўстирилаётган хонадонларидан бўлиб, уларнинг миришкорлигига барчанинг ҳаваси келганлигини ҳам шу ерда эшитдик.

— Отам дастлаб 60 туп анор экиб, уни қандай парваришлашни айтиб турганлар, — дейди келини олиб келган кўк чойни яхшилаб шопираркан Аҳмад ота. — Падаримизнинг ўгитини

қулоққа олдик. Ерга эгилганимиз сайин, у ҳам бизга эгилди. Меҳримиз, меҳнатимиз эвазига неъматларини бисёр кўпайтирди.

Меҳнат ўз самарасини бериб, бугун 25 га. томорқа майдонида 400 тупдан зиёд анорнинг Қорақай нави етиштирилмоқда. Бу нава пўсти қизил, доналари тўқ кўринишли, ширин анор, дея жавоб олдик.

— Ер — мўъжиза, — дейди отахон чой ҳўпларкан. — Унга умид билан ниманики қадасанг, бош кўтариб хизматингга ҳозир бўлади. Отам ҳамиша «Мана шу анор туллари яхши парваришлаб, кўпайтирсанг, бир қайнар хумчанинг эгасиман дейвер, болам», дердилар.

Табиийки, биз ҳам қайнар хумчанинг кароматларию берган даромадларига қизиқдик.

— Ёмон бўлганимиз йўқ, даромаддан 4 ўғил, 2 қизимизни рўзгорли қилдик, энга қўшдик. Ўғилларим Акмал, Ислон томорқага қарашади. Уларга отамдан ўрганганларим бўйича маслаҳат бераман. Ўтган йили йил яхши келиб, ҳосилни 4 тоннага етказдик. Гулистон бозорида харидоримиз кўп, ўзлари келиб олиб кетишади. Ҳозир томорқа кўнгилга хуш ёқадиган тусда эмас. Яшнаган вақтида, пишиқчиликда яна келинг, мевалардан тановул қиласиз, анорзоримда суратга ҳам туширардингиз, — ўша кунлар завқи-ю кўркини

хотирасида тикларкан жилмаяди отахон.

Анорни уй шифтларига осиб, Наврўзга қадар яхши сақлаш мумкинлигини эшитиб, боғбонимиздан анор етиштиришининг да сирларини ўргангимиз келди.

Биланларимизни сизга-да илиндик: буталарни қиш совуғидан сақлаш мақсадида кеч кузда кўмишга эътибор бериш, қишда эса маҳаллий ўғит билан ерни тўйинтириш, мартнинг бошларида анор дарахларини «уйғотиш», пастига сўрилар териб, уларни бандлаш сингари юмушларни ўз вақтида бажариш мўл ҳосилга замин яратади.

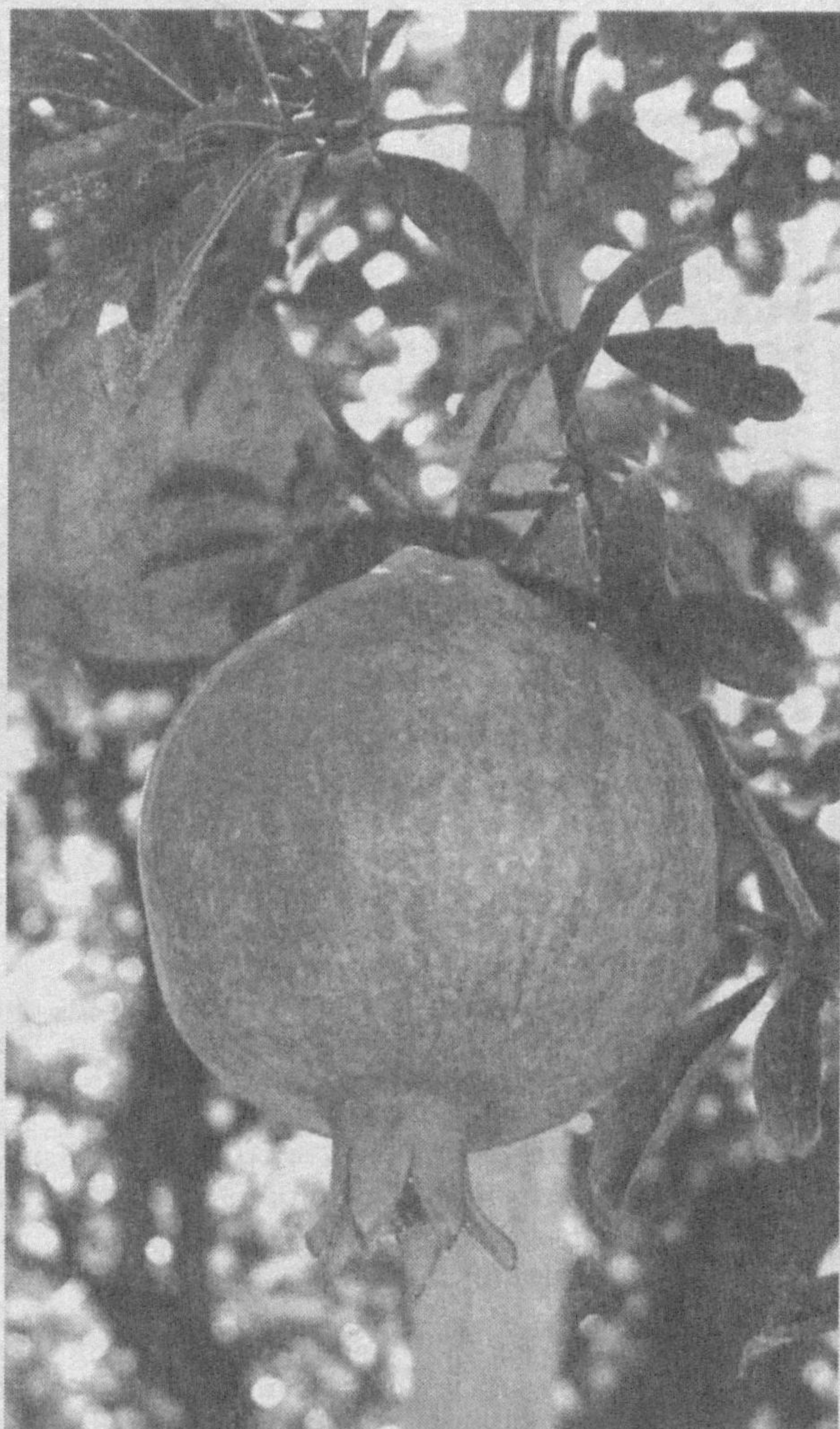
Яна анор гулларининг тўқилмаслиги учун нима-ларга эътибор бериш кераклиги, меванинг пишиш арафасида ёрилиб кетишига сабаб бўладиган омиллар ҳақида отахон узоқ гапирди.

Суҳбатни якунига етказар эканмиз, боғбон отанинг жажжи набираси дастурхонга дуо ўқиди. Бу қишлоқда шундай урф бор

экан: нон ушатиш учун дуони ёши улуг ўқийди-ю, сўнггида «майда»ларга дуо айтиришади. Бегуноҳ норасидалар тилаги ижобат бўлади, деган ақидага амал қилишади.

Отахон бизни кузатиб дарвозага чиқаркан, минг истиҳола билан ўзини кўп мактамаслики, оддийроқ ёзишни илтимос қилди. Дехқон ҳақида бир нарс қоралаш ҳам қийин, чунки дехқону боғбон ерга эгилгани, ерга юкунгани, меҳр бергани сайин она-заминдек хокисор, оғир-вазмин, камтар бўлиб бораверади. Ёлгон гапни, мақтовни ёқтирмайди. Қолаверса, яратиш, яшнатиш, бунёд этиш фазилатининг ортиқча таъриф-ташбеҳларга муҳтожлиги ҳам йўқ.

Озода МАМАДАЛИЕВА,
«Ishonch» мухбири

Ота-боболаримиздан бизга мерос бўлиб келаётган ҳунарлардан бири косибликдир. Илгари косиблар бир неча хил оёқ кийимлар тикишган бўлса, эндиликда маҳсулотлар тури ва сифати жиҳатидан санаб, саноғига етиб бўлмайдиган даражага етди. Пойтахтимизнинг Олмазор туманида косибликка иштиёқмандлардан бири Асқаржон Ориповдир.

— Отам болалигимда вақтинг бўш ўтмасин деб, маҳалламиздаги Суннат косибга шогирдликка берган. Бир неча йил устознинг ёнида ҳунар ўргандим, — дейди А.Орипов. — Албатта, ҳар бир касбнинг машаққати бор, жумладан, бировга ёқадиган пойабзал тикиш учун ҳам маҳорат ва кунт керак. Ҳаёт тажрибамдан шуни англадимки, инсон қайси ҳунарни эгалламасин, сидқидилдан меҳрини, куч ва ғайратини аямасдан туриб мақсадга эришолмайди. Нолимайман, шу ҳунар ортидан уй-жой қуриб, тўйлар қилдим.

Уста косиб тиккан турли бичим ва рангдаги пойабзаллар эътиборимизни тортмай қолмади. Улар орасида табиий чармдан тайёрлангани ноёб ҳисобланаркан.

— Мана, бу гарчли ковуш, — дейди уста чиройли, бежирим ялтироқ ковушни кўрсатиб. — Бунинг бир сири бор. Бир ҳовуч pista пўчоғини эзиб, тикиш жараёнида ковушнинг таг қисмига соламыз. Сиртдан қараганда бир текис, ичига пўчоқ солинганини сезмайси. Лекин юрганингизда гарч-

Отамерос касб

ғурч этиб, овоз чиқади. Бундан ташқари, оёғингиз чарчоғини олиб, уқалаш вазифасини ҳам ўтайди.

Асқаржон ака суҳбат жараёнида ёш уста Ҳамидулланинг бу ҳунарга меҳри ўзгачалиги, жуда харидорбон

пойабзалларни бозорга олиб чиқаётганини таъкидлади. Устанинг таклифига кўра, Ҳамидулла билан танишдик. Косиб яратган пойабзал намуналарини кўриб, беихтиёр ҳавасландик.

— Беш ёшимдан косибчилик билан шуғулланаман, — дейди Ҳами-

радиган бўлишди. Уларга ҳам бу ҳунарни ўргатдим. Киши кун мобайнида бир жуфт маҳси ёки ковуш тикишни бемалол уддалайди. Хом ашёни асосан Фарғона вилоятидаги терини қайта ишлаш корхонасидан олиб келамиз. Хари-

дорлар кўп, иш ҳам шунга яраша.

Юртимизнинг айрим худудларида шундай одат бор: бўйи етган қизни турмушга узатиш пайтида куёв томонидан жўнатиладиган сарполар орасига бир жуфт маҳси ва ковуш солинади. Келинчакнинг ковуш ва маҳси-си йиллар давомида азиз буюмлари қатори сандикда сақланади.

Косиб усталар хонадонидан қайтар эканмиз, маҳалладан карнай-сурнай садолари эшитилди. Демак, бугун яна бир хонадон бахт ва қувончдан нурафшон бўлади. Хурлиқо келинчак ҳунармандлар қалб кўри билан тикилган бежирим маҳси ва ковушда эзгу ният билан янги уй остонасига қадам қўяди.

Гўзал НОРЧАЕВА,
«Ishonch» мухбири

СЎРАГАН ЭДИНГИЗ

САВОЛ: 31 йиллик иш стажига эгаман. 25 йилдан буён Силга қарши диспансерда фтизиофельдшер вазифасида ишлаб келмоқдаман. Яқинда иш штатим қисқариши ҳақида огоҳлангилдим. 1961 йил декабрда туғилганман. Муддатидан олдин пенсия олиш ҳуқуқига эгаманми?

Салима
ХЎЖАНАФАСОВА,
Янгиарик тумани

ЖАВОБ: Мамлакатимиз «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонунининг 7-моддасига мувофиқ, ёшга доир пенсия олиш ҳуқуқига аёллар 55 ёшга тўлганда ва иш стажлари камида 20 йил бўлган тақдирда эга бўладилар.

Ушбу қонуннинг 12-моддасига мувофиқ, охириги иш жойидан қатъи назар, меҳнат шароити зарарли ва оғир ишларда тўлиқ иш куни давомида банд бўлган ходимлар (3-сонли рўйхат, I қисм) 7-моддада белгиланган ёш 5 йилга қисқартирилган ҳолда пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладилар. Бунинг учун аёллар иш стажлари камида 20 йил бўлиб, бундан камида 10 йили кўрсатиб ўтилган ишларга тўғри келиши керак. Меҳнат шароити зарарли ва оғир ишларда (аёллар камида 5 йил) ишлаган ходимларга 7-моддада назарда тутилган пенсия ёши аёлларнинг бундай ишдаги ҳар 2 йили учун 1 йилга қисқартирилган ҳолда пенсия тайинланади. Ихтисослашган тиббий муассасаларнинг шифокорлари ва ўрта тиббий ходимлари махсус иш стажлари қишлоқ жойда камида 25 йил ва шаҳарларда камида 30 йил бўлган тақдирда (3-сонли рўйхат, VIII қисм), яъни:

- сил ва юқумли касалликлар муассасалари (бўлим, кабинетлар); руҳий (руҳий-неврологик) даволаш-профилактик муассасалар (шу жумладан, болалар учун); лепрозорийлар; руҳий касалларга мўлжалланган интернат-уйлари, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги ҳузуридаги ақли заиф болаларга мўлжалланган интернат-уйларида («Мурувват»

уйи) ишлаган шифокорлар лавозими номланишидан қатъи назар;

- патологоанатомик, прозектор бўлимлари; ўта зарар юқумли бўлим (бўлимма) ва лабораторияларда, шу жумладан, бактериологик, вирусологик, радиологик ва токсикологик лабораторияларда ишлаган шифокорлар лавозими номланишидан қатъи назар ҳамда ўрта тиббий ходимлари;

- ушбу қонуннинг 14-моддасига мувофиқ, технологиядаги, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишдаги ўзгаришлар, ходимлар сони (штати) ёки иш хусусиятининг ўзгаришига олиб келган ишлар ҳажмининг қисқарганлиги ёхуд корхонанинг тугатилганлиги муносабати билан ишдан озод этилган ва ишсиз деб эътироф этилган аёллар 53 ёшга тўлганда ва иш стажлари камида 20 йил бўлган тақдирда пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладилар.

Қонун талабларидан келиб чиқиб, Сиз ишлаган Силга қарши курашиш диспансери юқорида кўрсатилган патологоанатомик, прозектор бўлимлари, ўта зарарли юқумли бўлим (бўлимма) ва лабораториялари, бактериологик, вирусологик, радиологик ва токсикологик лабораторияларга дахлдор жойи йўқ. Яъни, Сиз сил касалликлари муассасаси бўлишига қарамай шифокор лавозимида ишламагансиз.

Шунингдек, диспансерда ходимлар сони (штати) қисқарганлиги муносабати билан Сиз ишдан озод этилган ва ишсиз деб эътироф этилган тақдирда 53 ёшга тўлган пайтда пенсияни тайинлаш учун мурожаат қилишингиз мумкин.

САВОЛ: Таълим соҳасида ишлаб келаяпман. 61 ёшдаман. 1994 йилдан бошлаб 2-гурӯх ногирониман. 2000 йилда 2-гурӯх ногиронлиги «муддатсиз» деб белгиланган. Ногиронлик бўйича қайта кўрувдан ўтишим шартми?

Моҳира ХОТАМОВА,
Жиззах шаҳри

ЖАВОБ: Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 8 сентябрдаги 252-сон қарорига асосан «Давлат пенсияларини тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисида Низом» қабул қилинган. Низомнинг 12-бандига кўра, ёшга доир пенсия тайинлаш учун мурожаат қилган шахснинг аризасига қуйидагилар илова қилиниши керак:

- иш стажини, шу жумладан, махсус иш стажини тасдиқлайдиган ҳужжат;
- иш ҳақи тўғрисидаги маълумотнома;
- ариза берувчининг жамғариб бориладиган пенсия дафтарчаси нусхаси (2005 йил 1 январдан кейин).

Бундан ташқари, Тиббий-меҳнат эксперт комиссиясининг (кейинги ўринларда ТМЭК деб юритилади) ногиронлик тўғрисидаги маълумотномасининг тегишли қисми — меҳнатда ёки касб касаллигига чалинганлик оқибатида I ва II гуруҳлар ногирони бўлган вақт стажга ҳисобланадиган ҳолларда тақдим этилади.

Низомнинг 161-бандида ТМЭК қарори асоссизлиги аниқланганда, ногиронликни белгилашнинг тўғрилигини текширишларда, шунингдек, агар ТМЭК қарори сохта ҳужжатлар асосида чиқарилган бўлса, пенсионер белгиланган тартибда ўтказиладиган такрорий тиббий кўрикдан ўтказиш учун келмаган тақдирда пенсияни тўлаш тўхтатиб қўйилиши ва у фақат фуқаро ТМЭКга янгидан мурожаат қилган ва I ёки II гуруҳ ногирони деб эътироф этилган кундан бошлаб тикланиши мумкинлиги, ногирон қайта тиббий кўриқдан ўтишга келмаганлиги сабабли пенсия тўлаш вақтинчалик тўхтатиб турилса ва қайта тиббий кўриқдан ўтказилгандан кейин фуқаро ногирон деб эътироф этилмаса, у ҳолда пенсия тўлаш вақтинчалик тўхтатиб турилган кундан бошлаб тўхтатилиши белгиланган.

Низомнинг 162-бандида қайта тиббий кўриқдан ўтказилган шахс меҳнатга лаёқатли деб эътироф этилган тақдирда, пенсия у меҳнатга лаёқатли деб эътироф этилган оғир охиригача, бироқ ногиронлик белгиланган кундан ортиқ бўлмаган муддатга тўланиши белгиланган.

Шунинг учун, сизга (ёшга доир, ногиронлик) пенсияларни тўғри тайинлаш ва тўлаш учун қайта тиббий кўриқдан ўтишни тавсия этамиз.

Саволларга Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси Марказий кенгаши бош юристконсулти Улуғбек АБДУРАҲМОНОВ жавоб берди.

ОГОҲЛИК

Осойишталик — буюк неъмат

Виждон эркинлиги демократиянинг таркибий қисмидир. Зеро, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 31-моддасида: «Ҳамма учун виждон эркинлиги кафолатланади. Ҳар бир инсон хоҳлаган динга эътиқод қилиш ёки ҳеч қайси динга эътиқод қилмаслик ҳуқуқига эга. Диний қарашларни мажбуран сингдиришга йўл қўйилмайди» дея белгиланган.

Аммо айрим ғараз ниятли кимсалар диний-экстремистик ташкилотлар тузиб, тинчлик-осойишталигимиз ва хавфсизлигимизга раҳна солишга уринишаётгани барчамизга маълум. Бу каби тажовузларнинг, аввало, умуминсоний қадриятлар, шунингдек, фуқаролар ҳаёти, соғлиғи ва эркинликларига қарши қаратилгани ҳам ҳеч кимга сир эмас.

Глобаллашув замонида кенг тарқалаётган яна бир таҳдид, бу ахборот хуружларидир. Яъни, дунё бўйича иқтисодий-ижтимоий, ахборот-коммуникация соҳаларида катта ўзгаришлар рўй бериб, турли мафқуралар тортишуви кескин тус олаётган бир пайтда менталитетимизга ёт бўлган турли қарашлар ва ғоялар ҳам бўй кўрсатмоқда.

Шу боис, фарзандларимизни Ватанга муҳаббат, бой тарихимиз, буюк аجدодларимиз меросига ҳурмат, муқаддас динимизга садоқат руҳида тарбиялаш, уларнинг қалби ва онгида мафқуравий имунитетни шакллантириш ҳар бир ота-она ҳамда маҳалла-кўй олдига турган асосий вазифалардан биридир.

Бугунги кунда ахборот-коммуникация технологиялари, интернет кундалик ҳаётимизнинг ажралмас қисмига айланиб бормоқда. Интернет саҳифаларида очикдан-очик миллатчилик, ирқчилик ва бошқа ёт ғоялар тарғиб этилиб, беҳаёлик, зўравонлик акс этган суратлар, гиёҳвандлик ва портловчи моддалар тайёрлаш бўйича тавсиялар жойлаштирилаётгани ёки онлайн тизимида ахлоқий бузуқлик, тажовузорлик ва зўравонликка даъват қилинаётгани ёш авлод онгига салбий таъсир кўрсатмоқда. Натижада, айрим ўсмирлар билиб-билмай жиноят кўчасига кириб қолишапти.

Ўзбекистонда ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамияти тобора такомиллашиб бораётган бир вақтда, айрим сиёсий кучлар халқимиз танлаган дунёвий тараққиёт йўлига раҳна солиб, ҳаётни издан чиқаришга ҳаракат қилапти. Улар диний экстремизм ва терроризмнинг бевосита илҳомчилари ҳамда бажарувчилари бўлиб, ғаразли мақсадлари йўлида инсон ва жамиятнинг энг ноқил қадрияти — диндан фойдаланишга уринишмоқда.

Кейинги пайтда юртимизда фаоллашиб бораётган миссионерлик ҳаракатининг мақсади давлат ва жамиятни парчалаш, таназзулга учратиш, маънан қашшоқлаштириш, муаммолар келтириб чиқариш орқали мамлакатни бошқа муҳим вазифалардан чалғитишга қаратилгани аёндыр.

Миссионерлар ўзлари ҳақида ижобий фикр уйғотиш ва шу аснода фаолиятларини кенгайтириш мақсадида, мактаб ёшидаги болалар билан ишлашга ҳам жиддий эътибор беришапти. Улар учун ёзги оромгоҳлар ташкил этиб, «мустақкам» эътиқодни қарор топтиришда фойдаланишаётганини таъкидлаш зарур.

Ўз фарзандларини яширин хужраларга юбораётган айрим оталар жигарбандларининг диний саводхон бўлишига ишонишмоқда. Айнан ушбу хужраларда террорчи гуруҳлар ўз сафларини кенгайтиришапти. Улар тузоғига илинган ёшларга экстремистик ғояларни сингдирган ҳолда кейинчалик Афғонистон ва Покистондаги жангарилар лагерларига олиб бориб, оиласи, яқинлари ва Ватанига қарши қурол кўтаришга даъват этишмоқда.

Юқорида келтириб ўтилган таҳдидларни бартараф этишда фуқароларимизнинг ҳуқуқий билими, савиясини юксалтириш, энг аввало, ўсиб келаётган ёш авлодни тўғри тарбиялашда оила ва маҳалла институтлари ролини ошириш борасида кенг маънодаги ишлар белгилаб келинмоқда.

Чунки, қонун нормаларига ҳурмат ва масъулият, аввало, оилада шаклланади, у орқали қонунларга ҳурмат ҳиссини тарбияловчи ижтимоий механизмларни ўрганиш, унинг назарий асосларини яратиш, сўнгра уни ёшлар, қолаверса, аҳоли онгига сингдириш бугуннинг муҳим вазифаси ҳисобланади.

Оилаларда соғлом турмуш тарзини қарор топтириш орқали ўғил-қизларимизни баркамол қилиб вояга етказиш алоҳида аҳамият касб этади. Шу нуқтаи назардан қараганда, нотинч оилалардаги муҳитни барқарорлаштириш, болалар қаровсизлиги ва назоратсизлигининг олдини олиш, иш билан бандликни таъминлаш, оилавий бизнесни ривожлантириш каби масалалар ҳамкорликда ҳал этилаётгани юртимизда тинчлик-осойишталикни сақлаш, тараққиётга эришишда қўл келмоқда.

Инсон оила, маҳалла ва жамиятдан алоҳида яшай олмайди. Шундай экан, ҳар биримиз яқинларимизни ёт таъсирлардан сақлашимиз, доимо огоҳ бўлишимиз, эътиқодимизни сусайтирмаслигимиз, ён-атрофда рўй бераётган воқеа-ҳодисаларга эътиборлироқ бўлишимиз лозим. Ана шунда диний экстремизм ва миссионерликка муносиб зарба берган бўламиз. Ўғил-қизларимиз ҳар томонлама етук бўлиб вояга етади, хонадонларимизда меҳр-муҳаббат, тинчлик-тотувлик, осойишталик ҳукм суради. Жамиятимиз эса янада гуллаб-яшнайд.

Абдунаби ҒАФУРОВ,
Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги етакчи мутахассиси

Тахририятимизга Тошкент шаҳрида истиқомат қилувчи Намуна Холтоева савол билан мурожаат қилди. «Автобуста менинг ярмигача йиртилган юз сўмлик пулимни олишмади, — дея ёзади у. — Айтишларича банкда йиртиқ пулларни қабул қилишмас эмиш. Ваҳоланки, пулни менга айнан шу автокорхонага тегишли бошқа автобус паттачиси қайтим сифатида берган эди. Пул қандай ҳолларда яроқсиз ҳисобланиши тўғрисида батафсил маълумот берсангиз.»

Пулнинг йиртилгани ҳам... Пул

Дарҳақиқат, жамоат транспорти, дўкон, бозор ва бошқа жойларда шу каби ҳолатларга бот-бот дуч келамиз. Баъзи сотувчилар турли баҳоналар билан йиртилган ёки эскирган пулларни қабул қилишни истамайди. Ҳатто эскирмаган бўлса-да, майдароқ банкнот бўлгани учун ноз қилувчилар ҳам топилиб туради. Ёки ҳақиқатан ҳам эскирган ёки йиртилган пуллар муомалага яроқсизми, уларни банклар қабул қилишмайди? Масалага ойдинлик киритиш мақсадида Марказий банк Эмиссия-касса операциялари департаменти директори Ф. Бозоровга мурожаат қилдик.

— «Ўзбекистон Республикаси Марказий банки тўғрисида»ги Қонуннинг 37-моддасига асосан Марказий банк пул белгиларининг фойдаланишга яроқчилигини аниқлаш ҳамда пулур етган банкнотлар ва тангаларни алмаштириш тартибини белгилайди, — деди Ф. Бозоров. — Сотувчи ёки бошқа бирор пул қабул қилувчининг йиртилган пулларни банк қабул қилмаслиги тўғрисидаги даввоси мутлақо асоссиздир. Банклар пулур етган банкнотлар ва тангаларни белгиланган қоидаларга мувофиқ чекловсиз айирбошлаб беради. Марказий банкнинг Адлия вазирлигида 2008 йил 27 июнда 1831-сон билан рўйхатга олинган Йўриқномасида миллий валютамиз «сўм»нинг яроқчилиқ белгиларини аниқлаш қоидалари белгилаб қўйилган. Жумладан, республика ҳудудида қонуний тўлов воситаси кучига эга бўлган ва ҳақиқийлигига шубҳа туғдирмайдиган Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг пуллари бўлган сўм ва тангалар тўловга яроқли ҳисобланади.

Ҳўжалик юритувчи субъектлар қуйидаги банкнотларни ҳеч қандай монеликсиз тўловга қабул қилишлари ва пул тушуми ҳисобида банкларга топширишлари лозим. Булар: ҳар қандай қисмида тешиқ ёки йиртилишлар, сийқаланишлар, доғлар, қалам, сиёҳ ва фломастер билан ёзилган ёзувлар мавжуд бўлган пуллар, йиртилган ва елимланган пуллар, агар пулларнинг иккала қисми шак-шабҳасиз битта банкнотга тегишли бўлса, бўёқ моддалари ва кислота тўкилган, табиий ранги ўзгарган, куйган, бўялган ёки чизилган пуллар, банкнот тўлиқ ҳажмининг 55 фоизидан кам бўлмаган қисми сақланиб қолingan пуллардир.

Шунингдек, шикастланиш туридан қатъи назар, яъни, шакли бузилган, пачоқланган, сийқаланган, тешилган, қирқилган, синдирилган, ишқорга солинган, бирор бир металл билан пайвандланган, оловда эритилган, кўкариб ва қорайиб кетган, бироқ ўзининг тўла ҳажми ва олд тарафидаги қиймат тасвирини сақлаб қолган ҳамда ҳақиқийлигига шубҳа туғдирмайдиган металл тангалар тўловга яроқли ҳисобланади.

Бундай пуллар «эскирган» пуллар тоифасига киритилиб, банклар томонидан шу қийматдаги пулларга алмаштириб берилади.

Ўйлайманки, ҳурматли муштарийимиз жавобдан қониқиш ҳосил қилган бўлишлари керак. Аммо... яқинда танишимнинг тўйида кўшиқчига пул қистириш билан боғлиқ хунук одатлардан бирига гувоҳ бўлдим. Ширакайф меҳмонлар даста-даста миллий валютамизни кўшиқчи дўпписига қистириб кетишар, у эса пулларни юлқиб олиб ёнидаги югурдаги бўша-тиб келаётган чирмандаги итқитарди. Бу ҳам етмагандек куёвнинг тоғаларидан бири бадавлат тадбиркорлардан экан, даста-даста минг сўмликларни раққосалар устидан соча бошлади. Меҳмонлар саҳнада сочилган пуллар устида рақс тушди. Ёнимдаги ҳамсухбатлардан бирига эътироз билдирсам, «Энди ука, бу миллий одатимиз», дея жавоб берса бўладими?!

Ҳайрон қолдим. Қачон, қайси ота-боболаримиз пул устида рақс тушган экан? Аждодларимиз меҳнат билан топилган пулларга ҳурмат ва эҳтиром билан қарашган. Бундан ташқари, миллий валютаниз мамлакатимиз иқтисодий мустақиллигининг асосий белгиси — унинг рамзи-ку! Сўмларда аждодларимиз қуриб қолдирган тарихий обидалар, мамлакатимиз герби, Соҳибқирон бобомиз сурати бор. Уларни топташ қасддан йиртиш ёки бошқа йўллар билан ҳурматсизлик қилишларига хотиржам қараб бўларканми?

Чамаси, Қонун ҳужжатларида бу каби хунук одатларга нисбатан жавобгарлик белгилаб қўйиш вақти келганга ўхшайди. Қолаверса, тўқликка шўхлик қилиш ўзбекка сира ярашмайди.

Улуғбек ИБОДИНОВ,
«Ishonch» мухбири

Умумкайфият

Таъсир этмай қолмас умумкайфият,
Байрамларнинг шунда асли сафоси.
Дилга кенгаш солиб қилинган ният
Сараланган уруғ —
Унмиш хатосиз.

Кўпнинг дуосидан чайқалади кўл,
Тўлдиради тўрни лўқмаи ҳалол.

Янги шеърлар

Тоғни талқон қилиб очиш мумкин йўл,
Агар кўплашилса...
Чумоли мисол.

Ҳаёт — тарбиячи,
Муаллим — ҳаёт,
Ўзи бичим бериб, бермиш яна бўй.
Ҳар бир қадам учун минг-минг ҳасанот,
Кўпни бирлаштирар кўпга келган тўй.

Таъсир этмай қолмас умумкайфият...

ИНСОН — УНУТГУВЧИ

Инсон — унутгувчи,
Паришон одам,
Не тонгики, шу эрур лугавий маъно.
Ахир бўлмасди-да унутмаса ҳам,
Бир бошда кунда минг,
Яна минг савдо.

Унутмаса келсин қайдан кўзга хоб,
Ё мижжа қоқмасдан ўтсинми тунлар?
Кўз очиб юмиш ҳам баъзида азоб,
Кўз юмиб очиш кўп...
Серкусур кунлар.

Қорлар ёғаверар...
Излар босилар,
Ва қоллар осмонни булут қасдма-қасд.
Ўткинчи...
Беш кунлик...
Ва унут бўлар...
Инсон инсонлигин унутмаса бас.
Инсон — унутгувчи...

ЎТКИНЧИМИ УМР?..

Ўткинчими умр,
Беш кунми дунё,
Олти, етти, саккиз... шунчаки рақам?
Туюлгани билан эгизак гўё,
Бошқа-бошқа дунё одам ва олам.

Тўлдирмоқлик осон балки шу учун,
Кемтик бўлса бири,
Бошқаси ямоқ.
Беш кун деганлари шунчами узун,
Санайверган билан тугамас санок.

Ўткинчига сира ўхшамас умр,
Уйим-жойим дейди йўқсил ҳам ҳатто.
Боболарга тутқич бермаган бу сир
Тутқазмоқчи эмас ҳамон, бир асно.

Одам ажабтовур,
Олам ҳам қизиқ,
Уйқаш бўлиб келган дунёга улар.
Умр дафтарига тортилган чизик
Бир кун боқийликка ибтидо бўлар.

Ўткинчими умр?..

ЎЗИНГ ТОПИБ КЕЛСАНГ

Ўртаҳол бўлганга не етсин, дўстлар,
Ола қарамайди на бой, на фақир.
Қорин тўқ, уст-бош бут,
У-бу кам-кўстлар
Кимда йўқ ё бўлмас,
Турмуш мушт ахир!

Бирда қаттиқ тушса, гоҳ маҳал секин,
Биров билиб, гоҳ биров билмайди.
Ўзини топиб келсанг...

Ҳаммаси текин,
Омонатин сўраб ҳеч ким келмайди.

Зеро, кўча-кўйга қолмагай кунинг,
Мерос илинжида тиришмайсан ҳам.
Тилинг қисик бўлса чиқмайди унинг,
Кўтаролмас кўнгил
Ҳаттоки Ҳотам.

Ўртаҳол бўлганга не етсин, дўстлар...

ЭСКИ КИЙИМ

Эски кийим,
Тўзиган кийим,
Алмисокдан қолган пойабзал...
Кўз киймайди,
Воз кечиш кийин,
Киришимли,
Саришта...
Афзал.

Аммо хотин...
Чиқиштирмайди,
Ё илмайди кўзга менсимай.
Кийманг, дейди шуларни қайтиб,
Турибди-ку янгилари шай!

Жилмаяман, ияк қашлайман,
Тушунса-чи, қани, соддадил.
Эскигунча қандай яшайман,
Юрсам ҳамки,
Гарчи ғоз, адл?!

Кўча кийим
Кўча кийим-да,
Эгилишга бермас ёр бўйним.
Эскилари қулайдир менга,
Солиб турар ёдимга ўйни.

Эски кийим...

Тўртликлар

Дўстлар, ҳеч нарсага ўрганиб қолманг,
Ортиб бошга бало, ташвишга солманг.
Гарчи ишқ майидан табиийси йўқ,
Ёр агар ичмаса, қўлга ҳам олманг.

Ақл ҳам оқсайди тергаб турмасанг,
Тўғри йўлга тушиб, тўғри юрмасанг.
Зеро, вақт — ўткинчи, қайтиб келмагач,
Кўз очиқ бўлса-ю, уят кўрмасанг.

Таъна тошларидан қурилган қаср
Тилни қисик қилур, кўзни кўр-басир.
Кулбаи вайрона бўлса ҳам майли,
Чангу-тупроғига жонимдир асир.

Гулзор ичра, ажаб, гул талашамиз,
Тикони ҳам қўлма-қўл — талашамиз.
Оғриқ бошга тепиб кўз очилганда,
Тўрт томон қибла-ю, йўл талашамиз.

Интилар пиёда олдинга томон,
Йўл очиб гоҳ от, гоҳ фил қурбон.
Начора, бу ҳаёт — шатранж ўйини,
Силтар қўл... фарзинга айланган ҳамон.

Кўнгил хархашаси

Кўнгил хархашаси одатий бир ҳол...
Дўкон қаршисида тантиқ болакай —
Оғриб турса ҳамки томоғи хиёл
Йиғи-сиғи билан музқаймоқ олгай.

Баттар бўлишини ўйласа қани,
Нима қилсин отса нафси ҳакалак!
Гўё музқаймоқда ўзини таниб,
Ўзлигидан берар дунёга дарак.

Кўнгил хархашаси тийиқсиз доим,
Тутиб туролмайди на сўз, на арқон.
Гоҳ-гоҳ бўлиб олар йўқдек...
Мулойим,
Устун келганида орзудан армон.

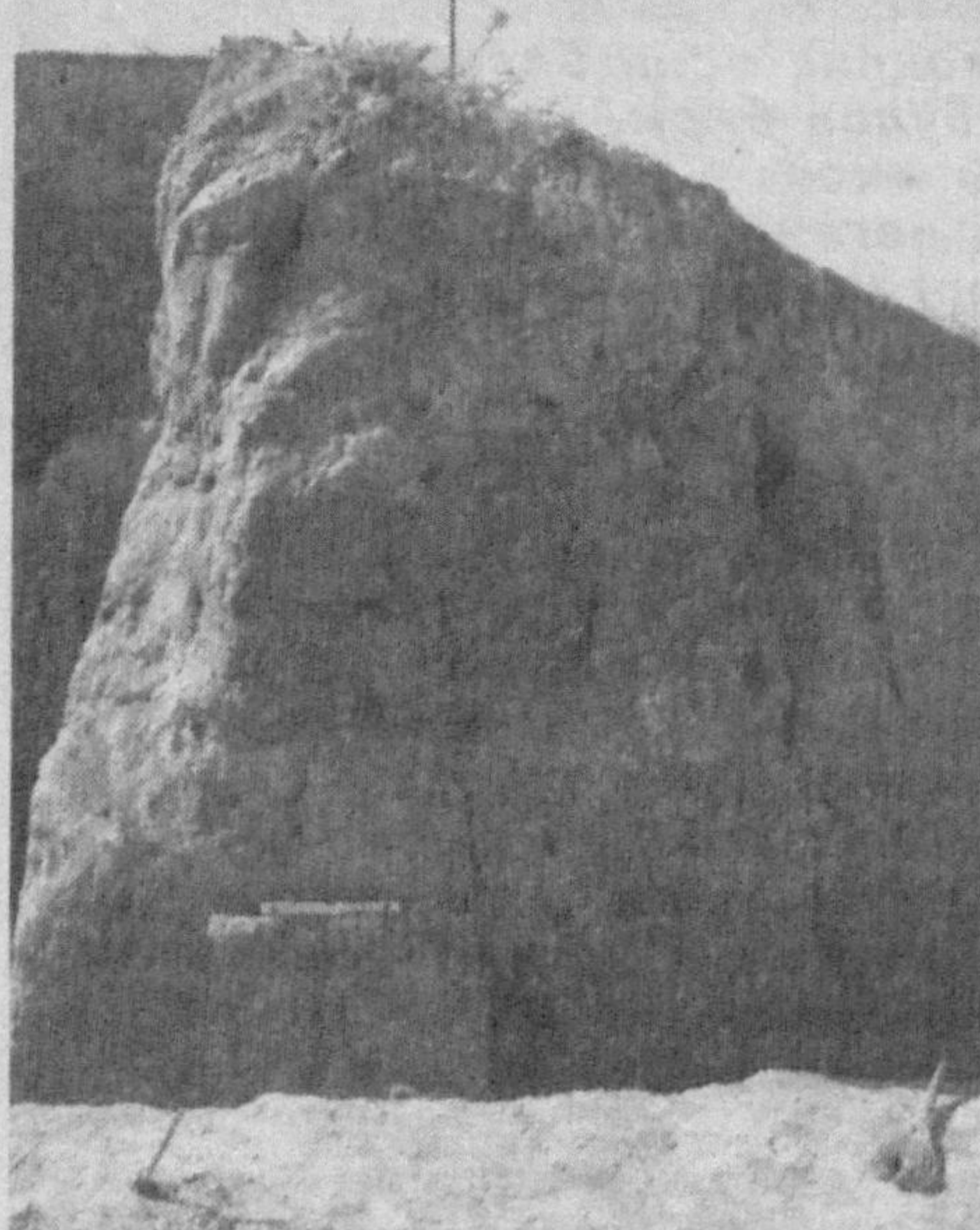
Кўнгил хархашаси...

Мухаммад ЗАЙНИДДИН

Сирдарёнинг ўрта ҳавзаси ҳудуди, яъни қадимги Чоч тарихи ва маданиятини археологик жиҳатдан ўрганиш муҳим аҳамият касб этади. Бу борада изланишлар олиб бораётган тадқиқотчилар оз эмас. Улардан бири ЎзРФА Тарих институти илмий ходими Дилмурод Нормуродовдир. Айтиш мумкин, бу олим «Чоч(Тошкент)нинг қадимги ва илк ўрта асрлар даври моддий маданияти» мавзусида иш олиб бораётир. Тадқиқотнинг хронологик доираси милоддан аввалги III ва милодий VII асрларни қамраб олади. Мавзу юзасидан у билан суҳбатлашдик.

Қадимги Чоч маданияти

— Дилмуродов, мавзунинг сиз ўргангунга қадар тадқиқ этилиш даражаси қандай кечган?

— Археологик ёдгорликлар тўғрисидаги дастлабки маълумот В.В.Верещагин эсдаликларидан учрайди. 1876 йил Д.М.Граманцкий воҳанинг тоғолди ҳудудлари мазор-қўрғонларининг мавжудлигини қайд этади. Дастлабки қазилма ишлари Н.И.Веселовский томонидан 1884 йил Улкантўйтепа ёдгорлигида олиб борилади. Археологик тадқиқотлар 1895 йил Туркистон ҳаваскор археологлар тўғрисида ташкил этилгандан сўнг жонлана бошлади. Тўғрак аъзоларининг вазифаси асосан ёдгорликлар ва топонимлар тўғрисида маълумот тўплаш бўлган. 1896 йилда Н.П.Остроумов томонидан Шоштепа ёдгорлигида қазилма ишлари амалга оширилади.

Чор Россиясини асосан ўлканинг табиий бойликлари кўпроқ қизиқтирарди. Геолог олимлар С.Ф.Мошковцев, И.В. Мушкетов, В.Н.Вебер тоғ тизмаларидаги кон маъданлари тўғрисида маълумотлар беришган. Ўтган асрнинг дастлабки ўттиз йиллигида воҳа археологик ёдгорликларини илмий жиҳатдан ўрганишга илк қадам қўйилади. Чирчиқ дарёси ҳавзасидаги айрим шаҳар шаклидаги ёдгорликлар археологик-топографик жиҳатдан ўрганиб чиқилади. Шунингдек, Чотқол-Қурама тоғларидаги тоғ-кон ёдгорликлари ҳам ўрганилган. 40-50-йилларда Тошкент шаҳри атрофи ҳудудда жойлашган археологик ёдгорликлар, хусусан, Юнособод Оқтепаси, Тўғайтепа, Хонободтепа ва бошқа ёдгорликларда тадқиқот ишлари олиб борилади. 60-йилларнинг иккинчи ярмидан 80-йилларнинг

иккинчи ярмигача воҳа ёдгорликларида археологик қазилма ишлари қўламининг янги босқичи бошланади. Воҳадаги археологик ва тоғ-кон ёдгорликларида кенг қамровли қазилма ишлари амалга оширилади.

Мустақилликка эришилгач, археологик ёдгорликларда олиб борилган илмий изланишлар Ватанимиз тарихини ўрганишдаги туб бурилиш даври ҳисобланади. Воҳадаги Шоштепа, Қанқа, Шохрухия ва Мингўрик ёдгорликларида амалга оширилган археологик тадқиқотлар назарий-методологик жиҳатдан ўрганишнинг янги босқичидир.

— Сиз танлаган мавзунинг долзарблиги айнан нимада?

— Ўрта Осиё бир томондан Қадимги Шарқ тамаддунига хос юқори даражада ривожланган шаҳар маданияти, иккинчи томондан Евроосиёнинг дашт минтақаларига хос цивилизация тарқалган ҳудуд ҳисобланади. Улар сирасига Тошкент воҳасини ҳам киритиш мумкин. Бу ернинг ўзига хос табиий-географик шароити ва ресурсларга бойлиги ўлкада турли ижтимоий-иқтисодий жараёнларнинг кечишига сабаб бўлган. Мазкур масалалар тўлиқ ёритилган ёзма манбалар мавжуд эмас. Қадимги давр тарихини қайта тиклашда моддий манбаларнинг аҳамияти юқори. Унда кишилиқ жамияти фаолиятининг барча жиҳатлари акс этади.

Қадимда Чоч деб юритилган Тошкент воҳасида мил. ав. I минг йиллик бошларида шаклланиган илк ўтроқ деҳқончиликка асосланган Бургулик маданияти (мил.ав. IX-IV асрлар) шаҳарлашиш жараёни билан тугамади. Мазкур жараённинг содир бўлиши сиёсий-ҳарбий омиллар, яъни, Сўғд орти Яксарт бўйида эллин усулида барпо қилинган кўҳна Қанқа шаҳрининг вужудга келиши билан боғлиқ.

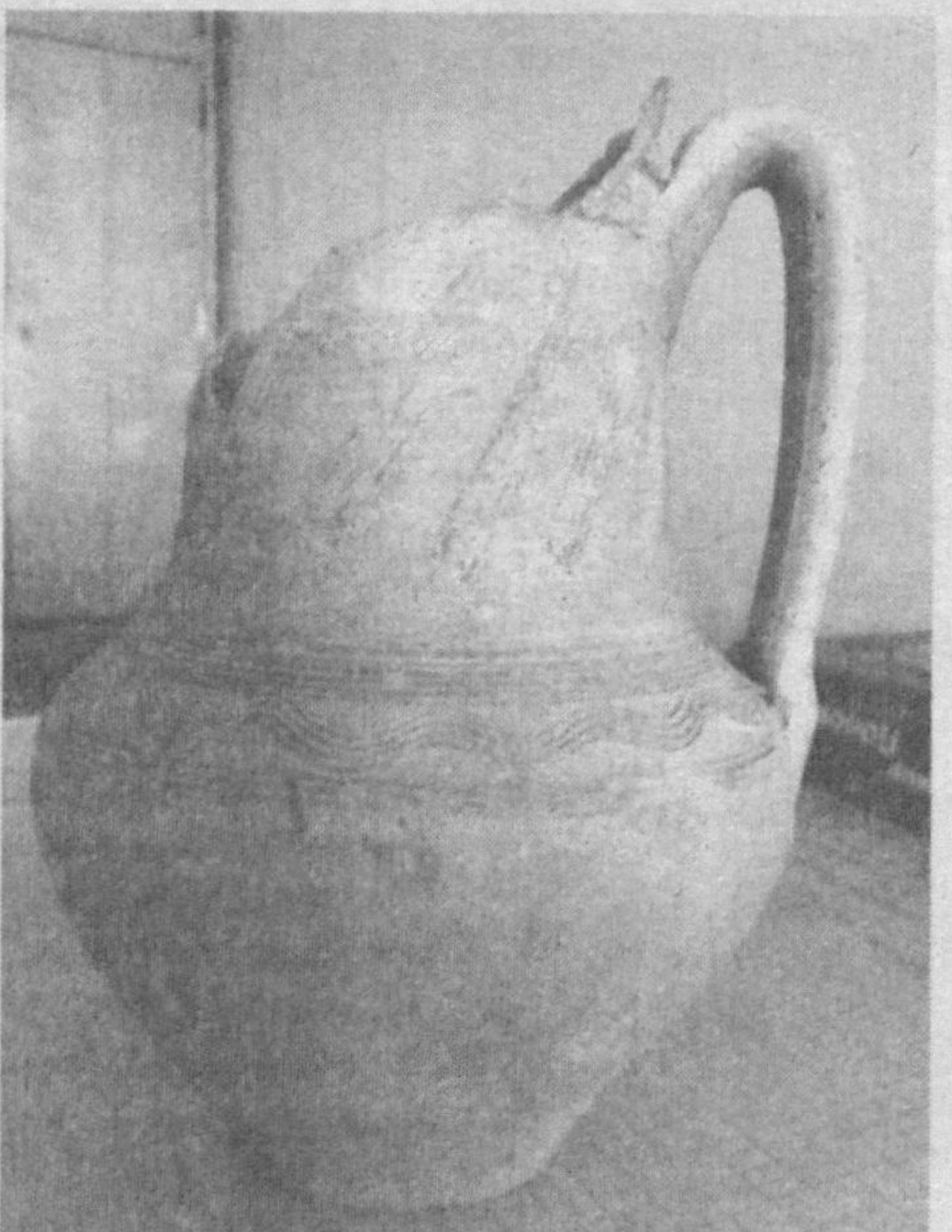
Воҳанинг антик даври тарихи, аynиқса, қадимги шаҳарсозлик тараққиётида Қовунчи маданияти муҳим ўрин тутди. У 1934 йили Тошкент вилояти Янгийўл туманида жойлашган уч қисмдан иборат Қовунчитепа ёдгорлигида амалга оширилган археологик қазилма ишларидан кейин алоҳида маданият сифатида фанга киритилган. Дастлаб унинг куйи санаси сўнгги бронза даври, юқори санаси илк темир даври билан белгиланган. Кейинги тадқиқотларда унинг шаклланиш даври милоддан аввалги II аср билан саналанмоқда.

Сопол идишларни кулолчилик чархисиз, лентасимон усулда ясаш, мурдаларни мазор-қўрғонларда дафн этиш, маҳаллий ҳудудга хос шаҳарларнинг пайдо бўлиши кўчманчилар таъсири тўғрисида гувоҳлик беради. Бундай ҳолатда Қовунчи маданияти кўп ҳолларда Жетиасар маданиятига ўхшашлиги кутатилади. Шу билан биргаликда, бу даврда шаҳарлар шаклланишида

муҳим омиллардан ҳисобланган фойдали қазилмаларни ўзлаштириш, металлургия ва металлургия ишлов бериш тараққиёти бошланади. Улар мазкур ишлаб чиқариш тармоқлари марказлари сифатида Қанқа, Кулота, Имлоқ (Тункат), Қовунчитепа, Киндиктепа ва бошқа шаҳарларнинг ривожланишида муҳим омил бўлиб хизмат қилади.

Олиб борилган тадқиқот ва изланишлар шуни кўрсатадики, Тошкент воҳасидаги Қовунчи маданияти Сирдарёнинг ўрта ҳавзаси ҳудудлари ўтроқ деҳқончилик ва шаҳарсозлик тараққиётида муҳим ўрин тутган.

Сирдарёнинг ўрта оқими, хусусан, Чоч ва Жанубий Қозоғистон ҳудудларида антик даврда ўзига хос маданият бўлган. Унинг негизига Бургулик маданияти ворислари, кўчманчи чорвадор қабилалари билан бирга Сирдарёнинг ўрта оқимида хос белгиларни намоён қилган маданият шаклланади. Илк ўрта асрларда мазкур ҳудудлар шаҳарсозлиги тараққиётида таби-

ий хом ашё ресурслари, халқаро савдо йўлида жойлашганлик алоҳида аҳамият касб этган. Бу ўлкада шаҳарсозлик маданиятининг шаклланиш йўллари, ўрта асрлар тараққиёти хусусиятларини белгилаш ва савдо-иқтисодий, маданий-этниқ масалаларни чуқур тадқиқ этиш имконини беради.

— 2008-2012 йилларда қазилма ишлари олиб борилган ёдгорликлар ҳақида ҳам гапирсангиз?

— 2008 йилдан бери Қанқада Ўзбекистон Миллий университети тарих факультетининг археология ва этнология кафедраси профессор-ўқитувчилари, тадқиқотчи ва магистрлари қаторида археологик қазув ишларида иштирок этилган. Қанқа Тошкент вилоятининг Оққўрғон тумани ҳудудида, Тошкентдан 70 км. жанубий ғарбда, Оҳангарон дарёсидан 8 км. жанубда жойлашган. Ушбу шаҳар харобаси милоддан аввалги III асрда жуда мураккаб тузилишдаги бир неча мудофаа девори билан ўралган арк (баландлиги 40 – 50 метр), учта шаҳристон ва работдан иборат бўлиб, унинг майдони дастлаб 6,5 га., илк ўрта асрларда 150 га., ўз ривожининг сўнгги босқичларида эса 200 га.ни ташкил этган. Қанқа Тошкент воҳасидаги илк шаҳар бўлиши билан бирга Қанг давлатининг пойтахти вазифасини бажарган. Милодий XII аср бошларида қадар ривожланган.

Қанқа шаҳрининг моддий манбалари сифатида милодий I- II асрларга оид қумуш, мис тангалар, IV-XI асрларда зарб қилинган олтин ва қимматбаҳо тошлардан ишланган тақинчоқлар, сопол ҳайкалча, оғасдон, сирланган идишлар, металлдан ишланган қуроллар, деворий суратлар топилган. Олимларнинг фикрига кўра, Қанг давлати парчаланиб кетгач, Қанқа Шошнинг пойтахтига айланган. Агар Мингўрикнинг бу даврда шаҳар сифатида шаклланишганини инобатга олсак, Қанқа бутун Тошкент воҳасининг маркази бўлган. Шаҳардаги ҳаётнинг барбод бўлиши XII асрда Оҳангарон дарёси ўзанининг ўзгариши билан изоҳланади.

2009-2012 йилларда ЎзМУ талабалари иштирокида Нўғайқўрғон ёдгорлигида қазилма ишлари олиб борилди. Ёдгорлик Тошкент шаҳрининг жанубий-ғарбий томонида, Сирғали тумани Ўзгариш даҳасида, Салор дарёсининг ўнг соҳилида жойлашган бўлиб, маҳаллий халқ орасида у Нўғайтепа ҳам деб юритилади. Майдони 30 га.ни ташкил қилдиган манзилгоҳда кўп йиллар давомида олиб борилган қазилма ишлари ёдгорлиқнинг қадимий ядроси ҳозирда қисман сақланиб қолган Кўғайиттепа тепалигига тўғри келишини кўрсатмоқда. Кўғайиттепа геометрик трапеция кўринишида бўлиб, мустақамланган қўрғон (арк) ҳамда шаҳристондан иборат. Тепада олиб борилган бир неча қазилма ишлари натижасида аниқланган моддий топилмалар асосида милоднинг бошларидан то XIII аср бошларига қадар бўлган даврларга оид маданий қатламлар мавжудлиги аниқланди.

Қазилма ишлари ўтган йилнинг май-июн ойларида Илоқнинг пойтахти Тункат шаҳри харобасида давом этди. У Оҳангарон дарёсининг чап қирғоғида, Қорамозор этакларида, Олмалик шаҳридан 12 км. шимоли-шарқдаги Совуқбулоқ ва Отчопар ирмоқлари оралигида Обиз қишлоғида жойлашган. Умумий майдони 250 гектардан ортиқ бўлиб, уч таркибий қисм: арк (5 га.), шаҳристон (100 га.) ва кенг работдан (150 га.) иборат. Қазилма ёдгорлиқнинг шимолида жойлашган бўлиб, дўнглик жойдан қирқиб (разрез) тушилган. Қирқим шарқий ва шимолий томонлари тупроғи маҳаллий аҳоли томонидан бузиб юборилган. Жанубий томони энгиз 5 метр, ғарбий томони 2 метр, чуқурлиги 3 метрни ташкил этади. Ушбу стратиграфик қирқимда амалга оширилган археологик қазилма давомида тўртта маданий қатлам ўрганилди. Маданий қатламдан шлаг қолдиқлари, сопол буюм парчалари, суяклар, дарё тошлари, шиша синиқлари ва кул, одам жасади кўмилган қабр аниқланди.

Тункатда олиб борилган археологик тадқиқот шуни кўрсатадики, шаҳарнинг янгида гуллаб-яшнаши IX-X асрларга тўғри келади. Бу даврда Тункат Илоқнинг йирик марказига айланади ва майдони жиҳатдан Чоч пойтахтининг ярмига тўғри келади. Аммо XI асрнинг иккинчи ярмидан бошлаб, тоғ маъданлари ишлаб чиқаришнинг қисқариши натижасида Тункат транзит карвон йўлларида четда қолиб, пойтахт мавқеини йўқотади ва аста-секин инкирозга юз тутди.

Нурбек ҚИДИРАЛИЕВ
суҳбатлашди

Ёдимизда, ёнимизда

Устозимиз Зулфияхоним билан кечган ҳар суҳбат, ҳар учрашув ҳақида гўзал хотиралар ёзса бўлади. У киши менга доим:

— Ким нима ёзаяпти? Кейинги пайтда қандай яхши нарсалар ўқидинг? Ёшларнинг яхши китоблари, туркумлари чикса, мен беҳабар қолмай, — дер эдилар. Шунинг учун ҳар бир учрашувга имтиҳонга тайёрлангандек ҳозирланар эдим. Газета, журналларни варақлаб, яхши шеъррий туркумларни топар ва Зулфия опамга элтиб берардим.

...Зулфияхоним таваллудининг 80 йиллик тантаналари яқинлашиб келаётган эди. Газета, журналлар шоирадан ижод намуналарини сўрашар, она эса дафтърларини варақлар, ҳар нашрнинг йўналишига қараб туркумми, адабий ўйларми тайёрлаб берар эдилар.

Чимкент кўчасидаги уйларида эдик.

— Қизимжон, бир яхши нарсам

бор. Шу кунларда ҳар тонгда (У киши одатда сахарда туриб ишлар эдилар) бир қараб қўяман. Нимадир камдек, — дедилар.

— Мен ҳам бир кўрсам бўладими? Балки, ўзингизга жуда қаттиқ талаб қўяётгандирсиз, — дедим. Зулфия опам иш дафтърига эски ўзбек ёзувида битилган (одатда, уларнинг қўлёзмалари дастлаб эски ёзувда бўларди. «Шу ёзувда ўзимни эркинроқ ҳис этаман», дердилар) сатрларни кўрсатдилар.

— Зулфия опа, агар айтиб турсангиз, кириллчага ўгириб чиқардик-да, кейин ўзингизга ҳам тўлдирилиши керак бўлган жойлар билиниб қолади, — дедим мен.

Зулфия опам дафтърларига қараб сатрма-сатр айтиб турдилар, мен ёзиб олдим. Ёзиб олиш жараёнининг ўзидаёқ ҳаяжонлана бошладим.

... Юртни бўрон бўлиб кездим бош-оёқ, Кабристонлар аро қуюндай юрдим. Энг кичик тигёҳ ҳам, наздимда, уйғоқ, Фақат эл-эллатни сукутда кўрдим.

Тушларимда топиб акам жасадин, Отамнинг ёнидан қазитдим қабр. Ўзим ёнганимда руҳлар ёнди деб Хокига сув сепиб, тиладим сабр.

Тақдир, тақдир дедим, яшадим узоқ, Тақдир пешонага ёзиқ дейишди. Ёзиқни деворга урдиму бироқ Мен синдим, қонимдан гишлари пишди...

Бу сатрлар шоиранинг юрагига қатагон йиллари ўйган изтироблар эди. Зулфияхонимлар оиласи ҳам бу машъум даврнинг жабрини тортган, акаларидан бирини Хоразмда раҳбарлик курсисидан олиб кетишган, оила қайтиб Нормат Исроиловнинг на иссиқ, на совуқ дийдорини кўрмаган эди. Мен ёзиб олиб бўлгач, шо-

иранинг ўзларига бу аламли сатрларни йиглаб ўқиб бердим.

— Бу тайёр дoston. Фақат баъзи жойларига бир-икки банд улаш керак, холос, — дедим. Зулфия опам аллақачон дoston руҳига кирган қўйи:

— Ўзим руҳий узилиш бор жойларини ўқиганимда сезиб турибман, — дедилар. Ўша пайтдаги шоиранинг руҳий ҳолати, ҳаяжони, юракларининг туб-тубидан қалқиб келаётган илҳом кудрати шундайгина чехрасида акс этарди. Ўша чехра кўз ўнгимда шундайича турибди. Икки кундан кейин опа мени чақирдилар. Янги қўшилган бандларни яна кириллчага кўчирдик.

... Бўлди, бас! Жангдан сўнг ҳорғин саркарда — Тирик аскарларин тизгандек қатор — Мен тирик ҳисларим бир жойга йиғдим Ва кучли яшашга айладим қарор.

«Ватанпарвар» дебмиз ўз-ўзимизни, Денгизлар қурибди, чирибди балиқ. «Инсонсан, бошингни кўтар» демабди, Кўнглинг қолганмиди бизлардан, холиқ?!

Янги ёзилган бандларни шоира ўз ўрнига қўйиб чиққач, мен бошдан-оёқ дostonни шоирага ўқиб бердим. Йиглаб опани кучоқлаб табрикладим.

— Бу Сизнинг шоҳ асарларингиздан бири бўлади, — дедим.

«Хотирам синиқлари» матбуотда чоп этилди. Умарали Норматовдан бошлаб кўп адабиётшунослар бу дoston ҳақида жуда яхши фикрлар айтишди. Ҳозиргача шоира ижоди ҳақида гап кетганда, «Хотирам синиқлари» алоҳида эътироф этилади. Чунки бу дostonда шоира, ўзлари айтмоқчи, қалбининг бир нуқтасини ҳам берк тутмаган, бир тўкилиб олган. Ҳар гал «Хотирам синиқлари» ҳақида иссиқ гаплар айтилса, дoston туғили-

шининг якуний лаҳзаларида опанинг ёнида бўлганимдан фахрланиб қўяман.

...1999 йил Президентимиз ташаббуслари билан иқтидорли, аълочи, фаол қизлар учун Зулфия номидаги Давлат мукофоти таъсис этилди. Катта рассом, раҳматли Қутлуг Башаров бир кун таҳририятга кирдилар-да:

— Лауреат қизларнинг кўксига тақадиган нишон эскизини тайёрлашим учун Зулфия опанинг имзоси керак, — дедилар.

Шундан сал аввал «Саодат» журнали бош муҳаррири Ойдин Ҳожиёва архивларни қараганларида:

— Қутлибека, «Тилларда олқиш, кўзларда ҳайрат» деб номланган туркумингизни опа таҳрир қилган нусхаси бор экан, эсдаликка олиб қўйинг, — деб менга 2 бет шеър берган эдилар. Туркумим тепасига: «Макетга!» деб опанинг қўллари билан ёзилган ва имзолари қўйилган эди. Мен рассомга шу имзони кўрсатдим.

— Бўлади, жуда тиниқ экан, — дедилар ва нусха кўчиришга олдилар.

Ҳар сафар Зулфия номидаги Давлат мукофоти соҳибалари кўксига ярқираб турган нишонга кўзим тушганида:

— Зулфия опа, бу менинг шеърларим «Саодат»да чоп этилсин, деб қўйган имзобингиздан нусха. Кеча бу имзо билан бизни катта адабиётга йўллаган эдингиз. Бугун ҳам шу қутлуг вазифани адо этияпсиз, — деб қўяман...

...Яна баҳор келди. Биз учун баҳор ҳамиша Зулфияхонимнинг таваллуд кунларидан бошланган. Улар бугун ҳам ёдимизда, ёнимизда, даврамиз тўрида.

Қутлибека РАҲИМБОЕВА,
Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган маданият ходими

Ўзбекистон халқ шоири, таниқли жамоат арбоби, Жавоҳарлаъл Неру номидаги халқаро мукофот соҳибаси Зулфияхоним ўзининг бой адабий мероси, жамоат арбоби сифатидаги фаолияти билан ўзбек аёлининг салоҳияти нақадар юксак эканини амалда намоён этди. У ижоди билан кишиларга эзгулик, муҳаббат ва садоқатдан сабоқ берди. Президентимиз таъбири билан айтганда, у армонлардан тирик орзулар яратди, тоғдек бардоши билан садоқат ва вафо рамзига айланди.

Йўлчи юлдузимиз

1999 йилнинг 10 июнида Президентимизнинг «Зулфия номидаги Давлат мукофотини таъсис этиш бўйича тақлифларни қўллаб-қувватлаш тўғрисида»ги Фармони-нинг қабул қилиниши ёниқ қалбли қизларга қанот бўлди. Бу кўкрак нишонини бугун 182 нафар қиз кўксига фахр билан тақиб юрибди. Улар сафи бу йил яна 14 нафарга кўпаяди. Совриндорларнинг турли миллат вакиллари эканлиги Зулфияхонимнинг дўстлик ва ҳамкорликни эъзозлаганига бир ишорадек кўринади. Улар орасида 2 нафар фан номзоди, 5 нафар Президент, 3 нафар Алишер Навоий, 1 нафар Ибн Сино стипендияси совриндорлари, 3 нафар халқаро фан олимпиадалари, 3 нафар халқаро санъат танловлари ғолиблари бор. Мукофот соҳибаларининг 15 нафари спортнинг турли йўналишлари

бўйича Ўзбекистон, Осиё чемпион ва шу билан бирга, халқаро ва жаҳон чемпионатлари иштирокчиларидир.

Мен ҳам биринчилар қаторида Зулфияхоним издошлари сафига қўшилганимдан ҳамиша гурурланаман. Ҳар гал Зулфияхоним сиймоси туширилган нишонни тақар эканман, юртимизда аёлни улуғлаш, жамиятдаги нуфузини оширишга қаратилаётган эътибордан руҳланаман.

Ўзбекистон хотин-қизлар кўмитаси томонидан ўтган йили совриндорлар билан ўтказилган юзма-юз суҳбатларда, «Олимпия шон-шухрати» музейидаги «Обод юртнинг бахтли қизлари», Бадиий академиядаги «Суратларда Ватан-мадҳи», Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасидаги «Сени қуйлайман, Ватан» мавзуидаги тадбирларда ҳамда Ўзбекистон Давлат

консерваториясидаги Мустақиллигимизнинг 21 йиллигига бағишланган «Тақдиримсан, бахтимсан, эркин ва обод Ватан!» шиори остидаги анжуманда Зулфияхоним қизлари қўлга киритган ютуқлар эътироф этилди.

Мукофот менинг ҳаётимда ҳам ёрқин из қолдирди. Бугун журналист сифатида элга наф

келтираётганимдан, юртимизда амалга оширилаётган эзгу ишларни қаламга олаётганимдан, ёш оила бекаси, она сифатида икки фарзандимни меҳр билан тарбиялаётганимдан қувонаман. Қизим Махсумaxon ҳам Зулфияхонимга муносиб издош бўлиш учун ҳозирданоқ тайёргарлик кўрмоқда. Унинг жажжи ҳикоялари ва шеърларини ўқирканман, фахрланиб кетаман.

Зулфияхоним бир шеърда ёш истеъдод соҳибаларига қарата: «Бу боғлар бир боғлар бўлади ҳали», деган эди. Бугун шоиранинг орзулари ушалди. У иқтидорли қизлар қалбига эккан эзгулик ниҳоллари мустақиллик шарофати, Президентимиз ташаббуси билан ҳаётбахш насимлар эсиб турувчи улкан боққа айланди.

Навбахор РАҲМОНОВА,
Зулфия номидаги Давлат
мукофоти соҳибаси

Соғинч

Деразамнинг олдида бир туп
Урик оппоқ бўлиб гуллади.

Ҳамид ОЛИМЖОН

Менинг оппоқ бўлиб гуллаган
Уриккинам, соғинган гулим,
Кўз очибоқ хушбўй йўллаган —
Осон қилган тонгги мушкуллим.

Оқ-қирмизи гулинг кўрдим-у,
Қувонч ёши қалқди кўзимда.
Мени наҳот йўқлаб келган у —
Шоирамнинг ўзи шу зумда?

Кўз ўнгимда муниса аёл, —
Муҳаббатнинг буюк таянчи.
Оқ-қирмизи гулларда савол —
У туганмас шеърят ганжи.

Кўп соғиниб кетдим-ку сени,
Соғинчларга тўлди қароғ, кел.
Келгин, бирга яшайлик энди,
Шоирамга ёқиб чироғ, кел.

Оқ-қирмизи гулларим, бўлсин
Бўйингизга бор жоним нисор.
Сатрлари «Висол»¹нинг қулсин,
Шивирласин бўлиб ғамгусор!

Келди шоир, келмиш шоирам,
Соғинишиб юртим баҳорин.
Сизсиз кўклам рангларида кам,
Топа олмас гуллар оҳорин.

Энди баҳор баҳормас, соғинч,
Шеърятга айланган баҳор.
Деразамнинг олдида ўтинч,
Гуллайверар энди ҳар наҳор.

Шахноза РАҲМОНОВА,
Зулфия номидаги Давлат
мукофоти соҳибаси

¹ «Висол» — Зулфиянинг шеърӣ тўплами назарда тутилган.

СУМАЛАК

Шифобахш, роҳатбахш, муқаддас таом,
Танни иллатлардан аритар мудом.
Халқ яхши ният-ла тайёрлар уни,
Ҳар йили келганда Наврӯзи айём!

Бу қутлуг сўз келар — ўтмиш қаъридан,
Қадим маъволардан, минг йил наридан.
«Авесто»да унинг қутлуг номи бор,
Халқ қалбида чуқур эҳтироми бор.

Ўтди не замонлар довлар ошиб,
Халқим эъзозлайди меҳрини қўшиб.
Наврӯзнинг бош таомидир сумалак,
Аждодларим инъомидир сумалак!

Эшнӣз БУРҲОНОВ,
Чирокчи туманидаги 34-мактаб
қасаба уюшма қўмитаси раиси

Газета

Касаба уюшма аралашуви билан

Қашқадарё вилояти С.Насафий номидаги Ахборот-кутубхона маркази директор ўринбосари (айни пайтда, АКМ қасаба уюшма қўмитаси раиси ҳам бўлган) лавозимида ишлаб келган Сожида Ражабованинг «Ishonch» газетаси таҳририятига ёзган аризаси Ўзбекистон алоқа ходимлари қасаба уюшмаси Марказий кенгаши томонидан тузилган комиссия томонидан жойига чиқиб, ариза муаллифи иштирокида ўрганилди.

Комиссия ҳулосасига асосан, С.Ражабовани аввалги ишига - Ахборот-кутубхона маркази (АКМ) директор ўринбосари лавозимида тиклаш ва унга мажбурий прогул даври учун ўртача иш ҳақи тўланиши хусусида, 2013 йил 15 феврал куни 14-х-сон буйруқ чиқарилди.

Х.СОАТОВ,
Ўзбекистон алоқа ходимлари қасаба уюшмаси Марказий кенгаши раиси

ҚАЙТА ТИКЛАНДИ

Наврӯз — қуёш йили ҳисобида янги йилнинг биринчи куни. Бу ҳақда Алишер Навоийнинг шундай мисралари бор:

Юз очиб билдирди, қад бирла
сочи тенг эканин,

Зоҳир ўлгондек туну кун
тенглиги Наврӯздин.

Умар Хайём «Наврӯзнама» асарида Наврӯз нишонланишини подшоҳ Жамшид даврига тақайди. «Жамшид ... одамларга ҳар йили Фарвардин (Ҳамал) ойининг киришини байрам қилишни, уни янги йил деб ҳисоблашни буюрди», деб ёзади.

Ер баҳор қуёши тафтидан куч олиб, заррин нурларида тобланади. Иссиқ кунлар келганидан дарак бериб, ям-яшил майсалар, чечаклар унади. Бундан хабар топган қалдирғоч узок ўлкалардан учиб келиб, дугонаси бойчечакдан ҳол сўрайди. Жилгалар шўх-шодон ўйнайди. Дарахтлар яна барглardan либос кияди. Табиатдаги бу ўзгариш, жонланишни тантана қилмай бўладими? Наршахийнинг «Бухоро тарихи» китобида тилга олинган Сиёвуш ҳақидаги аф-

сонага таянсақ, Наврӯз тўрт минг йилдан буён нишонланиб келаётгани аён бўлади.

Наврӯзда кўнгилларга илиқлик оралаб, барча бир-бирини қутлаш учун ошиқади. Қизлар лоладек ясанади. Йигитлар кўпқари чопишга шайланади. Дастурхонлар баҳорий таомларга тўлади. Онахонлар эса таомлар маликаси —

КЎКЛАМ ТАОМИ

сумалак пиширишни бошлайди.

Дарвоқе, сумалак тайёрлаш усули неча юз йилдирки, ўзгармай келаётир. Бунинг учун, аввало, жайдари қизил кайроқи бугдой тозаланади. У совуқ сувда ювилиб, уч кун ивитиб қўйилади. Бугдой ниш ургач, тоза тахта устига ёйилади. Ёруғ, лекин қуёш нуридан панароқ жойга қўйилади. Ҳар кун тонгда яхши ниятлар қилиб, сув сеппи турилади. Бугдой майсаси игна бўйи бўлганда тахтадан ажратиб, қиймала-

нади. Сув қуйиб, аралаштирилади. Шарбати доқада сузилади. Шу тариқа 3 марта чайиб олиниб, алоҳида идишларга солинади. Энди ишлар қозон бўйида давом этади. Доғланиб совутилган пахта ёғига ун ва биринчи сузилган шарбат аралаштирилиб, баланд оловда қайнатилади. Кейин иккинчи ва учинчи сузилган шарбатлар ҳам қуйилиб, тўхтовсиз қовлаб турилади. Ҳар ким ният қилиб, тошу ёнғоқ доналарини қозонга ташлайди. Бувижонлар айтаётган лапарлар, доиранинг шўх овози қалбларни шодликка тўлдирди. 10-12 соат қайнаган сумалакнинг олови олиниб, 5-6 соатга димлаб қўйилади. Тотли, дармондорига бой сумалак ҳам тайёр бўлади. Таомилга кўра, сумалакни дастлаб кекса онахону отахонлар тановул қилиб, дуога қўл очади. Дориломон кунларга шукрона айтиб, юрт тинчлигини сўрайди. Шундан сўнг сумалак сайли бошланади. Куй-қўшиқлар рақсларга уланади.

Шоҳсанам НИЁЗОВА,
ЎЗМУ магистранти

Бизга жавоб берадилар

ШАРТНОМА БЕКОР ҚИЛИНДИ

Жиззах вилояти Фориш тумани Гараша қишлоғида яшовчи фуқаро Б.Тўғуловнинг «Ishonch» ва «Ishonch-Доверие» газеталари таҳририятига ёзган такрорий шикоятни вилоят халқ таълими бошқармаси мутахассислари томонидан жойида ўрганилди. Унда Фориш туманидаги 75-мактаб ўқувчиларига қоникарли таълим-тарбия берилмаётгани, мактаб ҳовлиси қаровсиз ҳолдалиги, бунга мактаб директорининг лоқайдлиги сабаб бўлаётгани айтилган эди.

Ўрганиш натижасида хато ва камчиликларга йўл қўйгани учун мактаб директори Ш.Холбоев билан тузилган меҳнат шартномаси бекор қилинди. Ариза муаллифига бу ҳақда жавоб хати юборилди.

А. ХОЛБЕКОВ,
Халқ таълими вазири ўринбосари

Муносабат

ТИЛ БИЛГАН — ЭЛ БИЛАДИ

Президентимизнинг «Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарори юртимизда чет тили таълимини ривожлантириш, замон талабларига мос етук мутахассислар тайёрлашда муҳим омил бўлмоқда. Унда узлуксиз таълим тизимида чет тилларни, асосан, инглиз тилини ўргатиш учун зарур шароит яратиш, замонавий ўқув-услубий материаллар билан таъминлаш, эркин сўзлашадиган мутахассисларни тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш каби муҳим вазифаларни амалга ошириш мақсад қилиб қўйилган.

Ушбу вазифалар барча таълим муассасалари ва чет тили ўқитувчилари зиммасига катта масъулият юклайди. Хорижий тилларни ўқитишда қўшимча манбалардан самарали фойдаланиш, кўргазмалар воситалар кўмағида ўқувчиларнинг қизиқишини янада ошириш, ҳар бир дарсни интерактив усулда олиб бориш, дарслардан сўнг қўшимча машғулотлар ўтказиш ва бу жараёнда ноанъанавий усуллардан кенг фойдаланиш қўтилган самарани беради.

Лицейимизда хорижий тиллар, айниқса, инглиз тилини ўқитиш яхши йўлга қўйилган. Замонавий ахборот технологиялари, кўргазмалар слайдлар, мавзуга оид расмлар, плакатлар, аудио, видео воситалари, тарқатма материаллар кўмағида ҳар бир дарсни интерактив, яъни актив-ўқувчи, пассив-ўқитувчи усулида олиб бо-

раяпмиз. Бундан ташқари, дарс давомида бошқа халқларнинг тарихи ва маданияти, фан-техникага оид илмий-оммабоп, бадий ҳамда мул-

типликациявий филмлар инглизча субтитр ёрдамида намойиш этилади. Дарс сўнггида ўқувчилар инглиз тилида шу ҳақда фикрларини баён этишади.

Ўқувчиларнинг хорижий тилларга қизиқиши кун сайин ошиб бораётир. Хусусан, бу уларнинг қўшимча дарслар бериш, ўтилган мавзулар юзасидан баҳс-мунозараларни ташкил этишни сўраб

қилаётган мурожаатларида ҳам кўринади.

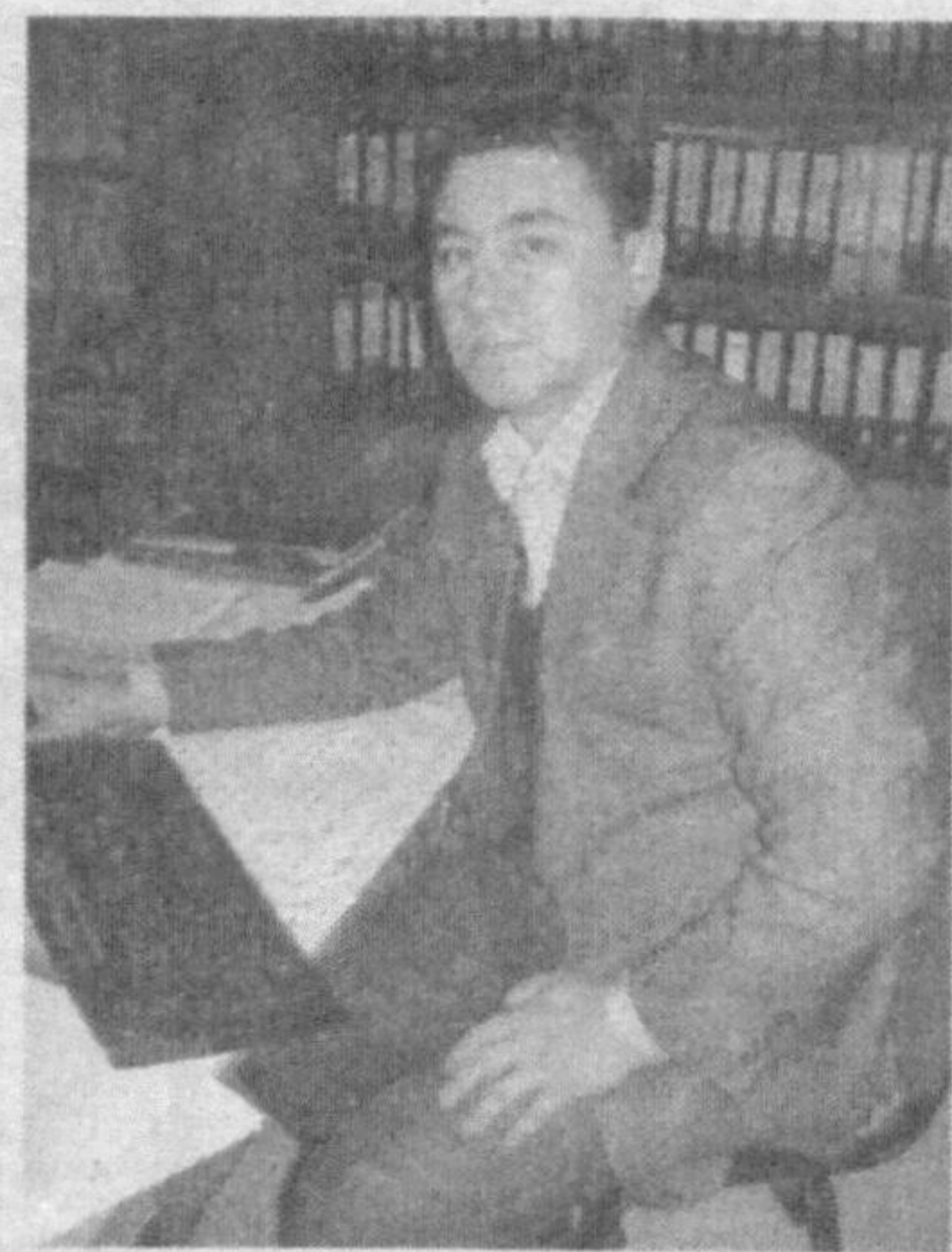
Анчадан буён академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўқувчилари учун инглиз тили бўйича ўқув-қўлланма ёзиш орзуим бор эди. Президентимиз Қарори мени бу ишга янада руҳлантирди. Бор куч-ғайрат, шижоат билан асл манбалар асосида тузилган, ноанъанавий тарздаги янги ҳақда услуб ва мазмундаги ўқув қўлланма яратдим.

Халқимизда «Тил билган — эл билади», деган нақл бор. Бугунги кунда хорижий тилларни ўрганаётган ёш авлод вакиллари яратилган шароитлардан унумли фойдаланиб, Ватанимиз тараққиётига муносиб ҳисса қўшадиган кадрлар бўлиб етишишига ишонамиз.

Азиза НОДИРОВА,
ЎзДЖТУ қошидаги
3-академик лицей
инглиз тили фани
ўқитувчиси

Фидойиларимиз

Ҳалол ва самимий кишилар жамоада тез обрў-эътибор топади, эл назарига тушади. Гулистон компютер ва ахборот технологиялари касб-хунар коллежи ходимлар бўлими бошлиғи, иқтисодиёт йўналиши бўйича махсус фан ўқитувчиси Баҳодир Мамашуқов ана шундай фидойилардан.

Зиё таратиб

— Раҳматли отам кўп йиллар ҳайдовчилик қилган. Онам боғчада тарбиячи эди, — дейди у. — Бизга ўқишимиз учун барча шароитни яратиб беришган. Шунданми, китобга меҳр қўйиб, илм йўлини танладим. Бугун билганларимни ёшларга ўргатайман.

Билим юртимизда ўқийман, касб-хунарли бўламан деган ёшлар учун барча шароитлар яратилган. Бунда коллежнинг Ўзбекистон-Германия Техникавий Ҳамкорлик ташкилотининг «Ахборот — коммуникация технологиялари соҳасида касб-хунар таълимини ривожлантиришга кўмак» лойиҳасига қиртилганлиги ҳам қўл келмоқда.

Бундан ташқари, «Устоз-шогирд» анъанаси асосида ёш ўқитувчи ва мутахассисларга тажрибали устозлар касб маҳорати ва кўникмаларини ўргатишмоқда. Шу боис ўқувчилар орасида турли кўрик-танлов ва спорт мусобақаси голиблари кўпайиб бормоқда.

Баҳодир РАҲМОН

Суратда: Баҳодир Мамашуқов.

Муаллиф олган сурат

Ва тазетжон

ЎРИК ГУЛЛАРИ МАФТУНИ

Болаликда умр, унинг олдинга илгарилаши, қадрдон бўлиб бораётган сўқмоқларга бошқа қайтмаслиги англашилмас, балки ўзгаришлар севинтириб бораверар экан. Энди бўлса...

Ўрик гуллари ҳам ўзига хос хотирага айланиши мумкинлигини энди-энди тушуниб етгандим.

Устоз Омонулла Мадаев аудиторияга ўздан аввал шамоли кириб келадиган домлалардан. Бу ваҳима ва кутқудан иборат шамол талабаларни сергаклантирар, сабоқларни пухта ўзлаштиришга ундарди. Ҳали бошланмаган предмет адабиётларини кутубхоналардан излашга тўғри келарди. Фақат ўқибгина баҳо олиш мумкинлиги тўғрисида эди бу Шамол ҳикоялари...

Домланинг биттагина «камчилиги» бор. У баҳорда бир марта «дарсини қолдиради». Сабаби...

Домла икки-уч таниш дўстлари билан водийга ўрик гуллари томоша қилгани боради. Жуда катта майдонни эгаллаган оч, тўқ пушти рандаги ўрик гуллари томоша қилиб ҳаёл суради. Ўтган умр йилларини хотирлайди, бирга юрган дўстларидан бугун айримларини йўқотгани ва яна дунё ҳақида осуда ҳаёл суради.

Бу ҳақда билганимдан кейин ҳар баҳор ўрик гуллари кўрганымда устозим ёдимга келади. Ўзим ҳам беихтиёр ҳаёт ҳақида ўй сура бошлайман.

Яна баҳор келди. Ўрик гуллариға боқиб, умр ҳақида ўйлайман. Ўйларимга ёшликнинг гўзал онлари шиддат бағишлайди. Яшаш нақадар бахт, умрни олтин лаҳзаларга айлантирмоқ эса саодатдир.

САРАФРОЗ

Орамиздаги одамлар

...Уч яшар қизчанинг ҳолатини кузатган шифокор тунни бедор ўтказди. Эрталаб қизалоқнинг тинчгина ухлаётганини кўриб, кўнгли хотиржам тортди. — Қизалогим шифокор опамизнинг билими ва тажрибаси туфайли ҳаётга қайтди, — дейди Беруний туманидан келган Райҳона опа.

ШИФОКОРЛИК ШАРАФИ

Бу каби ўз хурсандчилигини изҳор қилувчи ота-оналар кўпчиликини ташкил қилади. Олқишлар соҳиби эса йигирма саккиз йилдан буён шифокорлик касбини шарафлаб келаётган Ойтўти Рўзметовадир. У фаолиятини 1984 йилда вилоят болалар кўп тармоқли тиббиёт маркази (олдинги болалар шифохонаси)да бошлаган эди. Ўша йиллари болалар асаб касаллиги бўйича мутахассислар кам эди.

«Соғлом авлод учун» ордени соҳиби Лилия Цой шифохонадаги ягона мутахассис саналиб, Ойтўтига меҳр билан ўз билганларини ўргатди. 1986 йилда Белоруссияда малака ошириб қайтган Ойтўти бора-бора ўз касбининг билимдони, болаларда асаб тизими билан боғлиқ барча касалликларнинг келиб чиқиш сабаби ва даволаш йўллари пухта билувчи шифокор сифатида обрў-эътибор қозонди.

— Устозим шифокорликнинг биринчи талаби ҳалоллик ва оққўнғиллик дерди. На жот тилаб келган беморга, аввало, меҳрини бер, йўқса кучли дори-дармонлар билан ҳам даволай олмайсан, дея тинмай уқтирарди. Иш жараёнида бу ўғитга қатъий амал қилиб кам бўлмадим, — дейди Ойтўти опа.

Эндиликда унинг ўзи ҳам устоз. Ойибби Маткаримова, Дилором Қурбонниёзова, Ҳамида Рўзметова каби шифокорлар камолотида опанинг хизмати катта.

— Мамлакатимизда болалар саломатлигини муҳофаза қилишга қаратилган кенг қўлмал чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Тиббиёт марказимизнинг замонавий тиббий жиҳозлар билан таъминланиши фаолиятимизнинг такомиллашувига хизмат қилаёпти. Хусусан, бўлимимизга энцефалография ва бошқа зарур жиҳозлар ўрнатилди. Яқин орада эса мия қон томирларининг торайиши, тутқаноқ касаллигини аниқлашда қўлланилувчи электроэнцефалограф аппарати кел-

тирилиши мўлжалланмоқда, — дейди суҳбатдошимиз.

Ойтўти опа нафақат етук шифокор, балки 5 фарзандни оқ ювиб-оқ тараган меҳрибон она, вафодор турмуш ўртоғи сифатида ҳам эҳтиромга сазовор.

— Боласи хасталанса, оналар ўзларини кўярга жой топа олмай қолишади. Уларнинг мунгли нигоҳлари ҳар доим қалбимни эзади. Қўлимдан келганча ширин сўзларим билан далда бўлишга уринаман, — дейди қаҳрамонимиз.

...Тунги навбатчиликдан бироз толиққан Ойтўти опанинг хузурига Рухсора исмли бемор қизчанинг онаси келди.

— Раҳмат, қизим оёққа турди, сиздан мингдан-минг розимиз, — қўлини кўксига қўйганича миннатдорчилик билдирди она.

Ойтўти опанинг чарчоғи ариб, вужудига янгидан ғайрат-шижоат кирганини ҳис қилди. Ахир, шифокор учун беморнинг соғайишидан ҳам улкан мукофот борми!

Ўғилжон РАҲИМОВА,
Хоразм вилояти

Муаллима нега ранжиди?

Дарс ўтаётган муаллима Салиманинг ҳаракатларини узоқ кузатди-ю, ниҳоят унга танбех беришга мажбур бўлди.

— Салима, ўрнингдан тур. Аввало, дарс пайтида нон еб ўтириш одобдан эмас. Кейин нега парта остига тушиб кетган нонни олмаяпсан?

— Тупроқ бўлди, ифлос нонни еб бўлмайди-ку?!

— Ол, кўзингга сурт. Емасанг, уйга кетаётганда бирорта дарахт тагига қўясан, исроф бўлмайди. Уни еган қуш-қумурсқалар сени дуо қилади.

Муаллиманинг бир қанча огоҳлантириши, танбехларидан сўнг Салима нонни олиб зарда билан дераза раҳига ташлади. Устига-устак унинг «шу бир бурда нонни деб мени бунча уришдингиз», деган сўзлари муаллиманинг дилини оғритди.

Шундан кейин у дарс мавзусини ўзгартириб, нон тарихи, у тирикчилик манбаи эканлиги, ана шу бир парча нон учун деҳқонларимиз чекаётган машаққатлар ва ниҳоят уруш йилларидаги заҳматлар ҳақида батафсил гапирди.

Муҳокама эртасига директор хонасида, ўқувчининг ота-онаси иштирокида давом этди. Салима ота-онасига муаллима уни арзимаган шу ҳол учун синфдошлари олдида изза эмас, қаттиқ ҳақорат қилганлигини айтган. Улар ҳам масала муҳиятига дурустроқ тушуниб

етмай, қизининг сўзларига ишониб, «ўқитувчининг кўзига кўрсатиб қўйиш учун» дарҳол мактабга отланган. Хуллас, муаллима ранжитилиб, муҳокама синфга кўчди. Ўқувчилар бўлиб ўтган гап-сўзларни, Салима айтаётган ҳақоратлар умуман бўлмаганини болаларга хос ростгўйлик билан айтиб беришди. Шундан кейин ота-она боласини силтаганча синфдан чиқиб кетди.

Баъзан кичиклар қолиб, ҳатто турмуш қийинчиликларини кўрган айрим катталар ҳам масаланинг асл муҳиятига етмасдан, болаларимизнинг қўшиб-чирмаб айтган сўзлари, тухматларига лаққа тушиб, хато қилиб қўямиз. Айтинг, қайси бола ўз айбини тан олади? Ўзимиз ҳам ўқувчи бўлганмиз-ку.

Бу ерда ким хато қилди, ўқитувчиси, ота-оналар? Ўқувчига ўрни келганда танбех бериш ўқитувчининг вазифаси эмасми? Аслини олганда, бу танбех биргина айбдор ўқувчига эмас, синфдаги барча ўқувчиларга «Сизлар ҳам шундай хатога йўл қўйманглар», деб берилган дарс эканлиги ҳам равшан-ку, ахир.

Қудрат ЭҒАМБЕРДИЕВ

Сарҳадлар оша

Тоғлар бағрида жойлашган Қўйтошнинг муздек булоқ сувлари ва кенг яйловлари киши эътиборини ўзига тартади. Осмонлар Қорақуш чўққиси узра бургутнинг виқорли парвоз қилиши-ю, Хонтоғи қоясидаги арҳар ва тоғ эчкиларининг атрофга мағрур боқиб туришини ҳайрат билан кузатасиз. Эрта баҳорда каклик, саъва ва булбулларнинг сармаст қилувчи хонишлари кўнглини яйратади. Кийикўт, андиз каби доривор гиёҳларнинг хушбўй ҳидини айтмайсизми!

Тоғ ёнбағирларидаги харсанг тошларга диққат билан разм солсангиз, гўё уйлар атрофида бир отар сурув ёйилиб юргандек туюлади. Қоялар эса одам гавдасини эслатади. Кексалар оғзидан шу билан боғлиқ бир қанчаривоятларни эшитишингиз мумкин.

Эмишки, қадим замонда бир жодугар қиз бўлиб, у хусну латофатда тенгсиз экан. Лекин сеҳргарлиги билан атрофдаги тирик мавжудотларни бир зумда тошга айлантириб қўяркан. Хоҳласа, дов-дарахт, экин-тикин ва гиёҳларни қовжиратар ёки сув тошқинларини вужудга келтириб, талофатларни бошлаб юбораркан.

Қўйтошнинг бирида сеҳргар қиз яйловда қўй боқиб юрган чўпон йигитга дуч келибди. Йигит қизга ёқиб қолганлиги учун уни сеҳрлашга йўл қўймабди ва улар бир-бирлари билан учрашиб турадиган бўлишибди. Лекин вақт ўтиши билан йигитнинг кўнгли ундан совий бошлабди. «Гарчи қоматинг келишган бўлса-да, одамларга бемехрсан, ёвузликни

касб қилиб олгансан. Ҳамма сендан нафратланади», дебди йигит унга. Шунда қиз йиғлаб-йиғлаб жаҳл устида чўпонни ҳам, яйловда ўтлаб юрган қўйларни ҳам бир зумда тошга айлантириб қўйибди. Шу-шу, бу

жой Қўйтош деб номланган экан.

Тоғ ёнбағирларида салобатли сланец ва қумтошлар асрлар давомида ўзининг тузилишини табиат таъсири остида ўзгартириб, худди қўй-қўзилар ўтлаб юргандек манзара вужудга келган.

Тоғ этакларида ёнғоқ, pista, тоғ-олча, олма, дўлана, бодом ва наъма-таклар ўсади. Ёввойи чўққа, бўри, кийик, қуён ва жайралар учраб туради. Булоқ бўйларида сувсарлар, сал пастроқдан каклик, саъва ва булбуллар макон топишган. Тоғ ёнбағирлари ва қум-шағалли кенгликларда ўсувчи pista дарахти тоғли худудлар об-ҳавосига мослашган. Биздан талаб қилинадигани битта: уларни асраб-авайлаб келгуси авлодларга етказиш, холос.

Абдулла САИДОВ

Кўнгли кўнмайди

Шу куни уйга қайнопаси Зухра келди. Шаҳарда яшайдиган, боз устига ўзини жуда ўқимишли, ақлли, тўғриси, адолатли деб биладиган бу сатанг аёл ёнимдаги инсонда ҳам юрак бор, бу ўқ уни тешиб, қонталаш қилади, деб ўйламасдан гапиришга ўрганиб қолганди.

Хуллас, шу куни шаҳарлик опа ўз сўзини айтди:

— Она, тили ширин, пазанда, деб бу туғмас хотинга яна қанча сабр қилмоқчисизлар? Укам тенгилар ўғилларига суннат тўй ўтказиб, қизларига сарпо йиғишпти. У бўлса ҳали ҳам бепуш хотиннинг кўнглига қараб, сўппайиб юрибди.

— Қўй, ундай дема, қизим. Келин эшитади. Буларга ҳам Худонинг атагани бордир. Қара, бир-бирини бирам авайлайди, ҳатто овоз кўтариб гаплашмайди. Ажрал, хотининг кўй, деб айтиб бўлармиди?

— Бўлади, нега бўлмас экан? Ўша юмшоқ-супурги келингизининг ўзи айбини бўйнига олиши, Нозимнинг умрини бекор ўтказмай, этагини ёпиши керак. Чақалоқ йиғиси эшитилмаган уй-уйми?!

— Балки бола асраб олишар...

— Нима, ўз пуштикамаридан фарзанд кўриши мумкин бўла туриб, бировнинг боласини бошига урадимми? Яна у кимнинг боласи, ҳалолми, ҳаромми? Ажралишсин, уйланин, ҳали ёш, қўша-қўша фарзандлар кўради. Хотини ҳам бир кунини кўриб кетар.

— Нозим кўнмас-ов...

— Кўнади, кўнмай иложи йўқ. Ўзим айтаман. Шу келганимда бир қизни мўлжаллаганман. Асли қўшни тумандан, Ташкентда ўқиган, ёши бироз ўтинқираб қолган. Нозимдек топармон-тутармон йигитга жон деб рози бўлади. Бориб гаплашиб келаман. Булар бу ёқда ажрашаверади, келин у ёқда тўйга тайёрланаверади. Бўлар ишнинг бўлгани, ўлар касалнинг ўлгани яхши.

— Даданг ҳам Дилрабони жуда яхши кўради... Шўрлик ўзи жуда меҳрибон-да, пиширган овқатлари оғизда эрийди. Мактабга ҳам улгуради, рўзгорни ҳам гул қилади. Хизматимиздан ҳеч оғринмайди, барака топгур. Қариганимизда гуноҳ...

— Э, бунча кўп гапирдингиз, гуноҳ-пуноҳ бўлмайди. Сизнинг, дадамнинг хизматини қилаёпти, эрини яхши кўради, деган оқловлар аёлниг ҳурматидан далолат эмас. Уй хизматчисига пул бериб турсангиз ҳам шу ишларни ундан ортиқ қилиб бажаради. Хотин дегани қўша-қўша бола туғиб берса, авлоднинг давомчи — зурриёдини дунёга келтирсагина, аёллигини оқлайди. Бўлди, гап томон. Дилрабонгизга айтаман, ЗАГСга борсин, ажралишга ариза берсин.

Дилрабо шу кун пешонасида борлигини биларди. Кўрқиб кутарди, бу совуқ гапларни ким биринчи айтишини. Тўғри, бу ҳақда ўзи ҳам эрига айтган, йиғлаб жавобини сўраган, бироқ Нозимжон, умуман эшитишни хоҳламаганди. «Сени дейман, сенсиз яшолмайман, фарзандни ўйлама», деган сўзлар билан мавзуга нуқта қўйган эди.

Кечкурун меҳмонхонада атайлаб қаттиқ-

қаттиқ овозда гапираётган Зухранинг гапларини аниқ-тиниқ эшитди. Нозим нималардир дегандек бўлди, лекин гапларини англаб бўлмади. Дилрабонинг Зухра опасидан хафа бўлишга ҳаққи йўқ. Кимдир ўн йилдан буён чўзилиб келаётган бу ҳолатга барҳам бериши керак эди-да ахир! Мана Зухра шундай масъулиятли ишга бош-қош бўлаёпти.

Тўғри билан Нозимжон ётоғига кирмади. Дилрабо келинлик сандиғини очди. Оппок рўмолчага ўралган тилла тақинчоқларини бир-бир кўздан кечирди. Мана, қайнонаси тўй куни қўлоғига тақиб қўйган балдоқ, шаҳарлик қайнопаси совға қилган ёқут кўзли узук, тўйларига бир йил тўлганида Нозимжон гулдастанинг ичига яшириб келтирган феруза кўзли узук, қайнонаси олиб берган тилла занжир, хуллас, қайнортидагилар совға қилган барча тилла тақинчоқларни ажратиб чиқди. Алоҳида қилиб ўради. Бармоғидаги никоҳ узугини очди. Бирдан кўз олди қоронғилашди. Яна секингина тақди. Бу ишни икки-уч такрорлади. Ҳар гал узукни бармоғидан сўғганида жонини сўғургандай бўлди, нафас олиши қийинлашди, бу узукни илк марта бармоғига таққан куни кўз олдида гавдаланди. Дилрабо никоҳ узугини ёчиб кўксига босди, секингина лабларига олиб борди, бир муддат шу қўйи туриб қолди. Сўнгра қўлларини калтираб узукни алоҳида қилиб ўралган тилла тақинчоқлар ичига қўйди. Устига энг одми қўйлагини кийиб, ҳар кунгидек ишга отланган қўйи уйдан чиқди. Меҳмон опа, қайнона-қайнонаси сўрида чой ичиб ўтиришарди, Нозимжон йўқ. Қўлидаги тугунчани қайнонасининг ёнига қўйди, лаблари пичирлади: «Мендан рози бўлинглар». Ҳеч ким бир сўз айтмади, айтолмади. Эшикка етганида қайнонанинг хирқираган овози эшитилди:

— Қизим, бу тиллаворлар сенга аталган. Буларни олиб кет. Мингдан-минг розимиз, бир келин бўлса, сенча бўлар. Бахтинг очилсин, болам, Омин.

Тақдирга тан берган Дилрабо ишга шўнғиб кетди. Эски дардининг устини бироз чанг босди. Лекин бир оғир томони бор. Қайнсинглиси, синфдош дугонаси, сирдоши Гулбаҳор билан бир мактабда ишларди. Ҳар гал кўришганида ундан Нозимжон ҳақида сўрагиси келар, лекин сир бой бермас, ўзини зўрга тутарди. Орадан бир муддат ўтгач, ишга келган Дилрабо касбдошларининг саросимали пичир-пичирларини сезгандек бўлди. Гап нимадалигини билмас-да, тусмоллади. Гумони тўғри чикди, тушдан ўтиб касбдошлари Гулбаҳорнинг акасини тўйига кетишди...

Оғир, жуда оғир тун бўлди. Дилрабонинг кечмиши таърифни келтириш қийин. Гўёки жисми-жони дўзах оловида гуриллаб ёнди, лаблари қакраб, томоғи куйди. На ўтирди, на ётди, на юрди, на турди... «Агар аёл бу фой дунёни тарк этса-ю, эри уйлангудай бўлса, никоҳ ўқилаётганда хотиннинг қабрига

сув қуйиб турилади», деб бежиз айтилмаскан. Ҳатто ўлган аёлниг жисми жонини қуйдиргувчи бу айрилиқ Дилрабони томон қилди. Тушунади, бу дунёда яшашнинг асл мақсади зурриёд қолдириш, шундай экан, Нозимжон уйланиши шарт. Аммо юрак ёнди, ёнаверди... сира кўнмади...

Опаси айтган қизга уйлангач, Нозимжоннинг оиласи тинч-шўнғи баттар бузилди. Худди бахтини тортиб олишгандек, бутун дунёдан аламзада. Ҳар гал ётоғига кириши билан Дилрабони излайди, унинг иссиқ тафтини кўмсайди. Ёнида унинг кўнгли билан иши бўлмай пишиллаб ухлаётган хотинига қараб ижирғанади. Унинг тескари қараб ётиши, нафас олиши, тунги қўйлаги, умуман, ҳеч бир хатти-ҳаракати ёқмайди. Кўнгли ўтган кунларини истади. Дилрабо ухлаганида ҳатто нафас олиши ҳам эшитилмас, Нозимжон секингина қимирлаши билан уйғонар, эрига яқинроқ келиб, пинжиги тикиларди. Ҳозир ўйлаб кўрса, ҳеч бир-бирларига терс ётишмаган экан. Бу эса... эҳ, дунё, бири кам дунё-я...

Ишдан кеч қайтаётган Дилрабо ўзига қараб келаётган шарпани кўрди. Сочининг толасидан бармоғининг учигача музлаб кетди. Шарпа гандираклаган қўйи тўғри Дилрабонинг ёнига кела бошлади.

— Дилрабо...

Аёл таниш овозни эшитиб тўхтади. Ёнгинасида жони-жонига пайваста, суюб танла-

гани, умрининг энг гўзал даврини бирга ўтказгани, ўз хоҳиши билан ташлаб кетган ёри Нозимжон турарди.

— Нозимжон ака... Сизга нима бўлди, ичмасдингиз-ку...

Нозимжон бир сўз демай илкис келиб Дилрабони кучоқлаб олди.

— Дилрабо, сенсиз яшолмаяпман, нима қилай, юр уйга...

— Қўйворинг, — аёл собиқ эрининг кучоғидан чиқишга уринди. Бироқ уринишлари зое кетди. «Соғиндингизми?». Бу калом жувоннинг лабларидан беихтиёр учди. Эрининг «жудаям» деган сўзини эшитар-эшитмас, дарров ўзини ўнглаб олди.

— Кўча-қўйда бундай юрманг, уят бўлади. Уйга бординг, қутишаётгандир. Ойим, дадам...

— Ойим, дадам ҳам сени соғинишган. Сенсиз уй хувуллаб қолган. Биласанми, у билан...

Нозимнинг мастлиги Дилрабога ҳам ўтгандек бўлди. Бир-бирига ичккан икки вужуд чирмовуқдек бирлашди.

Уйдагилар кечки овқатни сузмай Дилрабони кутиб ўтиришган экан. Худди буй етган қиз ота-онасининг юзини ерга қаратадиган гуноҳ иш қилиб қўйгандек, бош кўтармай хонасига кириб кетди. Юзини ёстиққа босиб ўкириб-ўкириб йиғлади. Хонага кирган онасининг шарпасини сезд. Ҳеч қандай гапга ўрин қолмайдиган даражада «Кеча келган одамга турмушга чиқаман. Розилигимни айтинг», деди.

Ишхонага боргач, Гулбаҳорнинг дугонаси гап ўртасида Нозимжоннинг хотини ҳомиладорлигини айтди. Қизиқ, бу янгиликни Дилрабо жуда совуқ қарши олди. Кеча Нозимжоннинг икки ўт орасида қуяётганидан ниманидир англагандек бўлганди. Мийиғида жилмайиб, хабарчиға Гулбаҳорни ҳам эртага тўйга айтиб қўйишини тайинлади.

Дилрабо бир кунда беш боланинг онасига айланди. Волидаси бу дунёни эрта тарк этган норасидаларни оқ ювиб-оқ тарай бошлади. Болага зор, меҳнаткаш, ақлу фаросатли, қолаверса педагог эмасми, Дилрабо болалар билан тез тил топишди. Эрта тонгданоқ бошланадиган рўзгор ташвишлари қаро тунгача давом этарди. Эри жуда бадфёъл, зинганч экан. Ёш хотинига қаттиқ турар, бўлар-бўлмасга қўл кўтарарди. Эрталаб ишга отланган Дилрабонинг бироз ўзига оро бериши ҳам баъзи кунлари жанжалга сабаб бўларди. «Ким учун қошингни бўядинг, нима учун сочингни бунақа тарадинг? Бўлди, эртадан бошлаб ишга рўмол ўраб, лозим кийиб борсан», «Нима ишдан кейин ўша бойвачча эринг билан учрашувинг борми?» каби гаплардан Дилрабо жуда чарчади.

Гулбаҳор ҳам икки куннинг бирида Нозимнинг ичиб келаётгани, ҳомиладорлигига қарамай хотинига муносабати яхши эмаслиги, маст пайтларида онасига йиғлаб Дилра-

бони қайтариб олиб келиб беринг, деб ялинишини айтиб юрагини эзарди. Бундай икки томонлама берилаётган зарбаларга аёл чидамади, ишдан бўшади.

Уй юмушларига ўралашди-қолди. Ўша куни бозорга борди. Катта қизи Нилуфарнинг битирув кечасига қўйлақ олиб бериши керак эди. Бошқа болалар Дилрабога кўникиб кеткан бўлса ҳам Нилуфар уни она ўрнида кўрмасди. Қизнинг кўнглига ёқадиган либос топишгунча кун пешиндан оғди. Савдо расталарининг иссиқ, биқик хавосидан Дилрабо адоий томон бўлди. Бир муддат ўтириб, нафас ростлаш учун музқаймоқ сотиладиган жойга боришди. Қизи музқаймоққа навбатда турган маҳали қўлоғига таниш овоз эшитилди.

— Дилрабо...

Овоз шунчалик яқин жойдан эшитилдики, ҳатто жувон ўгирилиши ҳам шарт эмасди.

— Сенга нима бўлди... бир ахволга тушиб қолибсан-ку! Қорайиб, озиб кетганингни қара.

— Кетинг, қизим бор.

— Бўлса-бўлар. Мен сенга бегона эмасман-ку.

— Нима бало, яна мастмисиз?

— Ичмасам, дунёнинг ишларига чидамайман. Айниқса, сенсиз адо бўлдим.

— Фарзандли бўлибсиз, табриклайман.

— Лекин кўнглим сени кўмсайверади...

Нозимжон аёлниг қоқсуяк қўлини тутди.

Икки жуфт, меҳрга ташна кўзлар тўқнашди. «Сенсиз бахтим кемтик, кўнглим озурда», деди йигитнинг кўзлари. «Меники-чи, сиз-сизликка қўнолмаяпти-ку, лекин иложи йўқ экан. Кўрган куним қурсин, бегим. Шундан кўра уйингизда чўри бўлганим авло эди. Нейтай энди...» жавоб қилди қуралай кўзлар. Бўғзидан эса бошқа гап чиқди:

— Тақдир экан, кетақолинг энди.

— Сен-чи, бахтлимисан? Ойлангандан кўнглинг тўлаёптими? Севасанми уни...

Рўпарасида қаққайиб турган Нилуфарни кўрган Дилрабонинг нафаси ичига тушиб кетди. Қиз музқаймоқ солинган идишларни столга қўйиб, шарт бурлиб кетди. Токи бозорлик солинган сумкаларни олиб, ўрнидан турганича қизи одамлар орасига шўнғиди. Дилрабо апил-тапил унинг орқасидан чопди. Ширакайф Нозимжон столни мушт билан урди. «Эҳ дунё-я, дунё!».

— Бугун Дилрабони кўрувдим, кўз ости бинафша тусга кирган, ранги сомондек... сўрашгунча кўзларини беркитишга жой топмади. Ҳолини кўриб, гармдори ютгандек томоқларим ачишиб кетди. У эса шу ҳолида-ям кўзида гитиллаб турган ёшларини ютишга, жилмайишга ҳаракат қилади, шўрлик. Сизни, акамни, болаларини сўради...

Онаси билан гаплашиб ўтирган синглиси Гулбаҳорнинг сўзлари қўлини ювиб, артиниб қираётган Нозимжоннинг қўлоғига чалинди. Юраги зирқираб кетди. Муштини зарб билан эшикнинг кесакисига урди. Шахт билан уйга отилиб кирди.

— Ким қилибди, ким урибди?! — Акасининг гапидан саросимага тушган Гулбаҳор каловланиб қолди. Ўғлининг оловланишига боққан онанинг кўзига ёш тўлди.

Бир неча сонияга чўзилган сукунат Нозимжоннинг хаёлида йилга тенглашди.

— Ким дедим?! — деди янада овозини кўтариб, қўлидаги оппоқ сочиқни хонтахта устига отди. — Гапирасанми, йўқми?!

— Эри, шекилли... — синглиси гапининг охирини ютиб юборди.

Акасининг важохатидан кўрқиб, ўтирган жойидан туриб кетди.

— Кенноим... Ассалом...

Эшикдан кириб келган хотинига бир ўқрайиб қараган Нозимжон гапини давом эттирди.

— Гапир, бирон жойи қаттиқ лат емабдими?

— Ўзи айтмади. Лекин мактабга келган экан, иш сўраб. «Озгина бўлса ҳам дарс беринглар, уйда жуда сиқилиб кетдим», дебди. Эри, катта қизи жуда қийнаётган эмиш... Қўли жуда югурик экан. Қизи билан бозорга чиқиб кеч келганим-ей, кўп пул ишлатганим-ей, анигини билмадим. Хуллас, шу бозордан бошланибди-да, жанжали.

— Қўй, болам, ўзингни бос. Яна бир қорхонни бошлаб ўтирма. Урса ҳам, сўкса ҳам ўзининг эри...

Устидан бир челақ муздек сув қуйилгандек бўлган Нозимжон бироз серрайиб турди-да, ортига ўгирилиб чиқиб кетди. Алам билан такрорлади:

— Ўзининг эри... бегона... мен сабабчидан, шўрликнинг ситамларига. У энди ростдан ҳам бегона... қани кўнгил ўлгур шунга кўнса, кўнмайди. Сира кўнмайди...

Дилфуза АБДУЛЛАЕВА

Грипп — шамоллаш эмас

Тиббиёт фанлари доктори, профессор
Тоҳир Иброҳимов билан суҳбат

— Тоҳир ака, фасллар алмашаётганда аҳоли ўртасида гриппга чалиниш кўпаяди. Бунинг сабаби нимада?

— Об-ҳавонинг ўзгариши натижасида шамоллаш билан кечадиган ўткир вирусли касалликлар ҳам бош кўтаради. Одамларнинг мавсумга мос кийинмаслиги, ҳавонинг бир совиби, бир исиб кетиши, намгарчилик ва совуқ гриппнинг тарқалишига замин яратади. Натижада, кўпчилик одамлар шу хасталик билан оғрийд. Баъзан иммунитет пасайиб кетиши натижасида касаллик узок давом этиши мумкин. Киш фасли тугаб қолганига қарамай, ташқарида ҳаво ҳарорати паст. Эҳтиёт бўлган яхши... Шамоллаш, грипп ва шунга ўхшаган касалликларнинг илк белгиси ҳисобланган бурун битиши нафақат ёқимсиз ҳолат, балки хасталикдан оғолантириш белгисидир. Бу ҳолатга эътиборсиз қараш ярамайди.

— Гриппнинг шамоллашдан фарқини тушунтирсангиз.

— Халқимизда грипп оддий шамоллаш билан ўтади, деган тушунча бор. Бу нотўғри, албатта. Элатиб қўйиш жоизки, грипп бу — шамоллаш эмас. Оддий шамоллаш юқори ҳарорат, кучли йўтал, оғир асоратлар пайдо қилмайди. Аммо гриппда беморнинг аҳволи оғирлашиб, бир неча кун ётиб қолади. Бунинг устига, бронхит, пневмония, плеврит, буйрак яллиғланиши, отит, зотилжам каби ўнлаб асоратлар билан соғлиққа жиддий хавф солади.

Гриппга ўхшаш белгилар билан кечадиган касаллик чақирувчи 100 дан ортиқ вирус турлари мавжуд. Тиббиётда уларни турли номлар билан аташади.

— Гриппнинг ўзига хос белгилари нималарда намоён бўлади?

— Грипп юқори нафас йўлларининг яллиғланиши, ҳароратнинг кўтарилиши, дармонсизлик, бош айланиши, кўнгил айланиши, баъзан қусиш ва нафас йўллари шиллиқ қаватининг зарарланиши билан кечадиган ўткир юқумли касалликдир.

Кўпинча хасталикни қўзғатувчилар А, В ва С типидagi вируслар бўлиб, А тури жуда хавфли ҳисобланади ва оғир асоратларни келтириб чиқаради. Касаллик турларини эпидемиологик текширишлар аниқлаб беради ва шу асосда дори-дармон тайёрланади. Ҳар йили ер юзи аҳолисининг 25 фоизи грипп билан хасталанади.

Грипп вируслари ўта хавфли бўлишига қарамай,

ташқи муҳитга чидамсиздир. Совуқда тирик сақланиб қолади, қиздирилганда, қайнатилганда, қуёш нури таъсирида тез нобуд бўлади. Дезинфекцияловчи воситаларга жуда таъсирчан. Паст ҳароратда узок яшайди. Шу сабабли, грипп беморларни асосан совуқ мавсумда безовта қилад.

— Хасталикнинг тарқалиш омиллари ҳақида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— Грипп вирусини тарқатувчи шу хасталик билан касалланган бемордир. Вирус одамларга кўрпа-тўшак, сочиқ, идиш-товоқ, шунингдек, болаларга ўйинчоқлардан ўтади. У организмга юқори нафас йўллари орқали кириб, шиллиқ парданинг ташқи қавати ҳужайраларига жойлашиб олади. Уларни емиради. Пўст ташлаган ҳужайралар кўчиб тушади, нафас олганда, сўзлаганда, йўталганда, аксирганда вирус сўлак, бурун шилимшиғи, балғам билан ҳавога тушиб, ҳаво томчи йўли орқали атрофдагиларга юқади. Мактаб, боғча ва аҳоли гавжум жойларда касаллик тез тарқалади. Шу боис унинг олдини олиш чоралари кўрилади. Гриппнинг энгил ва ўзгарган шакли билан оғирган беморлар инфекция тарқатиши жиҳатдан кўпроқ хавфли. Чунки улар ётмай юраверишади, натижада атрофдагиларга хасталик юқаверади. Ёдда тутиш керакки, бемор 4-5 кун уйда ётиб даволаниши керак.

Касалликнинг яширин даври бир-икки кун (баъзан бир неча соат ичида) давом этади. Бу даврда унинг аломатлари деярли сезилмайди. Хасталик баъзан тўсатдан бошланиб, аъзои бадан увишиб, ҳарорат (38°-40°) кўтарилла бошлайди.

Бемор совқотади, қалтирайд, бош ва кўл-оёқларида оғриқ пайдо бўлади, кўп терлайди, умумий ҳолсизлик кузатилади. Томоқ қичишади, қуруқ йўтал тутади, ютинганда томоқ оғрийд. Баъзи ҳолларда кўз ёшланади, ёруғликка қарай олмайди. Иситма 2-4 кун давом этади. Сўнгра меъёрга тушади, лекин лоҳаслик, дармонсизлик узок вақт сақланиб қолади.

Касаллик энгил ва ўзгарган кўринишда ҳам ўтиши мумкин. Бунда беморнинг аҳволи биروز ёмонлашади. Аммо нафас йўллари вирусдан кўпроқ зарарланади. Ўрин-кўрпа қилиб ётмагани, врачга мурожаат қилмагани учун ўпка, бурун бўшлиқлари, ўрта қулоқ (отит) яллиғланиши, юрак, миянинг зарарланиши каби асоратлар қолиши мумкин.

Киши организмга тушган вируслар заҳарли модда ажратиб, ўзи қисман нобуд бўлса-да, заҳарли таъсирини қолдиради.

— Гриппга қарши ниқоб тақишнинг фойдаси нимада?

— Юқорида таъкидлаганимиздек, грипп жуда юқумли

ва тез тарқаладиган касаллик. Уни даволашнинг энг асосий йўли хасталикни юқтирмасликдир. Агар оилада бирор киши йўталиб, бурнидан сув келиб, иситмаласа, унга дарҳол хона ёки бурчак ҳозирлаб, зудлик билан даволашга киришиш керак. Энг аввал гриппни оила аъзоларига юқтирмаслик чоралари кўрилади. Бунинг учун ниқоб энг яқин ёрдамчи ҳисобланади. Лекин кўпчилик бунга риоя қилмайди, натижада бутун оила хасталанади. Мисол учун, она гриппга чалинганда ҳам болаларига қарайверади, уларга овқат қилад, кийинтиради. Икки кун ўтмасдан болалари бирин-кетин касалликка чалинади.

— Болаларда грипп қандай кечади?

— Болаларда, айниқса, чақалоқларда хасталик кўп кузатилади. Энг ёмони, грипп асорати болакайларда ёмон оқибатларни келтириб чиқаради. Одатда оналар кичкинтойи боғча ё мактабдан иситма билан қайтганда, ўзларининг «қадрдон» дорилари — аспирин, аналгин беришади. Аммо болакай бошини ёстиқдан кўтара олмай, ўзини лоҳас сезади. Бу гриппнинг асосий клиник белгиларидан бўлиб, организмнинг қаршилик кўрсатиш қобилияти пазайганидан далолат беради. Афсуски, иситма, боланинг ланж ҳолатига ота-оналар унчалик эътибор беришмайди. Натижада, болада нафас йўллари, ўпка яллиғланиши кучаяди. Бола ўткир пневмония билан оғир ҳолатга тушиб қолади. Ҳарорати кўтарилиб кетади.

Бундай пайтда ўзбошимчалик билан иш тутиш ярамайди. Дарҳол шифокорни чақириб болани кўрсатиш керак. Врач тавсиясига тўла амал қилмаслик ёмон оқибатларни келтириб чиқаради. Болани ётқизиб қўйиш, кўп суюқлик бериш керак. Иссиқ асалли лимон чой яхши наф беради, дорилар таъсирини оширади.

Чақалоқларда грипп янада оғир кечиби, асоратлари гўдакни қийнаб қўяди. Узок давом этган бурундан сув оқиши болада ринит касаллигини пайдо қилад. Бунга турли аллергия ҳам қўшилиши мумкин. Яна бир ёмон ҳолат, бу боланинг бурни битиб қолишидир. Бундай пайтда гўдак яхши ухлай олмайди, онасини эмишга ҳам қийналади, кўп йиғлайди. Натижада у инжиқ бўлиб, озиб кетади. Яхши ухламайдиган, йиғлоқи бўлиб қолади. Агар бошини силкитиб йиғласа, қулоқ шифокорига кўрсатиш керак. Катта ёшдаги болаларда ҳам бу ҳолат ва асоратлар кузатилади.

— Хўш, оналар гриппга чалинганда нималарга эътибор қаратишлари керак?

— Она ҳам иссиқ жон. У ҳам эътиборсизлик билан

хасталикни юқтириб олиши мумкин. Аввало, оналар фарзандлари ва оиладаги соғлом ҳаётга посбон экан, ўз саломатликлари ҳақида ҳаммаша жиддий ўйлашлари керак. Шахсий гигиенага қатъий риоя этишлари, грипп тарқалган пайтларда касалликнинг олдини олиш чораларини кўришлари шарт. Касалликни даволагандан кўра, олдини олган афзал, деган ҳикмат бекорга айтилмаган.

Хасталикнинг олдини олиш учун, аввало, соғлом турмуш тарзига эътибор қаратиш керак. Уйни тез-тез шамоллатиш, полларни тозалаб, ҳўл латтада артиш, болаларни тоза ҳавода сайр қилдириб чиниқтириш зарур. Шунингдек, ҳар кун бир-икки марта хоналарга исирик тутатиш, витаминга бой таомлар пишириш, дастурхонда мева-сабзавотлар билан бирга турли кўкатлар бўлишига эътибор қаратиш керак. Кунига бир марта лимон шарбатига асал қўшиб болаларга едириш ҳам уларнинг саломатлигига наф келтириб, микробларнинг юқишига йўл қўймайди.

Борди-ю она касалланиб қолса, биринчи навбатда, ниқоб тақиши, ҳар 3 соатда уни алмаштириши керак. Албатта, шифокор назоратида даволаниши шарт.

— Гриппга қарши халқ табobati усулларида нима фойдаланса бўлади?

— Хасталикка чалинганда кўр-кўрона даволаниш мумкин эмас. Фақат шифокор тавсияси ва назоратида грипп асоратларидан халос бўлинади. Тиббий муолажа билан бирга халқ табobati усуллари ёрдамида даволанса ҳам бўлади. Мисол учун, малинали чой ичиш тавсия этилади. Наъматак мевалари дамламаси ҳам беморга ором беради. Иситма кўтарилганда, маймунжон дамламасини ичиб юриш лозим. Шунингдек, лимон шарбатига озгина асал қўшиб ичилса ҳам ҳарорат пасаяди. Кунига битта лимон ёки унинг шарбатини истеъмол қилиб юрган одамнинг руҳи тетик ва соғлом бўлади. Ҳатто эпидемия пайтида ҳам гриппга чалинмайди.

Шамоллаш ва гриппни самарали даволашда бир стакан сувни қайнатиб, унга бир бўлак саримсоқ пиёз майда қилиб тўғраб солинади. Яримта лимоннинг шарбати

ушбу аралашмага қўшилади. Унга ялпиз ва асалдан бир чой қошиқ солиб, беш дақиқа дамлаб қўйилади. Дамлама кунига 3-4 марта икки чой қошиқдан истеъмол қилинади.

Йўтални даволаш учун битта лимоннинг шарбатига бир ош қошиқ асал қўшиб, ҳар соатда оз-оздан ичилади.

Ҳароратни тушириш учун ярим стакан сувга беш ош қошиқ лимон шарбати аралаштириб, уни оз-оздан ичиш билан бирга, баданга ҳам суртилади.

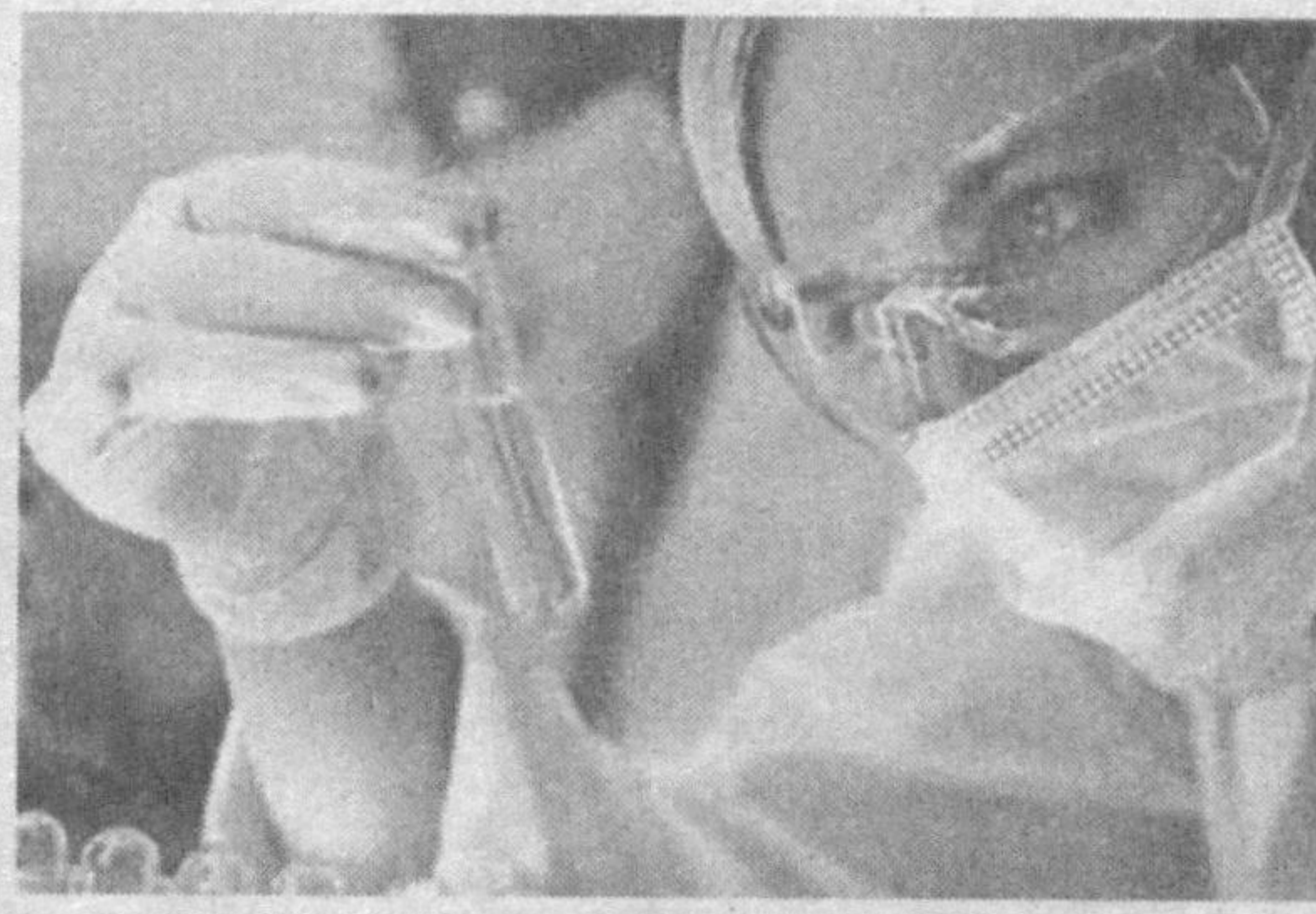
Грипп ва шамоллаганда икки дона лимон ва икки бош саримсоқ қирғичдан майда қилиб ўтказилади, устидан бир литр қайнаб совиган сув қўйиб аралаштирилади. Уч кун қоронги хонада сақланади. Сўнг аралашма доқада сузилиб ҳар кун наҳорда оч қоринга бир ош қошиқдан ичилади. Аралашмани музлатгичда сақлаш мумкин.

Қовоқнинг гриппдан кейинги қувватланишда нафи катта. Ошқовоқни қайнатиб шарбати ичилса, йўтал ва кўкракда пайдо бўлган оғриқни қолдиради. Ибн Сино ҳам қовоқ толиққан аъзолар фаолиятини яхшилашини ёзиб қолдирган. Шу билан бирга, у ўт пуфаги фаолиятини яхшилаб, йўғон ичакдаги яллиғланишларга қарши курашади. Айниқса, холецистит, ангиохолит, ўткир ва сурункали нефритда тавсия этилади. Бундай хасталикка чалинган беморлар кунига 100 грамдан ошқовоқ бўтқаси ейиши тавсия этилади. Қовоқнинг, айниқса, темир моддаси тақчилланган пайтда, энди касалдан турган дармонсиз беморларга нафи катта.

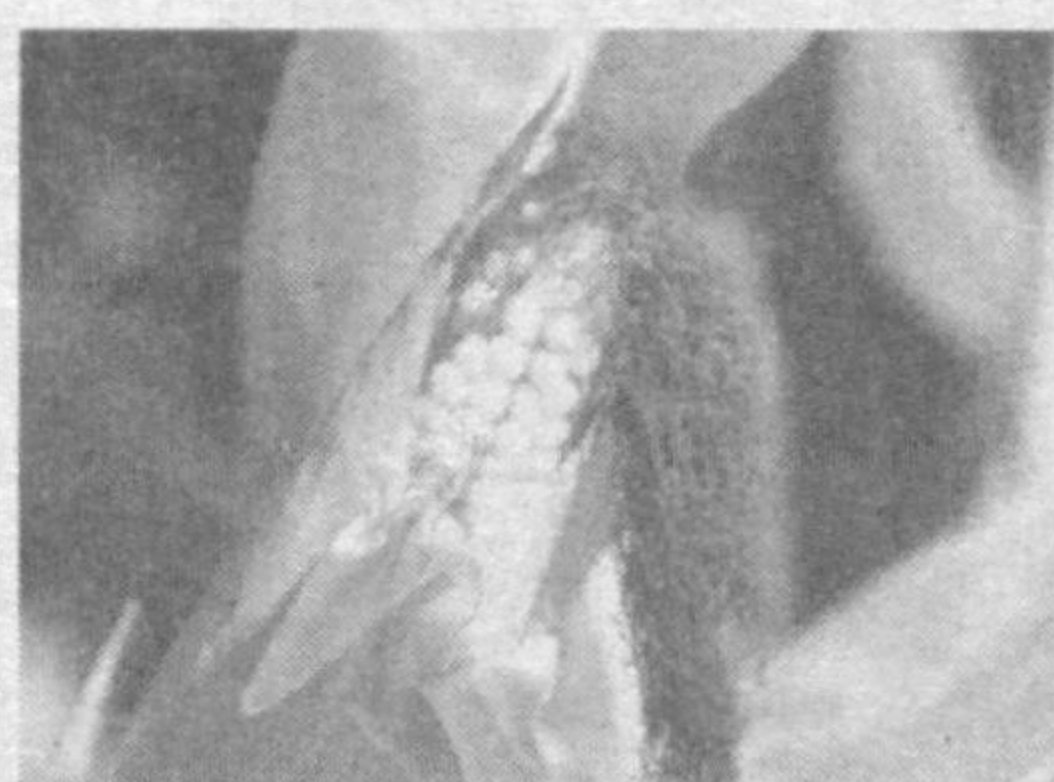
Яна бир усул бор. Майдаланган икки қошиқ шолғомга бир стакан қайноқ сув солиб, 15 дақиқа қайнатилади. Совигач доқада сузиб олиниб, иситма тушгунча ярим пиёладан ичилади. Бу йўталга ҳам шифо бўлади.

Гриппнинг олдини олишда энг яхши ва самарали усул, бу унга қарши эмлашни вақтида амалга оширишдир.

Суҳбатдош: Амина КОДИРОВА

Тамаддун асоси — дехқончилик

Қадимги Перу тамаддуни маккажхори етиштириш эвазига ривожланган, деган фикрни илгари суришмоқда мутахассислар.

Археологлар гуруҳи Перунинг Норт-Чико деб номланувчи худудида қадимий маккажхори уни қолдиқлари, тошдан ясалган дехқончилик иш қуролларини топишгани бунга сабаб бўлаяпти. Уларнинг сўзларига қараганда, Америка қитъаси туб аҳолисининг энг қадимий бу давлатида дехқончилик маданияти тараққий этган. Бу эса шу кунгача амал қилиб келган илмий фараз,

яъни Перудаги қадимий давлатлар тамаддунида балиқчилик ва овчилик асосий ўрин тутгани тўғрисидаги қарашни инкор этади. Шунингдек, тадқиқотчилар энг қадимий Миср, Хитой, Ҳиндистон тамаддунлари ҳам айнан дехқончилик эвазига ривожланганини таъкидлашапти. Шу кунгача қадимий Америка тамаддуни бундан мустасно сифатида қаралганига эътироз билдирилмоқда.

Шу ўринда Перу худудидида Норт-Чико маданияти милoddан аввалги XXX-XVII асрларда қарор топганини таъкидлаб ўтиш лозим.

Белгия ҳукумати болаларга мўлжалланган уяли алоқа воситаларининг рекламасини тақиқлашга қарор қилди. Бундан ташқари, мамлакат Соғлиқни сақлаш ва истеъмол вазири бундай воситаларни сотиш ва реклама қилишнинг янги талабларини ишлаб чиқди.

Телефонлар чекловда

Янги қонун вояга етмаганлар учун ўйинчоқ шаклида тайёрланган телефонларни ишлаб чиқариш ва реклама қилишни тақиқлайди. Шунингдек, ҳукумат ишлаб чиқарувчилардан аппарат кутиси ва реклама материаллари ва ундан тарқаладиган электромагнит нурланиш кучи тўғрисида маълумотлар киритилишини талаб қилаёпти.

Сўнгги йилларда Европада болаларни уяли алоқа воситалари тарқатадиган нурланишдан ҳимоялаш борасида кескин чоралар кўрилмоқда. Мисол учун, Францияда 2009 йилда 12 ёшгача бўлган болаларга йўналтирилган бу каби рекламалардан ҳимоя қилувчи қонун чиққан эди. 2008 йилда эса Исроил соғлиқни сақлаш вазири бундай болаларнинг уяли телефонлардан фойдаланишини чеклаш тўғрисида қонун қабул қилиш таклифини билдирганди.

Россия расмий шахслари эса, аксинча, биринчи синф ўқувчиларига уяли телефонлардан фойдаланишни кенгайтириш лозим, деган фикрда. Улар мамлакат бозорларида болалар учун зарарли телефонлар сотилмаслигини таъкидлашган.

Хозирда болалар робот ўқувчи билан бир синфда ўқишмоқда. Мисол учун, «Винчестр» бошланғич мактабидида ўқувчилар ҳар куни «синфдошлари» билан муомала қилиш имкониятига эга бўлишмоқда. Робот оғир аллергия касаллиқка чалинган Девон Керроу билан мактаб ва синфдошлари ўртасида воситачи вазирасини ўтаётди. Девон мактабда ўқиб юрган пайтлари бир неча марта шифохонанинг реанимация бўлимига тушиб қолди. Натижада ота-онаси уни

Яна қисқартириш

Американинг JPMorgan Chase банк корпорацияси 2014 йил охиригача 19 минг ходимини қисқартиришини маълум қилди. Маъмурият бунинг жаҳон молиявий инқирози оқибати эканини таъкидламоқда.

Энг кўп қисқартириш, яъни 13-15 минг ходимнинг бўшатилиши ипотека хизмати бўлимларига тўғри келаётди. Корпорация раҳбарларининг сўзларига қараганда, ипотека бўлимларига 2012 йилда 9 млрд. доллар сарфланган ва бу маблағлар ўзини оқламаган. Яна 3-4 минг ходим жорий йилнинг ўзида жисмоний шахслар билан ишлаш бўлимларидан бўшатилади.

JPMorgan Chase раҳбарияти бу каби кескин чоралар 2014 йилда хизматчиларга сарфланган маблағларни 3 млрд. долларга камайтиришга ёрдам беради, деб ҳисоблайди.

Шу ўринда корпорация 2012 йилда 1,2 минг нафар ходимни қисқартирганини эслатиб ўтиш зарур. Ўтган йили корпорацияда 258 минг 965 киши меҳнат қилган.

Кўмакчи робот

Фарблик олимлар оғир аллергия касаллиқлар билан оғирган болаларнинг таълим олишини енгилаштириш ва мактаб шароитини яратиб беришга хизмат қилувчи робот ўқувчи ихтиро қилишди.

имкон қадар ташқи оламдан ҳимоялашга ҳаракат қилди. Харид қилинган робот эса болага уйда туриб бўлса-да синф хонаси билан алоқада бўлиш имконини яратди. Девоннинг онаси ҳар куни мактабга роботни олиб боради. Бола робот орқали синф хонасини кўриши, ўқитувчи саволларига жавоб бериши, назорат ишларини жўнатиши, синфдошлари билан муомала қилиши, ўйнаши мумкин. Бу вақтда у уйда жиҳозланган стерил хонада беҳавотир ўтирган бўлади.

Китхўр японлар

Япония ҳукумати китларни овлашга рухсат берилиши миллий аъналар, таомлар билан боғлиқ эканлигини тан олди. Бу ҳақда мамлакат балиқчилик хўжалиги вазири Йўсима Хаяси баёнот билан чиққан.

Хаяси Японияда кит овлашни танқид қилаётган хорижий ташкилотларга нисбатан ҳукумат муносабатини билдириб, уларни миллий аъналарга таҳдид солишда айблади.

Китларни сақлаб қолиш бўйича халқаро комиссия бу мавжудотларни овлашни қатъиян тақиқлаган. Илгари Япония ҳукумати китларни овлаш фақатгина илмий изланишлар учун зарурлигини таъкидлаб келарди. Бироқ овланаётган жониворлар гўштининг катта қисми ресторанлар эҳтиёжига хизмат қилиши ҳам сир эмасди.

Вазир халқаро ташкилотлардан японларнинг китхўрлигини баҳолашда ҳолис бўлишликни талаб қилган.

Интернет хабарлари асосида У. ИБОДИНОВ тайёрлади

Реклама ва эълонлар

«KO'SHMAS MULK SAVDO XIZMATI» МЧЖ Тошкент шаҳар филиали бошланғич баҳоси босқичма-босқич ошиб бориш тартибидида ўтказиладиган очик аукцион савдоларига таклиф этади!

Савдога Ўзбекистон Республикаси Хусусийлаштириш, монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси Тошкент шаҳар ҳудудий бошқармасининг 12.04.2012 йилдаги 72х-ПО-сонли буйруғи ва 26.02.2013 йилдаги 05/671-сонли хатига асосан, яқка тартибда уй-жой қуриш учун мўлжалланган ер участкаларига мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш ҳуқуқи (сотиш ҳуқуқисиз)ларини реализация қилиш бўйича Тошкент шаҳар, Мирзо Улуғбек тумани, Неймат кўчасида жойлашган, сатҳи 0,03 гектардан иборат 20 а-сонли ер участкасига бўлган ҳуқуқ тақдоран қўйилмоқда. Бошланғич баҳоси — 6 174 000 сўм.

Аукцион савдоси 2013 йил 1 апрел куни ДРК Тошкент шаҳар ҳудудий бошқармаси биноси мажлислар залида соат 11:00 дан бошлаб ўтказилади. Буюртманомаларни қабул қилишнинг охириги муддати: 2013 йил 29 март куни соат 18:00.

Ер участкаси 2013 йил 1 апрел куни сотилмаган тақдирда, тақрорий савдолар 2013 йилнинг 3 май куни соат 11:00да юқорида кўрсатилган манзилда ўтказилади. Тақрорий савдо учун буюртманомаларни қабул қилишнинг охириги муддати: 2013 йил 2 май куни соат 18:00. Талабгорлар ер участкалари билан ДРК Тошкент шаҳар бошқармасининг масъул ходимлари иштирокида жойига чиқиб таништирилади.

Савдода иштирок этиш учун талабгорлардан буюртманомаларни қабул қилиш мазкур хабарнома эълон қилинган кундан бошлаб расмий иш кунлари соат 10:00 дан 16:00 гача савдо ташкилотчиси жойлашган манзилда қабул қилинади (13:00 дан 14:00 гача тушлик).

Талабгорлар савдо ташкилотчиси билан тузиладиган закатат келишувга асосан ер участкасига бўлган ҳуқуқни бошланғич баҳосининг 15 фоиздан кам бўлмаган миқдорда закатат пулини буюртманомалар қабул қилинадиган охириги кунгача, ОАИКБ «Ипак йўли» Сағбон ф-лидаги 20208000204920609019, МФО: 01036, СТИР: 207122519 х/р га тўлашлари шарт.

Савдо голибига савдо кунидан бошлаб 20 (йигирма) кун муддат ичида ерга бўлган ҳуқуқни тасарруф қилиш шартномасини имзолаш шартлари юклатилади.

Закатат тўғрисидаги келишув имзолангандан сўнг талабгор савдо ташкилотчисида савдо ўтказиш тўғрисидаги хабарномада белгиланган муддатларда қуйидаги ҳужжатларни буюртманома билан бирга тақдим этадилар:

- Ўзбекистон Республикаси фуқаролари — паспорт нусхаси;
 - хорижий юридик шахслар — уларнинг уставини белгиланган тартибда легализация қилинган нусхаси;
 - хорижий фуқаролар — чет давлат миллий ёки дипломатик паспорти;
 - Ўзбекистон Республикасида доимий яшайдиган ва яшаш гувоҳномасига эга бўлган шахслар — яшаш гувоҳномаси нусхаси;
 - закатат пулини тўланганлигини тасдиқлайдиган тўлов ҳужжатининг нусхаси.
- Буюртманомалар қабул қилинадиган манзил: Тошкент шаҳри, Миробод тумани, Истикбол кўчаси, 34-уй. Савдо ўтказиладиган манзил Тошкент шаҳар, А.Темур шоҳ кўчаси 16-«А» уй ДРК Тошкент шаҳар ҳудудий бошқармаси биносининг мажлислар зали. Тел: 236-38-28. www.1kms.uz. rieltsavdo@inbox.uz. Лицензия: RR-0001.

Барча турдаги қурилиш ташкилотлари диққатига!

Ўзбекистон Касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши капитал қурилиш бошқармаси қуйидаги объект бўйича танлов савдоси ўтказилишини ЭЪЛОН ҚИЛАДИ.

«Жиззах вилояти Янгиобод тумани «Хавотог» ҚФЙ Чангаул кишлоғидаги 50 ўринли санаторий қурилиши»

Объектнинг бошланғич қиймати: **ҚҚС сиз 422,572 млн.сўм, ҚҚС билан 507,086 млн. сўм.**

Ишларни тугаллаш муддати: **8 ой.**

Ишларни молиялаштириш буюртмачининг маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

Буюртмачининг манзили: **Тошкент шаҳри, Мўйноқ кўчаси, 15-«А» уй.**

Телефон: **(8-371) 298-68-86, 298-66-04.**

Танлов савдосида иштирок этадиган ташкилотлар қуйидаги шартларга жавоб беришлари керак: танлов савдоси предметининг 20 % миқдоридаги айланма маблағларига ёки кўрсатиб ўтилган маблағларни беришга банк кафолатномасига, ишлаб чиқариш базалари, ишларни бажариш учун зарур бўлган меҳнат ресурслари ва мутахассисларга, етарли касбий ва техникавий малакага, молиявий имкониятларга, шартнома тузиш юзасидан фуқаролик-муомала ҳуқуқий лаёқат ва ваколатларига эга, ўхшаш иншоотларни қуриш бўйича тажрибали ва ишончли бўлишлари шарт.

Танлов савдосида маҳаллий ва чет эл қурилиш ташкилотлари иштирок этганда уларнинг танлов таклифлари баҳоланаётганда маҳаллий пудратчилар учун қуйидаги нарх преференциялари кўзда тутилган: оферентларнинг танлов таклифларини баҳолаш вақтида қонунчиликка мувофиқ қўшимча қиймат солигини тўлашдан озод этилган импорт ишларни бажарувчи ва хизмат кўрсатувчи чет эл оферентларнинг таклифларига қўшимча қиймат солиғи қўшиб ҳисобланади.

Танлов савдосида қатнашиш ва танлов ҳужжатларини олиш учун сўровнома билан танлов савдоси ташкилотчиси — **Жиззах вилояти қурилишда танлов савдолари ва нархларни шакллантириш ҳудудий консалтинг марказига** қуйидаги манзилга мурожаат этиш мумкин.

Жиззах ш., Ш.Рашидов кўчаси 63-уй, 425-хона. Тел/факс: 226-14-66.

Бир тўплам танлов ҳужжатларининг нархи — 100 минг сўм.

Таклифлар (оферталар) танлов савдоси ташкилотчиси томонидан юқоридаги манзилда қабул қилинади.

Оферталарни танлов савдоси ташкилотчиси тақдим этишининг охириги муддати — оферталар очилиш куни ва соатигача.

Танлов савдоси эълон матбуотда чоп этилган кундан бошлаб 30 кундан кейин қуйидаги манзилда ўтказилади:

Жиззах ш., Ш. Рашидов шоҳ кўчаси, 64-уй (вилоят ҳокимлиги биноси), кичик мажлислар зали.

Хизматлар лицензияланган

Эркаклар учун

Ишонинг, қўлингиздан келади

Баҳор таровати ўзгача. Фарах-бахш фаслнинг илк кунларида байрамларнинг эркатойи, аёлларнинг энг севимли айёми 8 Март — Халқаро хотин-қизлар куни нишонланади. Тасаввур қилинг-а, телекўрсатувлар, эшиттиришлар, табриклар, қўйингки, ҳамма дил изҳорлари фақат аёллар учун.

Бу кун эркакларимизнинг ташвиши ортади, десак муболага бўлмайди. Яъни, бир томондан «қандай совға олсам экан» дея бош қотса, иккинчи томондан аёлини ҳар кун-

ги ошхона ташвишидан фориғ этиб, байрам дастурхони тайёрлаш масаласи ҳам бор.

Аммо қўлига пичоқ ушламаган, ошпаз ўрнида ўзини тасаввур қила олмайдиган, шундай бўлса-да, байрам эгаларининг кўнглини олишни хоҳлаганлар бу юмушни қандай бажаришади? Жавоби оддий: сиз эркаксиз, сиз эпполмайдиган ишнинг ўзи йўқ. Ахир, йилнинг атиги бир кунда онаизорингизни, меҳрибон опа-сингилларингизни, севимли рафиқангизни ажойиб таомлар билан сийлаш белингизга фартук боғла-

шингизга арзийди-ку! Шундай экан, шу кун ўчоғу қозон-товоқнинг эгаси бўлинг-да, ошпазлик вазифасини зиммангизга олиб, бор хунарингизни ишга солинг. Биз эса «эркакларнинг қўли ширин бўлади» деган иборани айнан оиламиз султони исботлашини жуда-жуда хоҳлардик.

Бугунги таклиф қилмоқчи бўлган рецептларимиз тайёрланиш услуби билан эркакларга у қадар қийинчилик туғдирмайди, деб ишонамиз.

ўтказилган ун билан какаони солиб яна аралаштирасиз. Ўсимлик ёғини қўшиб, масалликни қошиқ ёрдамида қориштирасиз.

Кичкина газ патнисига оқ қоғоз солиб, унинг устига хамирни қуясиз. 180° даража киздирилган духовкада 25-30 дақиқа пиширасиз. Тайёр маҳсулотни озгина совутинг. Сўнг қолиплар орқали юракчалар кесиб олинг (агар қолип бўлмаса тўрт бурчак шаклида кессангиз ҳам бўлади).

Мана энди юракчаларга ўзгача кўриниш бериш вақти келди. Микротўлқинли печда ёки бугда шоколадни эритинг. Пичоқ ёрдамида эриган шоколаддан юракчаларингиз устини узун чизмалар билан безатинг.

Қозонда димлаб пиширилган жўжа кабоб

Масалликлар: 500 гр. жўжа гўшти, 1 чой қошиқ туз, 0,5 чой қошиқ зира, 0,5 чой қошиқ майдаланган кашнич уруғи, бир чимдим корейс тузи, 200 гр. сариёғ, 0,5 пиёла помидор шарбати, салат барги, помидор, бодринг ва тайёр ёғоч сиччалар.

Жўжа гўштини 5-6 см. катталиқда, тўртбурчак шаклида тўғрайсиз ва идишга соласиз. Унга туз, зира, майдаланган кашнич уруғи ва корейс тузи қўшиб яхшилаб аралаштирасиз ва 1 соатга устини ёпиб қўясиз.

Зираворларнинг мазасига тўйинган гўштни тайёр ёғоч сиччаларга терасиз. Сўнгра қозонга сариёғ солиб, озгина киздирасиз (жудаям кизиб кетмасин). Сўнг кабобларни бир нечтадан 2-3 дақиқа мобайнида сариёғда кизантириб, уларга таъб берасиз. Бу ишни бажариб бўлганингиздан кейин, яна шу қовурган сариёғингизга ҳамма кабобларни устма-уст қилиб тахлайсиз ва устидан помидор шарбатини қўйиб, паст оловда қозоннинг устини ёпган ҳолда 40-45 дақиқага димлайсиз.

Таом тайёр бўлгач, ликопчаларга салат барги соласиз ва жўжа кабобидан қўясиз. Помидор ва бодринг бўлаклари билан безайсиз. (Эсингизда бўлсин, таомнинг ташқи кўринишига ҳам катта эътибор бериш керак).

Овқат ва ширинлик ҳақида бир тўхтамга келиб олдик. Агар чарчамаган бўлсангиз, музқаймоқдан тайёрланадиган коктейлга ҳам бир уннаб кўринг. Ахир байрам байрамдек бўлсин-да!

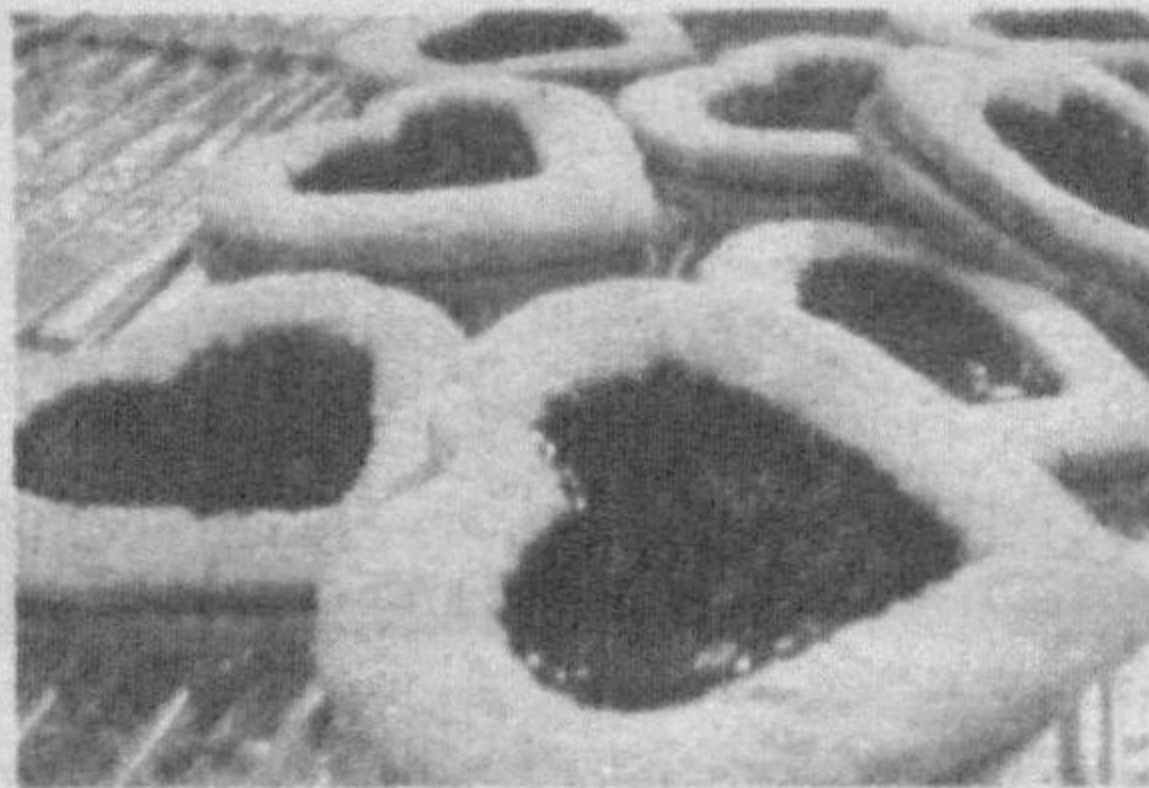
Уни тайёрлаш жуда осон: ванилинли музқаймоққа бананни солиб **блендр** билан аралаштириш. Агар **блендр** бўлмаса, қирғичдан чиқариб қўшсангиз ҳам бўлади. Қарабсизки, коктейл тайёр!

Хорманг энди! Ўзингиз яратган гўзалликка қараб кўзингиз тўймайптими? Наҳотки, шуларни мен пиширдим, деб ҳайратланаётгандирсиз?

«Юракча» пишириғи

Бу эса сиз тайёрлайдиган асосий байрам тухфаси ҳисобланади. Зеро, бирон-бир тадбирни пишириқларсиз тасаввур қилиш қийин. Боз устига, аёлларимизнинг аксарияти ширинликка ўч бўлишади. Айниқса, турмуш ўртоғининг қўли билан, меҳр қўшиб тайёрлаганига ҳеч нарса етмайди.

Масалликлар: 1/2 стакан шакар, 4 дона тухум, 6 чой қошиқ какао кукуни, 4 ош қошиқ ўсимлик ёғи, 20-40 гр. шоколад, пишириш учун қоғоз.

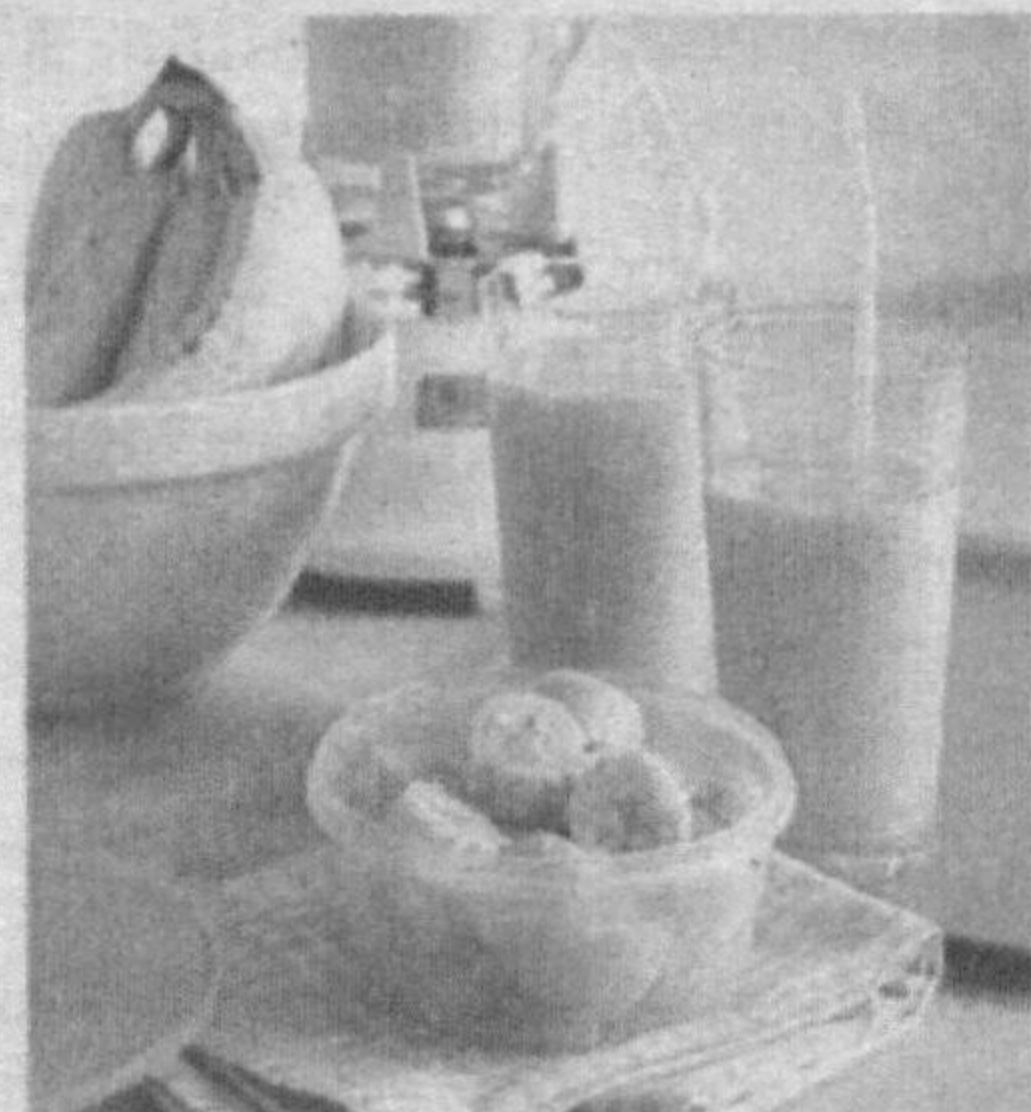

Тухум ва шакарни 3-5 дақиқа давомида миксер ёрдамида кўпик ҳолига келгунича кўпиртирасиз. Унга э л а қ д а н

Музқаймоқли коктейл

Айтишади-ку, кўз кўрқоқ, қўл ботир деб. Инсон зоти урдасидан чиқмайдиган ишнинг ўзи йўқ, фақат истак бўлса бас. Бу ҳали ҳаммаси эмас. Сиз тайёрлаган таомларни тановвул қилиб, ҳайратдан «дадаси, қўлингиз жуда ширин экан-а» деган мақтовни эшитганингиз заҳоти ҳамма чарчоларингиз унут бўлади. Ахир оилангизнинг, яқинларингиз эътиборидан муҳимроқ нарса борми?!

Раъно МАҲКАМОВА

Рассом хандаси

Рассом: Хусан СОДИКОВ

БАЙРАМЛАРГА КУЛГУ ЯРАШАДИ

Аёлларнинг юмуши кўплигини ҳаммамиз биламиз. Шунинг учун бир зум бўлса-да, асабларга дам бериш фойдадан ҳоли эмас. Айниқса, бу 8 Март арафасида айтиш муддаодир.

Эр-хотин кофе ичиб ўтиришибди:

Хотин эркаланиб:

— Азизим, сиз яқинда 8 Март эканлигини эсингиздан чиқармадингизми?

Эр қалқиб кетди?

— Қандай қилиб, янами?!

Эр аёлидан сўради:

— Онаси, байрамга нима совға қилишимни хоҳлайсан?

— Вой, дадаси, билмадим-а, ўйлаб кўришим керак...

— Майли, ўйлайвер, унда сенга яна бир йил муҳлат...

8 Март. Эрталаб уйқудан турган хотин эрига деди:

— Биласизми, бугун қандай туш кўрдим? Сиз менга олмос кўзли узук совға қилганмишсиз... Бунинг таъбири нимакин-а?

Эр хотиржамлик билан:

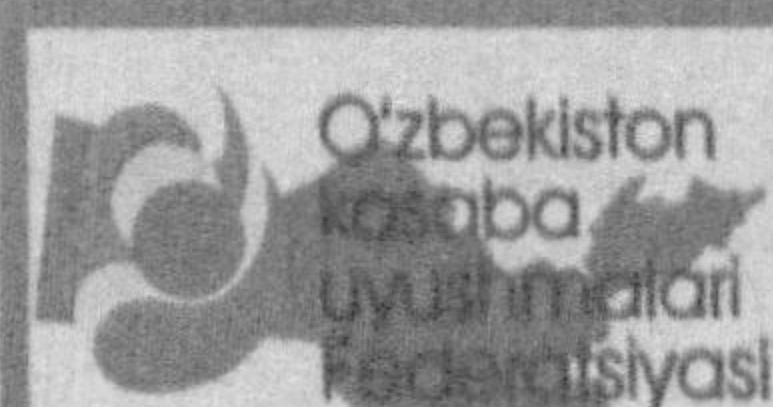
— Кечкурун бўлсин, биласан...

Хотин кечки овқатга байрам дастурхони тузади. Тансиқ таом пиширди...

У туши ўнгидан келишини жуда-жуда хоҳларди-да!

Турмуш ўртоғи ҳам келди, қўлида чиройли ва муъжазгина кутича. Хаяжонланиб очди ва... қотиб қолди. У «Тушлар таъбири» китоби эди.

Газетанинг навбатдаги сони 5 март сешанба куни чиқади.

Муассис:

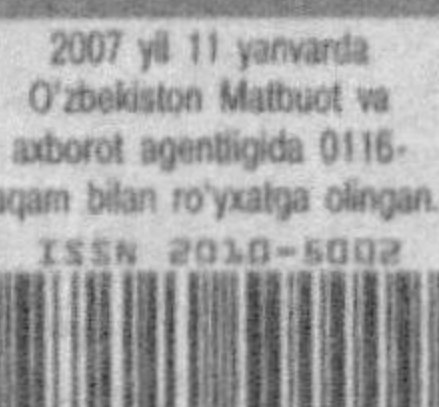
О'zbekiston kasaba uyushmalari Federatsiyasi

Bosh muharrir o'rinbosari:

Zayniddin Rixsiyev

Tahrir hay'ati:

Muhammad Ali Ahmedov, Oksana Belasova, Dovud Madiyev (Bosh muharrir o'rinbosari), Baxtiyor Mahmudaliyev, Sog'indiq Niyetullayev, Eson Rajabov, Jahongir Sharofboyev (Mas'ul kotib).

Gazeta o'qituvchisi, A-3 formatida bosiladi. Hajmi 4 bosma sahifa.

Ishonch-dan olingan ma'lumotlarda manba sifatida gazeta nomi ko'rsatilishi shart. Mualliflar fikri tahririyat nuqtai nazaridan farqlanishi mumkin.

Bo'limlar:

Kasaba uyushmalari hayoti — 256-87-63, Huquq va xalqaro hayot — 256-64-69, Milliy-ma'naviy qadriyatlar va sport — 256-82-79, Xatlar va muxbirlar bilan ishlash — 256-85-43, Reklama va e'lonlar — 256-87-73.

Viloyatdagi muxbirlar:

Andijon + 998 91 141-27-70; Buxoro + 99893 653 50 81; Sirdaryo + 998 90 999 58 30; Jizzax + 998 94 418-67-49; Navoiy + 998 94 226-28-84; Namangan + 998 90 260-50-77; Samarqand + 998 93 352-50-87; Surxondaryo + 998 95 502-16-68; Farg'ona + 998 90 583-49-79; Qoraqalpog'iston Respublikasi va Xorazm + 998 90 719-48-00; Qashqadaryo + 998 91 467-30-01.

Manzilimiz:

100165, Toshkent shahri,

«Buxoro» ko'chasi, 24-uy

Nashr ko'rsatkichi:

133

Gazeta haftaning seshanba, payshanba va shanba kunlari chiqadi. Sotuvda o'qin narxda.

Nashriyot muharriri:

B. Rizayev

Nashriyotchi:

U. Ibrodionov

Musahhih:

S. Shodiyeva

Bosishga topshirish vaqti — 21.00

Topshirildi — 21.00

E-mail: ishonch2012@gmail.com

Gazeta «Ishonch»ning kompyuter markazida teriladi va nashrlanadi. Sahifalovchi: H. Abdullajilov

Sharoit: nashriyot-matbaa aksiyadotlik kompaniyasi boshqaruvida chop etiladi. Kerkona manzili: «Buxoro» ko'chasi, 24-uy.

Buyurtma — 211 21501 nusxada bosildi 2345